

Uqal̄hich Aglaan̄i Matthew-ŋum

Sivullian̄i Jesus Christ-ŋum

¹ Uvva ukua aglan̄ich sivullian̄iñ Jesus Christ-ŋum, kin̄uviaŋupluni David-miñ Abraham-miñlu.

² Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.

³ Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakan̄ak Tamar,
Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapan̄a Ram-ŋum.

⁴ Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.

⁵ Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik
aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam
Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶Jesse-aasiñ aapagi-
gaa umialgum David.

David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaq-
tuam Uriah-m nuliagaluan̄anik.

⁷ Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.

⁸ Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,

⁹ Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,

Jotham-li aapagigaa Ahaz-ᵑum,
 Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ᵑum.

¹⁰ Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ᵑum,
 Manasseh-li aapagigaa Amon-ᵑum,
 Amon-li aapagigaa Josiah-ᵑum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ᵑum
 aniqataiñlu. (Ukua taimani Israel-
 aagmiut aullautraupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaᵑanikmata Babylon-mun,
 Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ᵑum,
 Shealtiel-aasiñ aapagigaa Zerubbabel-ᵑum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ᵑum,
 Abiud-li aapagigaa Eliakim-ᵑum,
 Eliakim-li aapagigaa Azor-ᵑum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ᵑum,
 Zadok-li aapagigaa Achim-ᵑum,
 Achim-li aapagigaa Eliud-ᵑum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ᵑum,
 Eleazar-li aapagigaa Matthan-ᵑum,
 Matthan-li aapagigaa Jacob-ᵑum,

¹⁶ Aasiñ Jacob aapagigaa Joseph-ᵑum,
 uinᵑan Mary-m, taamna Mary Jesus
 annivigikkaᵑa taiguutiqaqtuam Christ-
 mik.

¹⁷ Iluqatiᵑaasiñ kinuviagiich aullagniipᵑutin
 Abraham-miñ David-munaglaan
 akimiaguutailauniqsut, suli aullagniipᵑutin David-
 miñ iñuich aullautrauhathatnunaglaan Babylon-
 mun kinuviagiich akimiaguutailaupmiñiqsut.
 Aasiili iñuich aullautrauhathatniñaglaan
 akimiaguutailaupmiut kinuviagiich
 anihhanunaglaan Christ-ᵑum.

Aniñña Jesus Christ-ñum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ñum aniñña itnailiplugu inniqsuq. Aakaña Mary nuliaksrausiutianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuğiniqsuq siñaiyautilaagmiñnik Ipqitchuakun Irrutchikun.

¹⁹ Aasiñ uiksrautaa Joseph nalaunñaruanuniqsuq. Ilisimagaa katchuutiksrani Mary-mik nalaunñaitkisilaaña, aglaan kannusaagunijnñigaa iñunñun. Taatnamik sivunnigñiqsuq avitchuklugu nalunautchipluni.

²⁰ Taavrumiña isumaaluktilugu Atangum isagulgan sagviutiniğaa siññaktukun nipliçhuni, “Joseph, kinuviağigaatin David-ñum, sivuuganak Mary-mik tuvaaqatniññaqniłutin atakkii siñaiyaupkağaa Ipqitchuam Irrutchim.

²¹ Iğñiqagisiruq. Atchigisigiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsugisigai iñunñi killuqsautiniñña.”

²² Tamatkua iluqatin atuumarut taniqsaqlugu Atangum uqauttutigikkaña tumigiplugu taimña sivuniksriçiri,

²³ “Taamna anutituqsimaitchuaq siñaiyauniaçhuni iğñiqagisiruq.

Iñuich taiguutiqağisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut).

²⁴ Joseph-ñum itiqami taimma ilaqatiksraqtaagigaa Mary isagulgan Atangum uqauttutaagun.

²⁵ Ilaksianijnñigaa iğñiqalhanunaglaan; aasiñ Joseph-ñum atchigñigaa Jesus-mik.

2

Puqiksuat Anutit Aggiqsut Kivaknamiñ

¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialgułhani, anutit puqiksaat

tikiññiqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutin,
 2 “Sumiimma aniva umialgat Jew-ñuruat?
 Tautukkikput uvluǵiaña kivaknamiñ, taatnaqhuta
 aggiqsugut sitquǵvigityaqtuaǵlugu.” 3 Umialgum
 Herod tusaakamiuñ taamna isumaalutchañniqsuq
 iluqatinlu Jerusalem-miut. 4 Tavra katipkaǵlughich
 iluqaisa qauklinich agaayuliqsit aglaliqirit,
 ilinich apiqsruǵniǵai sumi Christ, anniqsuqti
 akiqsruutauruaq, aniñiaqmagaan. 5 Ilinisa
 kiuniǵaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna
 sivuniksriqiri aglanatigun ittuq,

6 ‘Iñuich iñuuruasii Bethlehem-mi, nunañaniittuami
 Judah-m,

kamanaiññiqsraunuruasii akunǵatni iñuiñ
 Judah-m,

ilipsitñiñ sivulliuqti aggiǵisiruq

añalatchityaqtuaǵuni iñugikkamnik Israel-ñum.’ ”

Micah 5:2

7 Herod atangum nalunautchipluni puqiksaat
 añutit tikisinniǵai, ilitchuǵiviginiallapiaǵlughich
 napmun ilipman uvluǵiaq sagviqma-
 gaan. 8 Ilitchuǵianikamiuñ Bethlehem-
 muquniǵai nipliqhuni, “Aullaǵusi pakallapi-
 aqsiuñ ililgauraq, aasiñ paqitkupsiuñ
 ilitchuǵipkaǵumagipsitña. Uvañaptuuq
 utlakkumagiga sitquǵvigityaqtuaǵlugu.”

9 Taavrumiña umialgum uqautianikmatin
 aullaǵniqsut. Tautuñniǵaat uvluǵiaq qiñikkaqtin
 kivaknamiñ. Sivulliukkauniqsut uvluǵiam
 nutqaǵniañhanunaglaan inimun ililgauram
 nayukkananun. 10 Tautukamitruñ uvluǵiaq
 quviatchallapiǵniqsut. 11 Isiqhutin

tupigmun tautuñniǵaat ililgauraq aakanalu

Mary. Sitquǵviginiǵaat sivuǵaanun ililgauraq. Anmaǵniǵaich akisuruǵikkatiŋ qaitchipluǵuasiññ manijñik kaviqsaanik tipraǵiksautiniglu, frankincense-nik suli myrrh-niglu. ¹² Aasiññ kilikkauniqsut siññaktukun utiqunilugich Herod-mun. Tavra aiñiqsut atlakun apqutikun.

Pigruǵniŋat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaanikmata isaǵulga atanǵum sagviǵñiqsuq Joseph-mun siññaktukun nipliǵhuni, “Makillutin. Pigruutiun ililgauraq aakanalu Egypt-mun, aasiññ taamaniitchumausi uvamnun uqautiniaħapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakaniaǵaa ililgauraq tuqqutqutluglu.” ¹⁴ Joseph makitluni aullautiniǵaa ililgauraq aakanalu unnuami Egypt-mun. ¹⁵ Immigñiqsuq Atanǵum uqauttutigikkaŋa tumigipluǵu sivuniksriqiri, “Egypt-miñ tuǵluǵiga Igñiǵa.” Taatnamik tavraniinniqsut tuquniaħhanunaglaan Herod-ŋum.

Nukatpiaǵruurat Tuqǵaqtaurut

¹⁶ Herod ilitchuǵikami saglutaqtilaǵmiñnik puqiksaanun aŋutinun qinnallapiǵniqsuq. Tilisiñiqsuq tuqqutquplugich nukatpiaǵruurapayaat Bethlehem-miittuat suli iluqaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuqaquat malǵunnik nutautluktuatlu, atakkii ilitchuǵipluǵu puqiksaat aŋutit uqautigikkaŋat uvlugiam sagvilhagun. ¹⁷ Uqauttutauruaq tumigipluǵu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiunaniqsuq, ¹⁸ “Nipi tusaǵnaǵniqsuq Ramah-mi qiaruaq kinuvǵupluni. Rachel-ŋum qianigai qitungaurani arayunaiǵhuni-unniiñ

atakkii qitunganich iluqatin tuquplutin.”

Jeremiah 31:15

19 Herod tuquanikman isağulga Atangum sagvigñiqsuq Joseph-mun siññaktukun Egypt-mi uqaqhuni, ²⁰ “Makillutin aullautiun ililgauraq aakanalu nunanun Israel-ñum. Taipkua tuqqutchiñiaqtuat ililgauramik tuqurut.”
²¹ Makitluni aullautiniğaa ililgauraq aakanalu nunanun Israel-ñum. ²² Aglaan tusaakamiun Archelaus atanguniplugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuugatchañiqsuq aullakksrağmiñik. Kilikkaukama siññaktukun aullağniqsut nunanun Galilee-m. ²³ Aasiñ iñuuniagaqsiplutin nunaqqimi Nazareth-mi. Immiuaniqsuq uqautamaruaq tumigiplugich sivuniksriqirit, “Taiguutiqağisiruq Nazareth-miumik.”

3

Quliaqtualha John Paptaaqtitchirim

¹ Taipkunani uvluni John Paptaaqtitchiri quliaqtuağniqsuq iñuiłami Judea-mi, ² uqaqhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim añaayuqautaa qalliruq.” ³ Taamna John ilaņuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkaņa nipliğhuni,

“Iñuk tuqliraqtuq iñuiłamiñ,

Itqanaiyautisiun apqutiksraņa Atangum,

nalğuglugu tumiksraņa.”

Isaiah 40:3

⁴ John atnuğaaqniqsuq pikukturuaam amian nuyaiñik, qisiñmik tapsiqaqhuni, niqiqaqhuni pigligianik suli igutchaich siğñaqtaallianitñik nanipayaaq paqitchumiun. ⁵ Iñuich

utlanjigaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaqqiñiñlu avataani kuñan Jordan-ñum ittuat. ⁶ Iñuich quliaginiñgaich killuqsautitiñ aasiñ John-ñum paptaagniñgai kuñani Jordan-ñum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñugiaktuat Pharisee-ñuruat Sadducee-ñuruatlu utlautiruat paptaagvianun uqautiniñgai, “Tuqunaliktun nimiñiatun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu aggiñiaqtuamiñ qinnautaaniñ? ⁸ Qiñiqittitichi iñuuniañapsigun isummitqillapiaqtilaapsitñik. ⁹ Suli isumaniaqasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaqaqtugut.’ Nipliutiniagipsi uumija, uyañaniñ makunakña Agaayyun iñiqsiñhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiñgautaqtuuaq kipriñhiñaañuqtuq napaaqtunik kanjñisigun. Napaaqtupayaaq asirritlaitchuaq kipikkaugisiruq aasiñ igitauluni ikniñmun.

¹¹ “Iñumun paptaagipsi imiñmik isummitqiliñmun, aglaan aqupkun aggiñisiruq kamanatluktuaq uvañniñ. Nakuñitchuña saagañiksramnik aluñutiknik. Paptaagisigaasi Ipiñqitchuamik Irrutchimik suli ikniñmik. ¹² Tigummiagigaa tiktittaun salummallapiagukñugich mukkaaksrat sanikñuñniñ. Katitkisigai mukkaaksrat sigñuañmiñun, aglaan ikipkañisigai sanikñuich ikniñmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiññiqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqupluni ilaanun. ¹⁴ Aglaan John-ñum paptaagñitkaluagaqsiñigaa uqautiplugu, “Ilvich paptaaqtsrañigaluagikma. Suvaata utlautivich uvañnun paptaaquplutin?”

15 Aglaan Jesus kiunigaa, “Nakuuruq. Taamna taatnaguptigu tanigñiaqikpuk iluqaan Agaayyutim injana.” John taatna piyumaligñiqsuq. 16 Jesus paptaakkaunjanikami mayuñiqsuq imigmiñ. Aasiin qilak anmaqhuni tautunigaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuaq tinmiagruuratun mitluni ilaanun. 17 Aasiin nipi qilanjmiñ nipligñiqsuq, “Taamnatavra piqpagikkağa Igñiga. Quyalisimaagaana.”

4

Jesus-ñum Aniqusaagsiulha

1 Taatnaanikman Ipqitchuam Irrutchim sivulligñigaa Jesus inuilaamun uuktuaqsiutyaqti-tlugu tuungagmun. 2 Aasiin uisauraaqhuni malgukipiani uvluni unnuaniļu nigisuligñiqsuq. 3 Uuktuaqtitchirim utlakamiņ uqautinigaa, “Igñigipiaqpatin Agaayyutim makua uyagaich qaqqiağutitkich.” 4 Aglaan Jesus kiunigaa, “Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani, ‘Inuk inuuniañitchuq niqilhiñakun aglaan uqalipayaatigun aniruatigun qanganiñ Agaayyutim.’” 5 Tavrani tuungaum aullautinigaa Jesus Jerusalem-mun, aasiin inillaklugu qutchinñiqsrajanun nuvukkanan agaayyuvikpaum, 6 uqautiplugu, “Igñigipiaqpatin Agaayyutim nutigiağiñ. Aglausimaruq, ‘Tiligisigai isaguligikkani munagitqulutin.

Argagikkağmiknik akigağisigaatin.

Atniñitchumaittin isigaktin uyağanun.’ ”

Psalms

91:11, 12

7 Jesus-ñum uqautinigaa, “Aglausimaruqsuli, ‘Uuktuağumiñaitchiñ Ataniq Agaayyutin.’”

8 Tuungaum aullautitqilgiññigaa Jesus

qutchillapiaqtuamun iggimun, aasiñ qiniqtitlugu atanguvipayaanjñik nunam kamanautinjñiglu. ⁹ Uqautiniḡaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitquḡvigigupña sivumnun.” ¹⁰ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Tuunḡaaq, piigiñ! Atakkii aglausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisian agaayyuvigiyumagiñ savautilugulu.’” ¹¹ Tavra tuunḡaum uniññiḡaa, aasiñ isaḡulgich tikiññiḡaat savautityaqḡugu Jesus.

Jesus-ḡum Aullaḡniḡaa Savaani Galilee-mi

¹² Jesus-ḡum tusaakamiuḡ John isiqtauniplugu aullaḡniqsuq Galilee-mun. ¹³ Unitlugu Nazareth utlautiniqsuq Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siñaani narvaqpaum nunaḡakni Zebulun-ḡumlu Naphtali-mlu. ¹⁴ Taamna immiumatquplugu uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniḡsriqiri Isaiah,

¹⁵ “Iñuich tamatkua nunaḡakni Zebulun-ḡumlu
Naphtali-mlu
tuḡaani narvaqpaum, taaganitchianani
Jordan-ḡum,
Galilee-mi nunaḡatni Jew-ḡuḡitchuat,

¹⁶ tamatkua iñuuniaqtuat taaqtuami
tautuḡniḡaat kamaḡaqtuaq qauma,
aasiñ qaumam qaggutiniḡai iñuuniaqtuat
taḡḡanani tuquḡhum.” *Isaiah 9:1-2*

¹⁷ Tikiñḡanikami Capernaum-mun Jesus-ḡum aullaḡniñiḡaa quliaqtuaḡi, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim aḡaayyqautaa qalliruq.”

Jesus-ḡum Tuḡḡniḡai Sisamat Aqaluḡniḡatit

¹⁸ Jesus pisukhuni siñaagun narvaqpaḡan Galilee-m tautuḡniḡik aniḡatigiik, Simon

1 Jesus-ηum qĩñiqamigich iñugiallapiaqtuat
 mayuǵniqsuq qimĩgaamun, aquviltuniasii.
 Malĩguaqtai Jesus-munηniqsut.

Quviasuutipiaǵatat

- 2 Ilaan ilisautiaqsiñĩǵai nipliǵhuni,
 3 Quvianamiurut tamatkua ilitchuqsriuat inuqs-
 rakĩgmiknik irrutchikun,
 atakkii Agaayyutim añaayuqautaa pigigaat.
 4 Quvianamiurut tamatkua kinuvg̃uruat,
 atakkii Agaayyutim arakkisigai.
 5 Quvianamiurut tamatkua piisaanjitchuat,
 atakkii nunapayaaq pigigisigaat.
 6 Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat
 nalaunñarualiǵmik,
 atakkii Agaayyutim pisuiqsimaaqtitkisigai.
 7 Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat,
 atakkii Agaayyutim nagliktuǵisipmigai.
 8 Quvianamiurut tamatkua uummatiqaqtuat
 ipqitchuamik,
 atakkii qĩñĩǵisigaat Agaayyun.
 9 Quvianamiurut tamatkua tutqiutiqaqtitchiruat
 akunǵatni iñuich,
 atakkii Agaayyutim taiguutiqaǵisigai
 qitungaǵmiñik.
 10 Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat
 piqutigiplugu nalaunñarualiq,
 atakkii Agaayyutim añaayuqautaa pigigaat.
 11 Quvianamiurusi piñĩlaqsruutigikpasi suli
 piyuaǵusi suli niplialutin qanusipayaanik
 pigiitchuanik ilipsigun sagluturuaǵilusi
 pisigilugu malĩguaqtauĩqsi uvamnun.
 12 Quviatchapiaǵataǵitchi atakkii kamañaqtuq

akiliusiaksraqsi ittuaq qılaŋmi. Taatnatuntuuq
 piyuaqsiupmiñiqsut taipkua sivuniksriqirit
 sivupsitñi iñuuniaqtuat.

Iñuich Ittut Tađiutunlu Qaummaqtunlu

¹³ “İlipsi tađiugıgaasi nunam. Tađiug
 tađiugñiigumi qanuguni tađiugñilitqikkisiva?
 Atugumiñaiqsuq aglaan igitaksraguñhiñaqtuq
 tutmiğaguqhuni iñuñnun. ¹⁴ Naniğigaasi
 nunam. Nunaaqđiq nappakkauruuq
 qimiğamun iriqsimatlaitchuq. ¹⁵ Kisupayaam
 ikitnamiuñ naniq ilitłaitkaa ataanun utkusium
 aglaan naniqagvinmun qaummatautlasıplugu
 tupqum iluani ittuapayaanun. ¹⁶ Taatnatun
 qaumapkaqsigik nannisi sivuğaatni iñuich.
 Tautukkumagaat savaallautaqsi, aasiññ
 kamaksruaqsilugu aapari ittuaq qılaŋmi.

Jesus İlisautriuuq Maliğutaksrakun

¹⁷ “İsumanasi aggiğñıluna piyaqquğiağlugich
 maliğutaksrañi Moses-ñum naagaqaa
 ilisauttutiñich sivuniksriqirit. Aggiñitchuna
 piyaqquğiağlugich aglaan tañiğiağlugich.
¹⁸ Uqautigipsi, Qılaglu nunalu piigumiñaitchuk
 aglausimaruapayaaq maliğutaksrani immiu-
 magaluaqnagu. ¹⁹ Kiñapayaaq navguiruuq
 kamanaiññiqsrallapiañatnik tillisit aasiññ
 ilisautripluni atlanik iñuñnik taatnaquplugich,
 taamna iñuk kamanaiññiqsrauniaqtuq
 ukunakña iñuñniñ Agaayyutim añaayuqautaani.
 Aglaan kiñapayaaq kamaksruruuq tillisiñik
 ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaquplugich, taamna
 iñuk taiguutiqagısiruq kamañaqtuamik ukunakña
 iñuñniñ Agaayyutim añaayuqautaani. ²⁰ Uvva

uqautigipsi, Nalaunnaruaiqsi nakuutlunjitpan iñuuniagusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-nuruat suoramikunniñ isigumiñaitchusi añaayuqautaanun Agaayyutim.

Jesus Iisauriruaq Qinnautilikun

²¹ “Tusaamarusi uqautauruamik iñuninun inilgaan, ‘Iñuagñiaqnak’. Kiñapayaaq iñuauqtuaq tikiutraugisiruq atanniivinmun. ²² Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnauriruaq aniqatmiñik tikiutraugisiruq atanniivinmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuaq aniqatmiñun suksraunijniplugu tikiutraugisiruq uqaqsittaagvinmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuaq aniqatmiñun kinnauniplugu tikiutraugisiruq iknijanun anasiñjuqsagvium. ²³ Taatnamik, aatchuityagñiguvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun tunillaqtugvinmi itqagluguasiñ aniqatvich sua-tasamma akiknautaa ilipnun, ²⁴ unillugu aatchuutiksrautin sivugaanun tunillaqtugvium aasiñ ihuagsityaqqaaqlugu taimña akinautaa aniqatiupnun, aasiñli utigutin aatchuutigityaqlugu aatchuutiksrautin. ²⁵ Akilligikkaqpich uqaqsittaagvinmuutiniaqpatin ilauraagiliutiyumagiñ qilamik piqatiginjaan apqutmi. Aatchuutigiviagaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atanniqsuqtim qaillutin qaunaksrimun isiqtautqulutin. ²⁶ Uqautigikpiñ, Aniyumiñaipiaqtutin kisianik akiliguvich akiqsrutipnik ilaanun.

Jesus Iisauriruaq Atlatukikun

²⁷ “Tusaamarusi itna uqaqsimaruamik, ‘Atlatugñiaqnak.’ ²⁸ Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qiñiqtuaq agnamik ikfigiplugu atlatuaniktuaq

isumamiñi. ²⁹ Taliqqium irivich killuqsaqtitpatin piiǵlugu igirruŋ. Nakuutluŋniaqtuq piyaqquǵupku ilaviñǵa timivich uumakŋa iluqaan timivich igitauhksraŋaniñ anasiñŋuqsagviŋmun. ³⁰ Suli taliqqium argakpich killuqsaqtitpatin kipilugu igirruŋ. Nakuutluŋniaqtuq piyaqquǵupku argaħhiñan uumakŋa iluqaan timivich aullahksraŋaniñ anasiñŋuqsagviŋmun.

Jesus Iļisauriruoq Avitkun

³¹ “Uqaqsimaruoqsuli, Kisupayaam avitkumiunŋ nuliani qaitchiliunŋ aglaamik nalupqinaigutinik avinnikun. ³² Aglaan uqautigipsi, Anutim nuliani tuniqsimagaluaŋŋaan ilaanun avitkumiunŋ atlatuqtitkaa. Taamna avittuaq patchisauruq. Suli aŋun nuliaqtuq avittuamik atlatuqmiiuq.

Jesus Iļisauriruoq Akiqsruutigun

³³ “Tusaasimagiksisuli itna uqautaumaruaq iñugikkaptiknun inilǵaan, Akiqsruqtaǵuvich navinñiaqnagu aglaan atuumayumagiñ akiqsruutigikkan iñunŋun Atangum sivuǵaani. ³⁴ Aglaan uqautigipsi, Sumiunniiñ akiqsruǵumiñaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutaǵigaa, ³⁵ naagalu nunakun atakkii iñiqtuiqsiavigigaa isiganmiñun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaqqigigaa kamaŋaqtuam umialgum. ³⁶ Naagaqaa akiqsruǵumiñaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatiqsiqkaǵumiñaitkiñ unniñ taaqsiqkaǵlugu. ³⁷ Taatnamik, aŋigniaǵuvich aŋillapiagumuutin suli naagaagŋiaǵuvich naagaallapiagutin, atakkii supayaam uqathum illatauruam tamatkuŋnuŋa pigiitchuamitŋaqtauruq.

Jesus Ilisautriruq Akisaqtutikun

³⁸ “Tusaamagiksi uqauttutauruaq, ‘Iri akisautiqagli irimik, kiguttuuq kigutmun.’
³⁹ Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuḡniaqnagu iñuum pimaqḡuktaqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqpiagun iqsrappich alaḡumagiñ iḡluanik iqsrappich. ⁴⁰ Kisupayaam akilipkaḡniaqpatin atnuḡaapnik uqaqsittaagviḡmi pipkaḡumagiñ quppigaañ. ⁴¹ Suli aḡuyaktim nunurilusi saagaqtitpasi natmaḡmiknik atautchimik mile-lamik saagautiyumagiñ malḡuḡnik mile-laaknik. ⁴² Iñuum iniqpatin sumik-tasamma qaitchumagiñ ilaanun. Suli iñuk atugaksraḡukpan itigautipkaḡniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³ “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruaq, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqatiusi aasiñ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴ Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi suli agaayutilugich tamatkua piyuaqtigikkasi. ⁴⁵ Taatnaḡupsi qiñiqtitkiksi iñuḡnun iluaqqun atriplugu aapari qilḡmi ittuaq, atakkii siqiñini siqiññaagiksitkaa pigiitchuanunlu nakuuru-anunlu suli sialuktitlugu nalaunḡaruanunlu nalaunḡaitchuanunlu. ⁴⁶ Piqpagigupsigik kisiitñik tamatkua piqpaksrigikkasi, suvaata akiññaaktaaqḡniaqpisi Agaayyutmiñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁷ Suli paglagupsigik kisiitñik aniqatiusi, savaaqḡniqpisi pitḡukhusi atlaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunḡaruksraurusi atrilugu aapagikkaqsi qilḡmi nalaunḡallapiaqtuaq.”

6

Jesus Ilisautriruq Nagliktuutitigun

¹ “Qaunagititchi savaaginiaqasiun nalaunnaruakun savaaqsi qiñiqqusaaqsiñagusi sivuġaatni iñuich. Taatnaġupsi aapapsi qilañmiittuam akilġumiñaitkaasi.
² Taatnamik aatchuġuvich nagliktuutinik nipitusiraġautiginiaqnagich atrilugich ukpiññaqtit Jew-ñuruat katraġviñitñi suli tumitchiani kamasruqusaaqsiñaqhutiñ iñuñnun. Uqautigipsi, akilġusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuġuvich nagliktuutinik inuqsraqtuanun saumik argaiñ ilisimapkaġniaqnagu taliqpium argakpich savaañanik. ⁴ Nagliktuusitchi nalunaqtuakun. Aapavich qilañmi qiñitlaruam supayaanik akilġusiaksritkisigaatin.”

Jesus Ilisautriruq Agaayutikun

⁵ “Aasiisuli agaayugupsi piñiaqasi atrilugich ukpiññaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutiñ katraġviñitñi suli saqquviñitñi tumitchiat qiñillañniaquplutiñ iñuñnun. Uqautigipsi, akilġusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyagñaġuvich isiġutin inipnun taluluguasiñ suli agaayuyumautin aapapnun qiñiġnaitchuamun. Aapavich qiñitlaruam nalunaqtuakun akilġiġisigaatin.
⁷ Suli agaayuguvich nipliraġniaqnak imailaanik uqautinik atrilugich ukpiqtuanuñitchuat, atakkii isumasuurut Agaayutmun tusaagisiñiplutiñ takilġugu agaayugumiñ. ⁸ Tuvrautinas, atakkii Agaayutim aapapsi ilisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apiqsrugaaluaqtitnasi ilaanun.
⁹ Itna agaayuyumuusi,

‘Aapapta qılanmiittuatiin!
 İñupayaaq nunami kamaksrıli ilipnik ipqıqsitlugu
 taavrumuuna atqıñ.

¹⁰ Aullağniili anjalatchiñhiñ iñupayaanik.

İñupayaaq nunami tupiksrıli pisuhıgıkkapnik
 qılanmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtıgıt uvlugagıkpan niqimik
 inugıkkaptıknik.

¹² Suli natqıgıtıluta killuqsautıptıknik
 natqıgıtırsımaaqtımatun tamatkua
 savamaqhuutrıruanik uvaptıknun.

¹³ Suli sıvulliutıniaqasıgıt uuktuaqısuıgımun,
 aglaan annautıluta pıgııtuamiñ.

[Atakkıi umıalgurıtın sanııpayaaqaqhutın kama-
 nautıqaqhutınlu isuitchuamun. Amen.]’

¹⁴ Atakkıi natqıgıtıgupsıgık iñuıch killuqsaut-
 rıgıkkası, Aapapsı qılanmiittuam natqıgıtıgıspı-
 mıgaası. ¹⁵ Aglaan natqıgıtıñıtkupsıgık iñuıch
 killuqsautrıgıkkası, Aapapsı qılanmiittuam
 natqıgıtıyumiñaitmıgaası killuutıpsıtñık.”

Jesus İlisaurıruq Uısauraaıkun

¹⁶ “Suli uısauraağupsı, qıññıaaqnası ipıqtu-
 naqsılısı ukpıñıuaqtıtun. Qıññıağıılırağagnıgıaıch
 kiiñatıñ qıñıqusaalhiñıaqhutıñ iñunun ilıñıtñık
 uısauraağımıknı. Uqautıgıpsı, akılıusiqaanıktut.

¹⁷ Aglaan uısauraağupsı uqsruqtıgıgıch nıaqusı,
 suli igğugıgıch kiiñası; ¹⁸ Qıñıqtılhiñıağnıaqası
 iñunun uısauraağusı aglaan Aapapsıtñun
 qıñıgnaitchuamun, suli Aapapsı qıñıqtuam
 nalunaqtuakun akılıusiaksrıtkısıgaası.”

Jesus İlisaurıruq Umıalgıtıtıgun

19 “Tugvaiñasi umialgutinik marrumuña nunamun, qupilgullu qaħumlu piiñgıqsakkañanun, sulı tıglinıñaqtit sıqumitchıplutın tıgliktuğvıatnun. 20 Aglaan tugvaisitchi annıgıkkapsitñik qılañmun qupilgullu qaħumlu piiñgıqsagumiñaisañanun, sulı tıglinıñaqtit sıqumitchumiñaisañatnun tıglinıñağutın. 21 Atakkii annıgıpayaaakkavich irvıatni uummatin tavraniitkisipmiuq.”

Jesus İlisautriruq Qaummatıgunlu Taaqtuakunlu

22 “Iri naniğıgaa timim. Irrakkiñ qıñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaağuvich. 23 Aasiıñ irrakkiñ pigıitpaknik ilvich saptaaqsiñiaqtutin. Aglaan qıñilguitchupku Agaayyun [kaniqsitlailılutin pisulhanik] qanutunaglaan taaqtuaq ilipni tatamnaqtıgıniacpa!”

Jesus İlisautriruq Agaayutikunlu İsumaaluutıgunlu

24 “Kiñalıqaa savautriyumiñaitchuq malğunınik añaayuqaqaguni. Atakkii uumıgıgısigaa ilaqataa aasiıñ piqpagilugu ilaqataa, naagaqaa iluq-nauqsımaagısırıuq ilaqataanun aasiıñ suksraagılu ilaqataa. Savautriyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayyutmiglu manıñmiglu. 25 Taatnamik uqautıgıpsi, isumaalunıñaqasi iñuukıpsitñik, sumik niğıgısipmagaapsi sulı imıgısi, naagaqaa timıgıkkaqsi sumik atnuğaağısipmagaapsi. Uvva iñuudıq pitluktuanunıtpa niqimiñ sulı timi atnuğaañıñ? 26 Qıñıqsıgik tınmiurat sılamı. Nautchırriitlaitchut naagaqaa kipritlaitchut tugvıılutınlu sıgluağmiknun. Naagauvva Aapapsi qılañmiıttuam niğıpkasımaagıgıgai. İlipsimi akısutluktuanunıñıñıqıpsi tınmiuraniñ? 27 Nallıpsi

isumaaluguni iñuuniqtusilaagisivaun iñuulli? ²⁸ Suli suvaata isumaalugagivisi atnugaaksrapsitñik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami nauragitilaanjanik. Savatlaitmiut naagaqaa ukiłharritłaitmiut. ²⁹ Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniñ qanutun kamañaqtigigaluaqhuni atnugaaqaniññiqsuq atriplugich piññaqnaqtuat nauriat. ³⁰ Taatna Agaayyutim qaunagitlaniqpagich ivgich ittuat ugluvak aasiñ uvlaakun igitauplutinj ikniğmun, qaitchigisigaasi atnugaanik inuğikkapsitñik. Ukpiqsriłikiññiaqpat! ³¹ Isumaalukasi itnağusi, Sumik niğiñiaqpisa imiğutalu atnugaagağutalu? ³² Atakkii ukpiñaitchuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkuniña. Aasiñ aapari qilañmiittuaq ilisimaruq inuqsraqtilaapsitñik iluqaitñik tamatkuniña. ³³ Pakaaqqaagilugu Agaayyun anjalatchiruaq nalaunjaruanjupluni umialiktun. Taatnağupsi qaitchigisigipsi inuğikkapayaapsitñik. ³⁴ Taatnamik isumaalunniqaasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq injmigun. Uvlulaat ihuilliuğutiqaaniktut injmigulaa.”

7

Jesus İlisautriruq Atanniłikun

¹ “Atanniñiaqasi atlanik, Agaayyutimli atanniñitchumagaasi. ² Atakkii atanniğupsi atlanik, taatnatuntuuq atanniikkaugisipmisi. Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmisi. ³ Suvaata tautukpiun irriutañuluuraq aniqatvich iraani aasiñ suliqutiginjıługu tamanna qirugraitchiaq iripni?”

⁴ Qanuguvva uqautriñaigñiqpich aniqatiupnun, ‘Piiglagu irriutañuluuraq irimiitan,’ qiñisunaqnagu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵ Ukpiññuaqtii, sivulliulugu piiqsirruñ qirugraitchiaq iripniñ. Qiñilguniağiñli nalupqinaiglugu irriutaiqsiliksrān aniqatvich iraaniñ. ⁶ Qaiññaqasigin ipqitchuat sut qipmiñun, atakkii saatpiağaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginniaqasigin akisuruat sunaurat sivugaatnun kuniat, atakkii tutmaluginiağaich isiganmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqitchi

⁷ “Injigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun, pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktuğupsi talu añmakkauniaqtuq ilipsitñun. ⁸ Atakkii kiñapayaaq injiqsruqtuaq akuqtuigisiruq, suli pakaaqagtuaq paqitchigisiruq, suli talu añmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹ Kia igñiñi qaitchigisivaun uyağanmik injiqañ qaqquqtuğuguni? ¹⁰ Naagaqaa qaitchigisivaun nimigiamik injiqañ aqaluktuğuguni? ¹¹ Pigiitchaluaqhusi ilisimarağigiksi qanuq qaitchiñiksraqsi nakuuruanik sunik qitunğaurapsitñun, maatnaasu aapasi qilañmiittuaq qaitchiñiapiiaqtuq nakuuruamik tamatkununa injiqsruqtuanun ilaanun. ¹² Qanusipayaatigun irrutitqusuugupsi atlanun iñuñnun taatnatuntuuq irrutriumausi atlanik. Taavruma atunim iligai iluqaisa ilisauttutiñich sivuniksriqirit suli maligutaksrañi Moses-ñum.”

Amisuuraqtuaq Paa

¹³ “Isigitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniqaqtuaq piyaqquğviksramun añiruq, suli

tumi tasamuña qağanaqtuq aasiiñ iñugiaktuat igligvigiplugu. ¹⁴ Aglaan paa sivuniqaqtuaq iñuukigmun amisuurauraqtuq suli apqun tasamuña qağanaitchuq. Aasiiñ iñugiakisuurat paqitkaat.”

Napaaqtuq İlisagığaat Asianıgıun

¹⁵ “Qaunagititchi sivuniksriqıñıuaqtuanik utlautruqtuat ilipnun atnuğaağutıñ ipnaisun qaamiktıgıun, aglaan ilumiktıgıun amaqqutun ugiagınaqhutıñ. ¹⁶ Asianıgıun ilisagıniagısi. İñuich asiagınağuvvat asiavıññik kakitlunıñıñ, naagaqaa aqıññik kakitlağnalıgaanıñ? ¹⁷ Napaaqtuğiksuaq nauriraqtuq asiagıksuanik, aglaan napaaqtuğıılaq nauriraqtuq asiagıitcheuanik. ¹⁸ Napaaqtuğiksuaq nauritlaitchuq asiagıitcheuanik, suli napaaqtuğıitcheuaq nauritlaitchuq asiagıksuanik. ¹⁹ Napaaqtupayaaq asirritlaitchuaq asiagıksuanik kipikkauraqtuq igitaupluniasiiñ ikniğmun. ²⁰ Taatnamik asianıgıun ilitcheğiniagısi, ami iñuuniıallauhatıgıun.”

Qaıaunniñ Nalunıgıpsi

²¹ “Kiñapayaaq uqaqtuaq uvañnun, ‘Ataniiq,’ isıgumiñaitchuq añaayuqautaanun Agaayyutim, aglaan kisiitñik tamatkua tupiksriuat pisulhanik aapam qılañmiittuam. ²² Aqullıgımi uvlumi iñugiaktuat iñuich uqağisirut uvañnun, ‘Ataniiq,’ sivuniksriqısuurugut atıgıkkapkun anıtqataqlugıch irrusiqlııch suli savaaqaghuta iñugiaktuanik quvıqnaqtuanik.’ ²³ Aasiiñ nalupqınaıglugu uqautıgısigıtka, ‘Piıgıtchi uvañniñ. İlisımañıñıgıpsi, piıgııqırısii!’ ”

Malguk Tuppirik

24 “Taatnamik kisupayaaq tusaaruaq tamatkuniņa nipliuttutigikkamnik aasiin atuglugich, atriqaqtuq puqiksaamik inunmik tuppiruamik uyağaum qaanun. 25 Sialugruağuşman kuugich ulitlutin, suli anuqlıgşağuşman makitalgupluni taamna tupiq ulğuninıqsuq, atakkii turviqaqhuni uyağamnik. 26 Aglaan kisupayaaq tusaagaluahuni nipliuttutimnik atuumanıtınamigich atriqaqtuq isumalguitchuamik inunmik tuppiruamik qaviam qaanun. 27 Sialugruağuşman kuugich ulitlutin, suli anuqlıgşağuşman makitalguitluni tupiq ulğunıqsuq suksraunğıllapıahuni.”

28 Jesus uqanaiqman taapkuniņa inugıaktuat inuich quviguşunıqsut ilisauttutainik. 29 Atakkii Jesus-şum ilisautiniğai anıalatchısqıqtuatun inuktun, atrısunıaqnagich aglalıqirit.

8

Jesus Mamıtıchırıq Auyugaqtualınmik

1 Jesus atqaqman qimığaaıın, inugayaaqpaurat malınığaat. 2 Tavrani auyugaqtualgum utlakami sitquğvıgıniğaa sıvugaanun uqaqhuni, “Atanııq, pisuksiñagıvıch mamıtılhiñaugikma.” 3 Jesus-şum isaklugich argakni aksınıñığaa niplıqhuni, “Pıyummatıqaqtunı, mamıtın!” Tavrauıaa anıtım auyugaqtuanı mamıtıkkauruq. 4 Jesus-şum uqautiniğaa, “Uqağniaqnak kisumununnıın inunmun, aglaan tautuktıtıchaqtuagın agaayulıqsımun sıvıgıuqtıllutin. Aatchııyumautın tunıllautınik Agaayyutmun tıvrağlugu Moses-şum

tillisaa. Taatnaġuvich iñupayaam iłitchuġiniġaa mamitilaan.”

Jesus Mamititchiruaq Anjuyyiuqtaiñ Qaukliata Savaktaanik

⁵ Jesus tikitman Capernaum-mun, anjuyyiuqtit qaukliata Rome-maġmium paagñiġaa apiqs-ruqługu ikayuqupluni. ⁶ Tavra nipliġñiqsuq, “Ataniiq, savaktiga amma kinunimni nalaruq aulatlaitchuaq ihuilliullapiaqhuni.” ⁷ Jesus-ñum nipliutinigaa, “Utlakkisigiga aasiñ ihuaqsilugu.” ⁸ Anjuyyiuqtit qaukliata kiuniġaa, “Ataniiq, utlaktaksraunilūqtunəunniñ tupimnun, aglaan tillisigalhiñagiñ savaktigali ihuaqsiyumuuq. ⁹ Atakkii anjalatıaqmıuñ qaukligñik suli anjuyyiuqtıaqłunə anjalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullaġiñ!’ aullaġaqtuq. Suli tilikapku taamna, ‘Qaġġaiñ!’ agġiġaqtuq. Suli tilikapku savaktıgıkkəġa, ‘Taamna piun!’ pıraġiġaa.” ¹⁰ Jesus-ñum tusaakamıun taamna quviġusunıiqsuq. Nıpliutinıgai iñuich malıktuat inmiñik, “İlumun uqautıġıpsı, paqıtcıınıtcıunə Israel-unniñ kisumik ukpiqsrıllapiaqtuamik uumatun. ¹¹ Suli nipliutıġıpsı, İñuġıaktuat Jew-ñunıtcıuat agġıġısrut kivaknamıñ suli kanaknamıñ aquvıllunıaasiñ niġıqpaktuani Aġaayyutim anəayuqautaani piqatıġıluġıch Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aġlaan tamatkua Aġaayyutmun qıtunġaġınıruat ıġıtaugısrut taġniqsıralıapıamun. Tavıanı qıaġısrut tırıquulalunıunniñ kıġıtınıch.” ¹³ Jesus-ñum nipliutinıġaa anjuyyiuqtit anjalataat, “Anılaaġıñ. Ukpiqsrıllapkun iñıqtaugısrıuq.”

Taavrumatavra savaktaa mamitkaniktigñiqsuq taavrumani sassagñigmi.

Jesus Mamititchiruaq Iñugiaktuanik Iñuḡnik

¹⁴ Jesus isiqami Peter-m tupqanun tautuḡniḡaa Peter-m aakaruaḡa nalaruaq uunaqḡuktitluni.

¹⁵ Jesus-ḡum aksinḡniḡaa argaigun aasiin uunaqḡunaiqhuni.

Tavra makitiqhuni niqḡiḡutiaqsiñigai.

¹⁶ Unnuksraaqman iñugiaktuat irrusiqḡuqaqtuat tikiutruḡniḡaich ilaanun,

aasiin Jesus-ḡum anittagñigai irrusiqḡuich uqagñigmiñik, suli iḡuaqsiḡugich iluqaisa atniḡnaqtuat.

¹⁷ Atuumakamiuḡ taamna taḡiḡniḡaa sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkana,

“Ilaan piigai sayairrutivut timikun

suli akigagḡiḡugich atniḡnautivut.” *Isaiah 53:4*

Iluqnaunḡichuat Maliguaqtit

¹⁸ Jesus-ḡum tautukamigich iñugayaat avatimiñi tiliñigai maliguaqtini ikaaḡuḡugich igḡuanun narvaqpaum.

¹⁹ Aglaliqiri utlautiniqsuq ilaanun nipliḡhuni, “Iḡisautrii, malikkisiikpiñ sumu-payaaguvich.”

²⁰ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Kayuqtut sisiqaqtut tiḡmiuratlu silam ugluqaḡhutij, aglaan Iḡñiḡan Iñuum iniksraitkaa napmun tullakḡsraḡa niaḡuḡikkaḡmi.”

²¹ Atlamsuli maliguaqtim nipliutiniḡaa, “Ataniiḡ, iluviḡiḡallaktiqqaagḡugu aapaga malikkumaikpiñli.”

²² Aglaan Jesus-ḡum uqautiniḡaa, “Malinḡa, tamatkua tuḡuḡaruat irrutchikun iluviḡsillich tuḡuḡaruanik.”

Jesus-ḡum Quunniḡuqtitkaa

23 Aasiiñ ikiniqsuq umiamun maliguaqtailu malikhutiñ. 24 Tavrakñatchiaq anuqligruağugniqsuq narvaqpak qaiqpaich immautruğnialiqługu umiaq, aglaan Jesus siñiktuağniqsuq. 25 Maliguaqtañ utlakługu iqiiqsagñigaat nipliçhutiñ, “Ataniiq, anniqsuqtigut piyaqquaqsirugut.” 26 Aglaan nipliutiniğai, “Ukpiqsrihikiññaqpat! Suvaata iqsivisi?” Makitnami iñiqtiğniğik anuğilu qaiqpailıu, aasiiñ quunniğugniqsuq. 27 Maliguaqta quviğusukhutiñ uqagñiqsut, “Qanusiuniqpa una anjun anuğimunniñ qailiqpauratlu kamagivatruñ?”

Jesus Mamititchiruaq Malğunınik Anjutik Irrusiqłuaqtuak

28 Jesus tikitman igłuanun narvaqpaum nunañanun Gadarenes, malğuk anjutik irrusiqłullak nuyuağnallapiaqtuak aggiçhutik iluvigniñ paağniğaaq, kia-unniñ iñuum qaanılğuisak apqutmi. 29 Iğialaniqsuk, “Suniaqpisiguk? Aggiqpiçh nagliksaaqtitchaqtuağhunuk sivuani piviksram?” 30 Kuniaqagñiqsuq iñugiallapiaqtuanik niğiruanik unjasipanitchuami. 31 Irrusiqłuiçh iniqsruağniğaaq Jesus, “Aninniağuptigut tuyuğisigut tamatkunuña kunianun.” 32 Jesus-ñum nipliutiniğai, “Aullağitchi!” Aasiiñ anikamiñ malğunıñ anjutiñniñ isiğniqsut munaqsranun kunianun. Iluqatiñ kuniat pañaliñniqsut tunaanun narvaqpaum, naparaqhutiñ qutailakun ipnakun aasiiñ ipiplutiñ. 33 Qaunaksriruat kunianik pigruğniqsut nunaaqqimun. Tarani uqautiginigaat iluqaan qanuqtilaanak anjutik irrusiqłullak. 34 Iluqatiñ nunaaqqim iñuiñ paağniğaaq Jesus.

Tautukamitruᅇ iniqtiᅇniᅇaat unitquplugu
nunaaqqiᅇtiᅇ.

9

Jesus Mamititchiruaᅇ Aᅇutmik Aulatlaitchuamik

¹ Jesus ikipluni umiamun ikaaᅇniqsuᅇ aasii tikitluni nunaaqqimiᅇnun. ² Iᅇaᅇich iᅇuich tikiutriᅇniqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivᅇani. Jesus-ᅇum tautukamiuᅇ ukpiqsriᅇhat nipliᅇniqsuᅇ aulatlaitchuamun, “Iᅇauraamaaᅇ, quviatchauᅇiᅇiᅇ. Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ³ Iᅇaᅇich aglaliqirit uqaᅇniqsut iᅇmiknun, “Una iᅇnuk uqaᅇniᅇluktageᅇniqsuᅇ.” ⁴ Jesus iᅇisimaplugich isummatiᅇiᅇ nipliᅇniqsuᅇ, “Suvaata isumavisi pigiitchuanik? ⁵ Nalliaknik qaᅇanatlukpa nipliᅇsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaᅇaa nipliᅇsuni, ‘Makillutin pisuᅇiᅇ?’ ⁶ Iᅇitchuᅇitqugipsi Iᅇᅇiᅇanik Iᅇuum aᅇalatchisiqaᅇtilaaᅇanik nunami natqigutritᅇaruamik killuqsautinik.” Tavraasiiᅇ nipliᅇniqsuᅇ aulallaitchuamun, “Makillutin tigulugich ikivᅇatiᅇ agᅇiᅇiᅇ.” ⁷ Aᅇun makitluni aiᅇniqsuᅇ. ⁸ Iᅇuᅇayaat qiᅇniᅇtuat taavrumiᅇa quviᅇutchaᅇniqsut, aasiiᅇ kamaksruᅇniᅇaat Agaayyun qaitchiruaᅇ taatnatchimik aᅇalatchiᅇiᅇmik iᅇuᅇnun.

Jesus-ᅇum Tuᅇluᅇaa Matthew

⁹ Jesus aullaᅇami tavrakᅇa tautuᅇniᅇaa aᅇun atilik Matthew-mik aᅇuppiruaᅇ tax-siliᅇiviᅇmi nipliutiᅇpluguasii, “Maliᅇᅇa.” Matthew-m makitluni maliᅇniᅇaa. ¹⁰ Jesus niᅇiᅇiaᅇtitlugu Matthew-m tupᅇani iᅇuᅇiaktuat tax-siliᅇirit sulikilluliᅇirit isiqᅇutiᅇ niᅇiᅇasiᅇniᅇaich Jesus-ᅇum

malig'uaqtaiñļu. ¹¹ Pharisee-ηuruat tautukamitrūn taamna apiqsruḡniḡaich malig'uaqtai, “Suvaata ilisautriksi niḡiñiaqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹² Jesus-ηum tusaakamiuḡ Pharisee-ηuruat apiqsruutaat nipliḡñiqsuḡ, “Tamatkua surruitchuat inuqsratlaitchut taaktimik, aglaan tamatkua atniḡñiaqtuat. ¹³ Ki, ilitchaqsuḡnata taavruma uqalhan qanuutautilaanjanik, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaḡ uumakḡa tunillaqtuḡiḡmiñ.’ Agḡiḡitchuḡa tuḡḡiḡiaḡḡugich nalaunḡaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraatikun

¹⁴ Malig'uaqtaiñ John-ηum utlanḡniḡaat Jesus aasii apiqsruḡḡuḡ, “Suvaata uvagut Pharisee-ηuruatlu uisauraag'agivisa aasili malig'uaqtitin taatnatun piḡḡitmiḡkaḡḡugich?” ¹⁵ Jesus-ηum kiuniḡai, “Ilauraanḡi ilaqatniḡniaqtuam alianniutlaitchut ilaan nayuqataulhani ilinḡitñi. Aglaan katchuutiniaqtuam unitchiviksraḡa tikiññiaqtuḡ. Tavrali aullaanikpan ilauraanḡi alianniug'isirut uisauraag'utin. ¹⁶ Iñuk ilaaqtuitlaitchuḡ nutaamik iliqniḡmik atnuḡaalunmun, atakkii ilaaḡutauruaḡ algutiniaqtuḡ utuḡqaqtuamiñ atnuḡaamiñ aasiiñ allaḡ aglitlūkhuni. ¹⁷ Naagaqaa iñuich kuviritlaitchut nutaamik misuḡḡumik puuḡruanun. Taatnaḡaluaqmikpata puuḡruat qaaḡniaqtut aasiiñ misuḡuḡ kuviluni suli puunich suksraunḡiḡutin. Aglaan kuviraḡiḡaat nutaaḡ misuḡuḡ nutaamun puumun. Iluqatikli puuḡḡu misuḡuḡḡu piiñḡiḡitchumuuk.”

Jairus-ηum Pania suli Aḡnaḡ Aksinḡiḡktuaḡ Jesus-ηum Atnuḡaanjanik

18 Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtim Jew-ḡuruat katragviata tikiññiqsuq sitquqhuni sivuḡaanun Jesus nipliqhuni, “Paniga amma tuquqammiqsuq. Maligluḡa aksigiagun argaknik iñuuluniasiiñ.” 19 Jesus-ḡum makitluni malinigiḡa piqatigiplugich maliguaqtini. 20 Maliktitlugu aḡnam aunaaqsruguitlaiqsuam qulit malḡunni ukiuni tikiññigiḡa tunuanun Jesus-ḡum, aksikḡuguasiiñ atnuḡaanḡan akuagun 21 isumapluni inmiñun, “Aksillagukkaluaḡiga quppiḡaanḡa mamillunḡasiiñ.” 22 Jesus-ḡum kiniaqami qinigiḡa aḡnaq nipliutipluguasiiñ, “Aḡnaaq, quviatchaugigiñ. Ukpigsriḡiqpich ihuaqsipkaḡaatin.” Tavrakḡatchiaq aḡnaq ihuaqsikkauniqsuq. 23 Jesus-ḡum tikitñami sivulliuqtim tupqanun tautunigiḡa supluaqtuḡnanik atuqtuuraqtit inḡugayaatlu kinuvḡuruat. 24 Nipligñiqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiḡruk tuqunḡitchuq. Siñiktuaqsiñiaqtuq.” Aglaan iñuich mitautiginigiḡa Jesus. 25 Inḡugayaat anianikmata, Jesus isiqniqsuq niviaqsiḡruum inaanun. Tigupmaniasiiñ arganmigun niviaqsiḡruk makinniqsuq. 26 Inḡuich siaminnigiḡa tusaayugaallataq taavrumuuna nunaacqipayaanun.

Jesus Mamititchirug Malḡunnik Inñunnik Ayaunaruḡnik

27 Jesus aullaqman tavrakḡa malḡuk ayaunaruak anutik malinigiḡaak kappainaplutik, “Nagligillanḡiaqtiguk, igñigikkaḡatiin David-ḡum.” 28 Jesus isiqman tupigmun ayaunaruak utlanigiḡaak. Aasiiñ Jesus-ḡum apiqsruḡnigiḡ, “Ukpigivitku uvamnun taamna savaḡitlatilaanḡa?”

Taapkuak kiuniġaak, “Aa, Ataniiq.” ²⁹ Jesus-
 num aksinjñigik irinjikkun nipliutiplugik,
 “Ukpigipluna taatnaqhutik qiñitlasitqiksutik.”
³⁰ Taapkuak aṇutik qiñitlasitqinjñiqsuk.
 Jesus-num alġaqsullapiġniġik uqaqunjtluġik
 kisumununniñ taavruminja, ³¹ aglaan aullaqamik
 siaminniġaak tusaayugaallautaq Jesus-kun
 nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Aṇutmik Uqatlaitchuamik

³² Taapkuak aniaqsiptmiuglu. Aṇun irrusiqtluġik
 uqatlaillaq Jesus-muutikkauniqsuq. ³³ Irrusiqtluġik
 anitmagu uqatlaillaq aṇun uqaaqsiñiqsuq,
 iñugayaat quviġusukhutiñ nipliġniqsut, “Qaṇaunniñ
 tautuksimaiñniqsugut atrinjanik uuma Israel-
 mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-ḡuruat nipliġniqsut,
 “Anitchiraqtut irrusiqtluṇnik atuqtluġu saṇja
 aṇalataata irrusiqtluich.”

Jesus-num Ilunḡuksriṭha

³⁵ Aasiñ Jesus kukilunniqsuq nunaaqqipayaanu
 nunaaqqiuranilu, ilisautripluni Jew-ḡuruat ka-
 traġviñitni quliaqtuaġiplugulu tusaayugaallautaq
 Agaayyutim aṇayuqautaagun suli mamititluġich
 qanusipayaanik atniġniutilgillu naṇjiruttilgillu.
³⁶ Tautukamigich iñugayaat ilunḡutchanniqsuq,
 atakkii ihuilliuqhutiñ qanuqsausiuqhutiñlu
 atripluġu ipnaiq qaunaksrailaaq. ³⁷ Jesus-
 num uqautiniġai maliġuaqtini, “Katittaksraq
 ilumun iñugiakkaluaqtuq, aglaan savaktit
 ikittut. ³⁸ Injqsruqsuṇ aṇayuqana katitchivium
 tuyuqaqulugu savaktinik katitchiviñmun.”

10

Jesus Piksraqtuq Qulit Malğurñik Uqqiraqtinik

¹ Jesus-ñum inmiñuqunigai qulit malğuk maliguaqtini, aasiiñ sanñiksriññigai anitchitlasiplugich irrusiqłurñik suli ihuaqsipkaitlasiplugich qanusipayaanik nanjirrutiliñnik. ² Uvva ukua qulit malğuk uqqiraqtaiñ atinich: Sivulliq Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu igñak Zebedee-m, ³ Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu igñiña Alphaeus-ñum, suli Thaddaeus, ⁴ Simon-lu ilañata Zealot-kuaqtuat, suli Judas Iscariot aatchuutigitniktuaq Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-ñum Aullaqtikai Qulit Malğuich Maliguaqtini

⁵ Taapkua qulit malğuk Jesus-ñum tuyuginigai alğaqsrugich itnaqhuni, “Aullağniaqasi Jew-ñuñitchuanun naagaqaa isiğniaqasi nunaacqipayaanitñun Samaria-ğmiut. ⁶ Aglaan aullahhiñagitchi iñuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummiruatitun ipnaisun. ⁷ Aasiiñ iglaullapsitñi quliaqtuağiyumagiksi, ‘Agaayyun aňalatchihhiñaaguqtuq iñurñik nutaakun.’ ⁸ Ihuaqsipkailusi atniğñaqtuanik, anipkaqtillugich tuquruat, mamititchilusi auyugaqtualgitñik, anittağlugich irrusiqłuich, suli aatchuutigiyumagiksi akuqtuağikkaqsi akiilağlugu. ⁹ Maniğaağniaqasi kaviqsaamiglu qatiqtaamiglu unniñ kannuyamiglu. ¹⁰ Puukatailağusi aullağupsi, quppigaatqiutailağusilu, suli aluğutitqiutailağusi, naagaqaa ayauppianilağusi,

atakkii savakti piqaqtitaksrauruq inuġikkanjanik.
¹¹ Nunaaqqimupayaagupsi naagaqaa
 nunaaqqiuramun pakakkumausi iñuñmik tukki-
 iyumaruamik, aasiiñ tukkuummilusi tupqani
 aullaġniaħapsitñunaglaan. ¹² Tukkuummigupsi
 taavrumani tupiġmi nipliġumuusi, ‘Agaayyutim
 iħuaqqutillañniaġumagaasi.’ ¹³ Iñuich taapkua
 paġlakpasi tutqiutiqaġniaqtut. Aglaan paġlanjitpasi
 tutqiutiqaġumiñaitchut. ¹⁴ Kisupayaam
 akuqtunjitpasi naagaqaa naalaġnisunjitpatigik
 uqauttutisi, ipsuktuqsiuñ apyuq isigapsitñiñ
 aniñiaġupsi tupiġmiñ naagaqaa nunaaqqimiñ.
¹⁵ Iħumun uqautigipsi, qaġanatluñniaqtuq iñuiñi
 Sodom-ñum Gomorrah-ñumlu Atanniivium
 uvluani taapkunakña iñuiñiñ tukkuliinjitchuamiñ
 ilipsitñik nunaaqqiatni.

Nagliksaaqtirrutiksrautit

¹⁶ “Tuyuġiniaġipsi ipnaisun akunġatnun
 amaaqqut. Taatnamik puqikkumausi
 nimiġiatun suli suqħukkatatlaitchuatun
 tiñmiaġruuratun. ¹⁷ Qaunagilugich iñuich,
 atakkii uqaqsittaagvinmuutigisigaasi ipiġaqtuġlusi
 Jew-ñuruat katraġvinjitñi. ¹⁸ Suli pisigilunja
 tikiutrauniaqtusi sivuġaatnun kavanaauruat
 umialġillu. Piviksraqaġisirusi ilisimaraulusi
 ilinjitñun suli Jew-ñunjitchuanun. ¹⁹ Aglaan
 tiguraugupsi isumaaluñniaqasi qanuq naagaqaa
 sumik uqaġniaqtilaapsitñik, atakkii tavraġuqpan
 qaitchikkauniaqtusi uqaaksrapsitñik. ²⁰ Atakkii
 ilipsi uqaġumiñaitchusi, aglaan Irrusiña
 Aapapsi uqaġisiruq ilipsigun. ²¹ Aniqatim
 aatchuutigigisigaa aniqatni tuqqutautqulugu,

suli aapam pigisipmigaa taatnatun qitungaurani; ililgaat akikjaqtuipmiñiqsut aňayuqaaǵmiknik aasiñ aňayuqaatin tuqutillugich. ²² Iñupayaam uumigiliutigisigaasi piqutigiluna, aglaan makitaruaq payaňaǵuni isuanun anniqsukkaugisiruq. ²³ Piyuaqsiugupsi uumani nunaaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaaqqimun. Ilumun uqautigipsi naatchitlasigaluaqasi savaapsitñik nunaaqqipayaanitñi Israel-ñum Iǵñinja Iñuum agǵigisiruq. ²⁴ Maliguaqti kamanatlutlaitchuq ilisautrimiñiñ, naagaqaa savakti aňaayuqaaǵmiñiñ. ²⁵ Iñuich uumigigisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkaña, suli taatnatuntuuq savakti aňaayuqanaton. Iñuich tuqhirañniqpatrun aňaayuqanata tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuqhirañniaǵaich taavrumiña atigmik.

Sivuugaginasigik Iñuich

²⁶ “Iqsiginiacnasigik iñuich. Supayaaq matuqaqtuaq sagvikkaugisiruq, suli nalunaqtuapayaaq ilitchuǵipkakkauqisiruq. ²⁷ Uqautigikkaga ilipsitñun taagmi uqautigiyumagiksi qaumami. Suli iñuich isivruutigikkañat siuttapsitñun quliaqtuaǵiyumagiksi tupqich qaanatniñ. ²⁸ Suli iqsiginiacnagich iñuich tuqquatchiraǵaqtuat timimik, aglaan tuqquchumiñaitkaat iñuusiǵ; sivuugagilhiñaqsiun taamna piyaqquitlaruaq iluqaaknik iñuutchimiglu timimiglu anasiññuqsagvinmi. ²⁹ Uvva malguk tinmiurak tunitlaitpak atautchimun nalliglugik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi nalunjaan. ³⁰ Agaayyutim ilisimagai iluqaisa

nutchasi niaqupsitñi suli qanutun iñugiaktilañat.
 31 Taatnagusi sivuğanasi, akisuruanjutluktusi
 tamatkunakña tinmiurağayaaniñ.

Uqagıthalu Piılaagıthalu Christ-mik

32 “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni
 uqaqpan sivuğaatni iñuich piginiluni uvamnun,
 ilaa nalupqinaigılu uqagıgisipmigiga sivuğaanı
 Aapaa qılañmiittuam. 33 Aglaan kisupayaam
 piılaagıkpaña iñunun piılaagıgisipmigiga Aapaanun
 qılañmiittuamun.

Jesus Aggıutrıruq Avıktuiğmik

34 “Isumaniaqasi aggıgıñıluna tikiutityağılu
 tutqıun nunamun aglaan savıpkak. Ag-
 gıñıtchuna iñuich piqatigiiksityağıgıch aglaan
 atingıquplugıch.

35 Atakkıi piqutıgiluna igıñıgıruat
 akıkñaqtıtılasıplugıch aapamıknık,
 paniuruat aakamıknıglu,
 ukuanuruat aakaruaamıknıglu.

36 İñuum tupıqatıñi uumıgırigıgisıgai. *Micah*
 7:6

37 “İñuum piqpagıtıluukkumiun aapanı naagaqaa
 aakani uvamniñ malıguaqtaulguuyumiñaitchuq
 uvamni, suli iñuum piqpagıtıluukkumiun
 igıñıgıkkani naagaqaa panıgıkkani uvam-
 niñ malıguaqtıgıñıtıkıga. 38 Suli iñuum
 akıgıutıñıtıkumiun sannıgutani malıgluna
 malıguaqtıgıñıtıkıga. 39 İñuum tıgummiñiaqtuam
 iñuulıgımiñık tammaıgisıgaa ilumutuuruuq iñuulıq;
 aasıiñ iñuum tammaıgumiun iñuulı piqutıgiluna
 piññaktaagıgisıgaa.

Akiliusiaksrat

⁴⁰ “Iñuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmigaana, suli kisupayaaq akuqtuiruaq uvamnik akuqtullapiaqmigaa tuyugiriga. ⁴¹ Kiña iñuk akuqtuiruaq sivuniksriqirimik pisigiplugu sivuniksriqiraupluni akuqtuigisiruq sivuniksriqirit akiññaaktaaksrañatitun, suli iñuk akuqtuiruaq nalaunñaruamik iñunmik pisigiplugu nalaunñaruañuħa iñuum akuqtuigisiruq nalaunñaruañuħa iñuum akiliusiañatun. ⁴² Suli kisupayaaq aatchuiruaq atautchimununniiñ makua kamanaiññaqsrauat maliġuaqtima nigliñaqtuamik imiġmik qallutmun pisigilugu maliġuaqtauħa, ilumun uqautigipsi, tammaiymiiñailłapiaġaa akiliusiaksrani.”

11

¹ Jesus naatchianikami ilisautriġmiñik qulit malġuk maliġuaqtimiñik aullaġniqsuq tavrakña ilisautriyaqhuni suli quliaqtuaġiaqhuni nunaqqinjitñun Galilee-m.

John Paptaaqtitchiri Tuyuqaqtuq Malġunġnik Maliġuaqtinġnik

² John tusaakami isiqtauliġmiñi qanuq Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, savaaqaqtilaananik, tuyuġiniġik malġuk maliġuaqtinġni ³ apiqsruġiaquplugu Jesus, “Taimñauvich John-ñum uqautigikkaña agġiġñaġniplugu? Naaga niġiuñniaqpisa atlamik?” ⁴ Jesus-ñum kiuniġik, “Utiġusik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik suli qiñikkaqsik. ⁵ Ayaunñaruat qiñitlasiplutin,

pisutlaitchuatlu pisutlasiplutin, auyugaqtu-
algillu mamitikkauplutiñ, tusaatlaitchuat
tusaatlasiplutin, tuqunaruat anipkaqlugich, suli
tusaayugaallautaq quliaqtuanupluni ilaippanun.

⁶ Quvianamiuruq iñuk qapiqtanitchuaq pisigiluna.”

⁷ John-ñum maliguaqtik aullaqaqsimaknik
Jesus uqaqsiñiqsuq iñugayaanun John-
kun, “Sumik qinñigiaqpsi iñuilaami nunami,
ivigaamik anjalataakkananik anuñim? ⁸ Sumikmi
qinñigiañiqpsi? Iñunmik atnugaqaqtuaq
akisuruanik? Naagga, tamatkua atuqtuat
akisuruanik atnugaanik iñuuniaqtuanurur
umialgum tupiqpanani. ⁹ Taitñinjitpan sumikmi
qinñigiaqpsi? Sivuniksriqirimik? Aa, John
qinñikkaqsi pitluktuaq sivuniksriqirimiñ. ¹⁰ Uvvauna
aglausimaruq John-kun,

‘Atañii, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni.

Itqanaiyağisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

¹¹ Ilumutuuruamik uqaqtuna ilipsitñun, John
Paptaaqtitchiri kamanatluktuaq iñunniñ
aniruaninñ nunami uvunananaglaan. Aglaan
iñupayaaq kamanaiññiqsrauruq ukunakña
Agaayyutim anjalataninñinñ kamanatluktuaq John-
miñ. ¹² John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayyun
aullağniñiqsuq anjalatağmiñnik iñunnik, aglaan
iñuich saqlaktuat aippaavak akilliñiqsuiñiqsut
uvunananaglaan. ¹³ Atakkii sivuniksriqiripayaat
suli Moses-ñum maligutaksraninñ uqağigaat John-
ñum aggigñiathanunaglaan. ¹⁴ Ukpigisukkupsiuñ
sivuniksriqirit uqağikkañat ukpiginiağiksi John
Elijah-ñutilaananik aggiqsagumaruamik. ¹⁵ Kiña
iñuk siutiqaqtuaq tusaali.

16 “Sumik atriqaqpat makua iñuuruat pakma? Ittut ililgaatun aquppiplutin tuniriñiaqtuatun katim-mavinñi suli tuqlirautilutin avatmun,

17 ‘Atuqtuurautilagaluagipsi aglaan aggñitlusi.’

‘Atuqhutali kinuvguutinik aglaan qianitchusi.’

18 John aggiqami nigitlaiñniqsuq imiglunilu, naagasuli iñuich uqaqtut irrusiqluqagniplugu.

19 Igñija Iñuum aggiqami nigitlapluni imitlaplunilu atlatitun, aglaan uqautiginigaat itna, ‘Marra niggiqsuruuq imiqtuqtulu, ilauraaginigaat tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayyutim puqutaa ilitchuqipkautauruq ilumutuuplugu savaanagun.”

Ukpinitchuat Nunaaqqich Ilanatni

20 Aasiiñ Jesus-ñum iñiqtiqsiñigai iñuich nunaaqqiñi savaaqagvigitlukkani quviqnaqtuanik atakkii isummitqinjtmeta.

21 “Nakliuñ Chorazin-nağmii! Nakliuñ Bethsaida-gmii! Savaaqagaluaqtuñ iñugiaktuanik quviqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quviqnaqtuat qinikkasi savaanuniqpata inilgaanomma Tyre-milu Sidon-milu iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuğaagutin suli agramun aquvillutin qinigtitlugu taavrumuuna mumiliqtin killuqsautmikniñ.

22 Aglaan uqautigipsi, Uvluañ atanniivium iglutuyunaitlukkisiruq ukunakña Tyre-miñlu Sidon-miñlu ilipsitñi.

23 Aasiiñ Capernaum-mii! Kamanagasugivisi? Iktaugisirusi anasiñnuqsagvinmun.

Atakkii quviqnaqtuat savaanuruat ilipsitñi savaanuniqpata Sodom-mi, ittuiñagayağaluqtuq uvuñanunaglaan.

24 Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atannusiaksrañat qağanatluñiaqtuq atannusiaksrapsitñiñ.”

Aggiqhusi Uvamnun Minguiqsiagitchi

²⁵ Tavraasiiñ Jesus nipligñiqsuq, “Aapaan, atanguruatiin qilañmi nunamiļu, quyagikpiñ! Sagvigitin puqitichuanun sut iriqsamaruat puqiksuaniiñ ilisimaruaniñļu. ²⁶ Aa, Aapaan, taamna sivunniutigikkan quviagigiñ. ²⁷ Aapaa sanñipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniin iñuum ilisimanitkaa igñiguruuq aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniin ilisimanitmigaa aapa aglaan kisimi igñiguruuam iñupayaamlu igñiguruuam ilitchugipkakkanja aapamik. ²⁸ Minguuqtuasii uqumailliuqtuasiiļu! Uvunağitchi, minguiqsiagtitchumagipsili. ²⁹ Akiyaqasiutititchi uvamnun ilisağvigilunjaasiiñ. Taatnağupsi iñuutichisi minguiqsiagñiaqtut atakkii piisaanitchunja atchiklunjal. ³⁰ Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qağanaqtuq.”

12

Apiqsruun Minguiqsiagvikun

¹ Akuniisunaqatin Jesus-lu maliguaqtailu apqusaagñiqsut mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiagvium uvluani. Jesus-ñum maliguaqtai nigisuliqhutin nutchuigaqsiñiqsut mukkaaksranik aasiiñ nigiplutin. ² Pharisee-ñuruat tautukamisigik upyañnigaat Jesus, “Qinillakkich maliguaqtitin. Navgillapiaqtut maligutaksraptiknik minguiqsiagvium uvluagun.” ³ Jesus-ñum kiuniğai, “Aqliqisimasuknağiksi sumik David-ñumlu piqataiñļu pisilaanat nigisuliqaminj. ⁴ David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu

piqatailu, nigirut ipqiqsakkauruamik qaqqiamik nigiraksriutauruamik kisiitñun agaayuliqsinun. Maligutaksrakuagnağitchuq nigipmatruj taamna qaqqiaq. ⁵ Suli agliqisimasuknağiksi maligutaksrani, qanuq agaayuliqsit agaayyuvikpañmi qaayuğnaqsiliugñiahat minguiqsiagvium uvluani, tavraami patchisaiłhat navguikamiñ maligutaksranik. ⁶ Aglaan uqautigipsi, iñuk maanitikaluaqtuq kamanatluktuq agaayyuvikpañmiñ. ⁷ Iłisimanayağniğupsi qanuutautilaañanik uuma uqałhum, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tunillaqtuğmiñ,’ suksraungigayaitchisi iñuich killukuanjichuat. ⁸ Atakkii Igñiña Iñuum atanigigaa minguiqsiagvium uvluan.”

Añun Argalik Pannaqluktanik

⁹ Jesus tavrakña aullaqami isigñiqsuq Jew-ñuruat katrağviatnun. ¹⁰ Añutiqağniqsuq tavrani pannaqluktanik argalik. Atlanik iñuqağmiñiqsuq tavrani agvisiksraıqiruanik Jesusmik. Apiqsruğniğaat maligutaksrakuagnaqmagaan iłuaqsipkairuni minguiqsiagvium uvluani. ¹¹ Jesus nipliutiniğai, “Nalliqsi piqağniğumi atautchimik ipnaimik aasiñ ipnaiq kataguni iłunaamun minguiqsiagvium uvluani, taavruma amunayaiññiqpauñ taavrumakña? ¹² Nalupqinaitchuq, Iñuk piqpaknatlukuq ipnaimiñ. Taatnaqhuni maligutaksrakuagnaqtuq ikayuiruni minguiqsiagvium uvluani.” ¹³ Aasiñ nipliutiplugu taamna añun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isañniğai argañni aasiñ iłuaqsipłutin iğlunjsitun argaiñ iłiplutin. ¹⁴ Tavrakña Pharisee-

ņuruat anikaminj katiplutinj sivunniugņiqsut qanuġlugu Jesus tuqquťchukġugu.

Agaayyutim Piksraqtaanjuruuq Savaktaa

15 Jesus iļisimapluni sumik sivunniuqtilaanjtnik, aullaġniqsuq tavrakņa. Iņugiaktuat iņuich maliņniġaat. Jesus-ņum iħuaqsiraġaġniġai iluqaisa atniġñaqtuat. 16 Jesus-ņum iņiqtignigai iņuich uqagitquņitļuni. 17 Taamna immiqsaqġugu uqautaumaruuq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah, itnaqhuni,

18 “Uvvauna savaktiga piksraqtaagikkaġa!

Ilaanuruq piqpagikkaġa suli ilaagun quyalikkaupluna.

Iļigisigiga irrusiļļautaġa ilaanun,
suli quliaqtuagigisigaa iņupayaanun
qanuq atanniļiksraġa iņupayaanik atisiļugich.

19 Uqaalatlaitchuq iġialaluniļu.

Kia-unniiņ tusaayumiņaitkaa nipaa tumitchi-ani.

20 Piyacquġnianjtkai sayaitchuat iņuich ittuat piġittuatun ivikpaktun
naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam
ipiġanjatun

atanniļiksraġmiņunaglaan iņupayaanik
nalaunjaluniļu atisiļuniļu.

21 Suli ilaan atqagun nunaaqqipayaat
niġiugaqagisirut.” *Isaiah 42:1-4*

Jesus-lu Beelzebul-lu

22 Iņuich Jesus-muutinigaať anj un irrusiqġulik ayaunaruagġu uqatlaitchuagġu. Jesus-ņum iħuaqsiņigaa. Tavrali taamna anj un uqatlasiruq qiņitlasipluniļu. 23 Iluqatinj iņuich quviġutchanjnisut

uqaqhutin, “Kinuviagin itkaluagñiqpaun una David-
 num?” ²⁴ Aglaan Pharisee-nuruat tusaakamitrun
 uqağniqsut, “Jesus anitchirağaiñiqsuq irrusiqłunnik
 iñunniñ atuqlugu sanña Beelzebul-num anjalataata
 irrusiqłuich.” ²⁵ Jesus-num ilisimaplugich
 sumik isummatilaanjanik uqautinigai, “Iñuich
 atangvunmiguuq akikñautirut avatmun;
 atanigliasiiñ taavrumani suksraungigñiaqtuq
 iñugikkañi avgumakpata. Nunaaqqipayaat
 naagaqaa tupiqatigiich avikaminj makitatlaitchut.
²⁶ Taatnatuntuuq tuungaq irrusiqłunji
 avgumaguminj akikñautilitin avatmun atangvia
 isukliññiaqtuq. ²⁷ Aasiiñ anittagupkich
 irrusiqłuich Beelzebul-kun, kisukunli iñugikkapsi
 anittaguuvatigik irrusiqłuich? Taatnamik
 atanniqsuqtiginiagisi. ²⁸ Aglaan Irrutchiagun
 Agaayyutim anittaiguma irrusiqłunnik, nalupqi-
 naitchuq Agaayyutim anjalatchianiktilaanja iñunnik
 akunnapsitñi. ²⁹ Kiñapayaaq isiğuktuaq sanñiruam
 iñuum tupqanun tigliguguni, qiliqsruqqaaglugu
 sanñiruaq iñuk tiglikkisiruaq suuranjñik. ³⁰ Iñuk
 piqataunitchuaq uvamni akikñautiruaq uvamnun,
 suli iñuk katitchiqataunitchuaq siamitchiñhiñiaqtuq.
³¹ Taatnaqhusi uqautigipsi, Agaayyutim
 natqigutitlagai iñuich killuqsautipayaanich
 itqagitqikkumiñaiğlugich uqağniqluktapayaanich.
 Aglaan uqağniqluktuaq akikñaqługu Ipqitchuq
 Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq sumiunniñ.
³² Kiñapayaaq uqaqtuaq pigiitchuamik akikñaglugu
 Iğñinja Iñuum natqigutikkaugisiruaq, aglaan
 kiñapayaaq uqaqtuaq pigiitchuamik akikñaglugu
 Ipqitchuq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq

pakmapak suli taimuŋa.

Napaaqtuq Asianiŋu

³³ “Napaaqtuq ilitchuŋinaqtuq asianiŋun. Napaaqtuŋiksuaq asirriŋlautaŋaqtuq aasiiŋ napaaqtuŋiitchuaq asirripluni asiagiitchuanik. ³⁴ Ilipsi tuqunalgich nimigiŋat! Uqatlaitchusi nakuuruanik atakkii pigiitchuanuplusi. Qanŋaum uqaŋiraŋigaa taatnasiq ittuaq uummatmi. ³⁵ Iñullautaq piqaŋaqtuq nakuuruamik uummatmiñi aasiiŋ uqallautat aniraŋaqhutiŋ uummatmiñi, aasiŋi pigiitchuaq iñuk uummatigmiutaŋaqtuq killuŋmik uqaŋhuniasiiŋ nakuuŋitchuanik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluaŋi atanniivium iñuich pasirauniaqtut uqaŋiŋlapayaagmiktigun uqautigikkaŋmikkun. ³⁷ Atakkii uqaŋikkapsigun nalaunŋasripkakauniaqtusi, suli uqaŋikkapsigun suksraunŋisauŋisirusi.”

Iñuich Jesus Savaqugaat Quviqnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani iŋaŋisa Pharisee-ŋuruat suli iŋaŋich aglaliqirit uqaŋniqsut Jesus-mun, “Iŋisautrii, qiñiŋuktugut quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaŋiŋutauplugu kisuutilaŋnik.” ³⁹ Jesus-ŋum kiuniŋai, “Makua iñuich pigiitchuatlu sayuŋaruatlu qiñiŋuktut quviqnaqtuanik savaanik nalupqinaŋiŋutaulugich, aglaan qiñiŋumiñaitlutiŋ taatnatchimik. Qiñiŋiñiŋaŋisigaat quviqnaqtuaq savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniksriqir-imun. ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraaŋni inniqsuq piŋasuni uvluniŋu unnuaniŋu. Taatnatuntuuq Iŋniŋa Iñuum iŋuviŋmiitkisipmiuq piŋasuni uvluniŋu unnuaniŋu. ⁴¹ Atanniivium uvluaŋi

iñuñisa Nineveh-m patchisiginiagaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutin killuqsautmikniñ Jonah-m quliaqtuağutipmatin. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Jonah-miñ. ⁴² Atanniivium uvluani atangum ađnam patchisiginiagaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii agğiqhuni uñallam tuñaniñ uñasiksuamiñ naalađnityaqlugu Solomon-ñum puqiksilaaña. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Solomon-miñ.

Irrusiqłuk Utiqtuq

⁴³ “Irrusiqłuk anipman iñuñmiñ kukilugaqtuq paliqsaakun nunakun pakakhuni iñiqtuısqıađvıksrađmiñik, aasıñ paqingitługu. ⁴⁴ Inmiñun uqađaqniqsuq, ‘Utiđlaña tupiđmun annivigıkkamniñ.’ Aasıñ utiqami paqıllađniđaa imailaaq inigisimakkani salıkuqtaatchıaq sulı inillaktullautaqtaq. ⁴⁵ Anıplıni agğıutrırađniqsuq tallimat malđuñnik atlanik irrusıqlıñnik pigıitłuktuanik inmiñiñ. Aasıñ isiđhutin iñuuniagaqsırađniqsut tavrani. Aqullia taavruma iñuum pigıitłuksıraqtuq sıvullıđmiñ iñuuniađıđmiñiñ. Taatnatuntuuq itkisıruq killuliqirini iñuuniaqtuat pakmapak.”

Aakanalu Aniqataılu Jesus-ñum

⁴⁶ Jesus-ñum uqaqtıtlugu iñuñnun aakanalu anıqatinılu qıkađniqsut tatqaani uqaqatıgisukługu Jesus. ⁴⁷ Iñuich ilañata uqauntıđaa Jesus, “Aakanlu anıqatiutinlu qaani qıkaqtut uqaqatıgisukhutin.” ⁴⁸ Jesus-ñum kiunıđaa taamna iñuk uqautriñi, “Kısuuva aakaga? Sulı kısıuvat anıqatiutka?” ⁴⁹ Tikkuaqługich malıđuaqtını nıplıđniqsuq,

“Qiñiqsigik, ukua aakagigitkalu aniqatiutkalu.
⁵⁰ Atakkii kiñapayaaq savaaqaqtuaq pisulhanik
 aapaa qilañmiittuam aniqatigigiga naagaqaa
 aakagiplugu.”

13

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupigmiñ,
 utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii.
² Iñugiallapiaqtuat iñuich katirviginigaat avatlugu.
 Kiisaimma ikiniqpuq umiamun aquvitluni,
 iñugayaaqpaurat makitaplutiñ narvam siñaani.
³ Aasiñ Jesus-ñum uqautiaqsiñigai iñugiaktuanik
 atrikusautinik itnaqhuni, “Iñugguuq nunaliqiri
 nautchiityağniqsuq. ⁴ Nautchirripkaqlugu nautchi-
 aksrat ilañich katagağniqsut apqutmun, aasiñ
 tiñmiurat niğiplugich. ⁵ İlañitsuli katagağniqsut
 uyagauruamun nunamun nunaqapianitchuamun,
 aasiñ nauplutiñ qilamik atakkii nunakitluni,
⁶ aasiñ siqiñiq nuipman pasiklugich
 pannaqluñigai atakkii kanjiliviksraitlutiñ.
⁷ Suli ilañich nautchiaksrat katagağniqsut
 akunğatnun kakitlağnat, aasiñ kakitlağnat
 naukamin nagguviksraigñigaich nautchiagiksaat.
⁸ Aglaan ilañich katagağniqsut nunagiksuamun,
 aasiñ nauriñiqsut asianik iñugiaksiplugich,
 ilañich atautchimiñ tallimakipianuttaaqhutiñ
 naaga piñasukipianuttaaqhutiñ naaga iñuiññaq
 qulinuttaaqhutiñ.” ⁹ Aasiñ Jesus nipligñiqsuq,
 “Kiña siutiqaqtuaq naalağniñi.”

Sivuniñat Atrikusautit

10 Maliguaqtañ utlaklugu Jesus apiqsruǵniǵaat, “Suvaata uqaqpich iñuñnun atrikusautitigun?”

11 Jesus-ñum kiuniǵai, “Ilipsitñũhiñaq Agaayyutim sagviǵñiǵaa nalunaqtuanjanik añaayuqataan qilaum, aglaan makunuña iñuñnun sagvikkaunitchuq.

12 Atakkii iñuk piqaqtuaq akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqañitchuam anniagisigaa mikiruuraqunniñ pigikkani. 13 Una pisigiplugu uqaqtuña iñuñnun atrikusautitigun:

Atakkii qiñiǵaluaqhutin iñisaqsritlaitchut

suli naalaǵnigaluaqhutin tusaatlaitchut aasiñ kaniqsitlaitlutin.

14 Aasiñ makunuuna iñuktigun immiumaniqsuq Isaiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni,

‘Tusaagaluaǵupsi kaniqsiyumiñaitchusi,

suli qiñiǵumaǵaluaǵupsi iñitchuqsriyumiñaitchusi.

15 Atakkii makua iñuich uummatinich pitchiǵiilǵniqsut,

tusaasunǵitlutin supayaamik, iritinlu siqu-plugich.

Utitiqiñgitchut Agaayyutmun mamitilikramiknun

atakkii qiñitlaitlutinlu tusaatlaitlutinlu

kaniqsitlaitlutinlu.’ *Isaiah 6:9-10*

16 Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qiñitlarut suli siutigikkasi tusaatlaplutin.

17 Iñumun uqautigipsi, iñugiaktuat sivuniksriqirit nalaunñaruatlu Agaayyutim iñuiñ qiñiǵukkaluaǵaat tamanna pakma qiñikkaqsi aglaan qiñinĩtkaat. Tusaasukkaluaǵaattuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanĩtkaat.

Jesus-ñum Kaniqsipkaǵaa Atrikusaun Nautchiak-sriqirikun

18 “Naalagñillaksiun qanuutautilaaña atrikusautim nautchirriqirikun. 19 Tamatkua tusraaruat uqaligmik añaayuqautaagun Agaayyutim kanjqsisuñaqatiñ atriqaqtut nautchiaksrarik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigiitchuam aggiqhuni aattağigai nautchirriutauruat uummataatniñ, suli piiguiPKağai tusaakkañatnik. 20 Aasiili akuqtuiruat uqaligmik quviasuutigi-plugu tusaapqauraqamitruñ atriqaqtut nautchiaksrarik kataktuanik uyağaulamun nunamun. 21 Aglaan kanjiliviksraitman akuniutlaitchuq. Tavra iluilliuliq piyuaqsiuliklu tikitmata iñuich taapkua qilamik qapiqtiğaqut. 22 Suli nautchiaksrat kataktuat akunğatnun kakitlağnat atrigigaat iñuk tusaaruq uqaligmik, aglaan isumaaluutit iñuuniałkun kinnitñiñniagutitlu umialgutitigun suqutigingigagigaat uqaliq taimmaasiñ naurisuñaqani asianik. 23 Aglaan iñuk akuqtuiruq nautchiaksrarik nautchirriutauruanik katakhutiñ nunagiksuamun atriqaqtuq iñuktun tusaaruatun uqaligmik kanjqsiplugu. Ilaa naurisuuruq asianik, ilañich tallimakipiatun, ilañich piñasukipiatun, suli atlat iñuiññaq qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksrağiilatigun

24 Jesus uqagñiqsuq atlamiksuli atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiruatuñ mukkaaksrağiksaanik nautchiiviñmiñun. 25 Aglaan iñuich siñiktitlugich uumiksri aggiqhuni nautchiiñiqsuq mukkaaksrağiilanik akunğatnun mukkaaksrağiksaat aullaqhuniasiiñ. 26 Naugaqsipmata nautchiat mukkaaksraurat nuiñuraqmata

mukkaaksraġiilattuq sagvigmiñiqsut. ²⁷ Savaktit utlakamitruṅ aṅaayuqaqtin apiqsruġniġaat, ‘Ataniiq, nautchiiñigiptigiñ mukkaaksraġiksaanik. Nakiñ makua mukkaaksraġiilat nuivat?’ ²⁸ Qaukliata kiuniġai, ‘Uumiksrin savaaġigaa taamna.’ Savaktit apiqsruġniġaat, ‘Aullaquvisigut nutchugiaglugich mukkaaksraġiilat?’ ²⁹ Tavra kiuniġai, ‘Naaga, nutchuigupsi mukkaaksraġiilanik taputriviaqtusi mukkaaksraġiksaanik. ³⁰ Iluqatik naulik kipriviksrarunaglaan, aasiiñ kiprivik tikitpan uqautigisigitka kipririt sivulliulugu katitqulugich mukkaaksraġiilat qiliqtaulaalugich ikipkaaqsriuglugich, aglaan katillugich mukkaaksraġiksaat sigluamun.’ ”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³¹ Jesus-ṅum uqautilgiññiġai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim aṅaayuqautaa ittuq mustard-ṅum nautchiaksrauranatun iñuum nautchiikkanatun nunautmiñi. ³² Mikiniqsraugaluṅaṅaḡmi nautchiaksrapayaaniñ naagatarra naukami aṅiniqsrauraqtuq nautchiapayaaniñ napaaqtuġuqhuni. Aasiiñ tiṅmiuraṅi siḷam aggiqaminṅ ugluliñiqsut qisiqsiutinittun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

³³ Jesus-ṅum uqautilgiññiġai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim aṅaayuqautaa sagviqpan itkisiruq aḡnaq akutchipmatun puvlaksautmik mukkaaksramun iḷuturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ṅum Uqaqtilaṅa Atrikusautitigun

³⁴ Jesus-ηum uqag̃iniḡai iluq̃aisa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautailaag̃uni uqatlaiññiq̃suq. ³⁵ Tavra immiumaniq̃suq uqaut-tutauruaq sivuniksriq̃irikun itnaqhuni,

“Atrikusautitigun uqag̃isiruḡa iliñitñun.

Uqautigisigitka sutigun iriq̃simaruatigun nunam aullag̃niñh̃aniñaglaan.” *Psalm 78:2*

Jesus-ηum Kañiq̃sipkaḡaa Atrikusaun Mukkaak-srag̃iilatigun

³⁶ Jesus-ηum aullaqtitq̃aaq̃lugich iñuich isig̃niq̃suq tupig̃mun. Malig̃uaqtai utlautiniq̃sut ilaanun itnaqhutin, “Kañiq̃sipkallaktigut atrikusaun mukkaaksrag̃iilatigun nautchiiṽiḡmi.” ³⁷ Jesus-ηum kiunig̃ai, “Iñuk taamna nautchiiruaq mukkaaksrag̃iksaanik Ig̃ñig̃igaa Iñuum. ³⁸ Nautchiiṽik nunauruq. Mukkaaksrag̃iksaat tamatkuañurut qaitchuat iñmiknik Agaayyutmun aḡalatq̃uplutin, mukkaaksrag̃iilatli tamatkuañurut qaitlutin iñmiknik pigiitchuamun aḡalatq̃uplutin.

³⁹ Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniḡa mukkaaksrag̃iilanik tuung̃auruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiñ kipririt isag̃ulguplutin. ⁴⁰ Atriḡugich mukkaaksrag̃iilat katitauruat ikipkaḡugich ikniḡmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isukhitpan nuna. ⁴¹ Ig̃ñiḡan Iñuum tuyug̃igisigai isag̃uligikkani aasiñ katityaḡugich ukunakḡa Agaayyutim aḡayuqautmiñiñ killuq̃saq̃usaag̃utipayaat suli iñupayaat pigiil̃iq̃ruat. ⁴² Isag̃ulgich igitkisigaich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiag̃isirut suli tiriq̃uulatchil̃ugich kigutitin.

⁴³ Nalauñaruatli qaumag̃isirut siq̃iñiq̃tun

an̄aayuqautaa ni aapagikkaḡmiñ. Kiña siutiqaqtuaq tusaali.

Atrikusaun Iriqsimaruakun Akisuruakun

⁴⁴ “Agaayyutim an̄aayuqautaa sagviqpan itkisiruq akisuruq iriqsimapmatun nautchiiv̄iñmi. Iñuum paqitnamiñ iritqik̄lugu nautchiiv̄iñmun; iñuk taamna quviatchakhuni tunirityağniqsuq sulliñaurapayaaḡmiñik, aasiñ tauqsiḡñigaa nautchiiv̄ik.

Atrikusaun Akisuruakun Sun̄auraqpakun

⁴⁵ “Aasiisuli Agaayyutim an̄aayuqautaa sagviqpan itkisiruq tauqsiḡñiaqtitun pakaktuatun akisuruamik sun̄auraqpagiksaamik. ⁴⁶ Paqitnami akisullapiaqtuamik sun̄auraqpan̄mik aipl̄uni tunityaq̄lughich sulliñaurapayaani tauqsiḡlugu taamna akisullapiaqtuaq sun̄auraqpagiksaaq.

Atrikusaun Kuvrakun

⁴⁷ “Aasiisuli Agaayyutim an̄aayuqautaa sagviqpan itkisiruq qaaqtuutitun niñitauruatun taḡiumun aasiñ qaaqhuni qanusipayaanik aqaluñnik. ⁴⁸ Qaalallaanikamiñ aqaluñniaqtit nuqitlugu siñaanun aquvitlutin avguaqsipl̄ughich aqaluich, nakuuruaq il̄ipl̄ughich aqaluqaḡv̄iñmiknun aasiñ nakuun̄itcheuat iḡitlughich. ⁴⁹ Itna itkisiruq isuklitpan nuna. Isağul̄gich avguityağisirut piḡitcheuanik iñuñnik akunḡatniñ nalaun̄aruat iñuich ⁵⁰ iḡitlughich ikkauruamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiagisirut suli tiriqulatchil̄ughich kigutitin̄.”

Nutauruallu Utuqqauruallu Suğal̄gich

51 Jesus-ñum apiqsruǵniǵai maliguaqtini, “Kanjiqsivisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kiuniǵaat, “Aa, kanjiqsigivut.” 52 Aasiin Jesus-ñum uqautiniǵai, “Aglaliqipayaaq ilisaaqaqtuaq Agaayyutim añaayuqautaanik atriqaqtuq tupqum iñuanik sagviqsruiruamik suuraǵmiñik nutauruanik naagaqaa utuqqauruanik tugvaqsivinmiñiñ.”

Nazareth-miut Ukpiǵiñitkaat Jesus

53 Jesus-ñum uqǵiñaiqamigich tamatkua atrikusautit aullaǵniqsuq tavrakña. 54 Tikitluni iñugugvinmiñun ilisautiniǵai iñuich katraǵviatni. Iñuich tusaaruat quviǵusukhutiñ apiqsruqtauti-aqsiñiqsut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññakpa puqjutmik suli sanñimik savaaqatlasipluni quviqnaqtuanik? 55 Uvvauna kaapintam taivruma iǵniǵiñitpaun? Aakaña taimña atiqañitpa Mary-mik? Aniqatigiñitpagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, suli Judas? 56 Iluqatiñsuli nukatchianji iñuuniaqataunjiññiqpat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññañniqpa tamatkuniña supayaanik?” 57 Tavra atniummatiqǵniqsut Jesus-mik. Aglaan Jesus-ñum uqautiniǵai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkauraqtuq nanipayaaq aglaan kamagikkaunjitluni iñugugvinmiñilu naagaqaa ilamiñilu.” 58 Tavra Jesus savaaqañiñiqsuq iñugiaktuanik quviqnaqtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriñitlutin ilaanik.

14

Tuqqutaulha John Paptaaqtitchirim

1 Taatnałhatni Herod, atanga Galileem, tusaaniqsuq uqqamik Jesus-kun,

² uqautinigai savaktini, “Jesus una John Paptaaqtitchirauniqsuq anitqikhuni tuqukiḡmiñ. Taatnaqhuni savaaqatlanisquq quviqnaqtuanik.”

³ Sivuaniiomma Herod-ḡum tigupkaḡniḡaa John qiliqsruqlugu isiqtaupkaqlugu. Taatnaqtinnigaa pisigiplugu Herodias, aniqatmi Philip-ḡum nuliaḡa. ⁴ Atakkii John Paptaaqtitchirim akulaiqlugu

uqautinigaa Herod, “Maligutaksrakuagḡnangitchuq ilaqatiginiagupku aniqatvich nuliaḡa.” ⁵ Herod-ḡum tuqqutchukkaluagḡniḡaa John, aglaan iqsiḡniqsuq iḡḡḡnik atakkii ilinisa isummatigiplugu John sivuniksriqirauplugu. ⁶ Herod-ḡum annivia tikitman, pania Herodias-ḡum sayuḡniqsuq sivuḡaatni Herod-ḡumlu tuyuḡmianinlu quyalillapiaqlugu. ⁷ Akiqsruḡniḡaa nalupqinaiqqlugu qaitchigisiḡniplugu supayaamik iniqpan. ⁸ Niviaqsiaq pitchuksaakkaupluni aakamigun nipligḡniqsuq, “Qaitchinḡa niaquanik John Paptaaqtitchirim ililugu alluiyamun.”

⁹ Umialik aliatchanḡniqsuq, aglaan pisigiplugu akiqsruutni suli tamatkua nigiqatini tiliriḡniqsuq qaitquplugu niviaqsiam iniaḡikkaḡa. ¹⁰ Herod tiliriḡniqsuq isiqsivinḡmun niaquiḡiaquplugu John. ¹¹ Itqutiniḡaat niaqua iliplugu alluiyamun qaitluguasiiḡ niviaqsiamun, aasiili taavruma aakamiḡuutiqlugu. ¹² John-ḡum maliguaqtaḡiḡ agqiqhutin piḡniḡaat timaa iluviqluguasiiḡ. Taatnaanikamiḡ uqautityaḡniḡaat Jesus.

Jesus Niḡipkaiḡniqsuq 5,000 Anutinik

¹³ Jesus tusaakami qanuqtilaanḡanik John-ḡum, aullaḡniqsuq umiakun quvgutiqlugu iḡuiḡaamun kisimi. Iḡugayaat tusaakamiḡ maliutiniḡaat

nunaaqqipayaaniñ pisukkataqhutin. ¹⁴ Jesus tulakami tautuklugich iñugayaaqpaurat ilunnutchañniqsuq. Mamitinnigai atnigñautinjitñiñ. ¹⁵ Unnuksraagataqman maliguaqtaiñ utlanñigaat uqautiplugu, “Unnuaguqtuq. Suviksraillaq manna. Tuyugikkich iñuich nunaaqqiuranun tauqsigiaqulugich niqiksramiknik.” ¹⁶ Jesus-ñum uqautinigai, “Aullanitkuminj sunjitchut. Ilipsi nigipkaqsigik.” ¹⁷ Kiunigaaat, “Piqaqtugut tallimañhiñanik qaqqianiglu malgunniglu aqalunñik.” ¹⁸ Jesus-ñum nipliutinigai, “Uvunautisigik uvamnun.” ¹⁹ Aasiñ tiliñigai iñugayaat aquvitquplugich ivinñun. Tigukamigich taapkua tallimat qaqqiat malguglu aqaluk aaglugniqsuq qilannun quyyatiplugich. Tavra Jesus-ñum avguqlugich qaqqiat qaiññigai maliguaqtimiñun aasiili taapkua autaaqlugich iñugayaanun. ²⁰ Iluqatinj iñugayaat niginiqsut nigisuiqhutin. Niginaiqmata maliguaqtit katitchiñiqsut ilakunjitñik immigataqlugich qulit malguk aguupmaich. ²¹ Taapkua nigiruat 5,000-tuyunnaq inniqsut anutit, kisiqatigisunjaqnagich agnat ililgaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imğum Qaanagun

²² Jesus-ñum maliguaqtini ikipkaqtignigai umiaqpauramun ikaagiaquplugich igluanun narvaqpaum aasiñ aipkaqlugich iñugayaat. ²³ Taatnaanikami mayugniqsuq iggimun agaayutyaqtuaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisinñugniqsuq. ²⁴ Tavra umiaqpauraq tikiññiqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniuligniqsuq qailgutiplugu atakkii

anugim paggaguutiplugulu. ²⁵ Aasiiñ Jesus-
 num utlanigai maliguaqtini uvluasipman
 pisukhuni imgum qaanagun. ²⁶ Maliguaqtaifñ
 tautukamitruñ Jesus pisuktuag imgum qaanagun
 iqsitchaniqsut nipliqhutin, “Aliuqtuag
 marra!” Kappainaaqsiñiqsut tatavrauplutin.
²⁷ Aglaan tavrauua Jesus nipliutinigai,
 “Quviatchaugigitchi. Uvanaurua. Iqsiñasi!”
²⁸ Peter-m kiunigaa, “Ataniiq, ilviupiağuvich
 tilinña utlaqulutin imgum qaanagun.” ²⁹ Jesus-
 num kiunigaa, “Uvunagiñ.” Peter niukami
 umiaqpauramiñ pisukhuni imgum qaanagun
 utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-
 m tautukamiuñ qanutun sanjisilaaña anugim
 iqsitchaniqsuq. Kiviaqsikami kappainaniqsuq,
 “Ataniiq, annautinña.” ³¹ Tavrauua Jesus-
 num isautiplugich argañni tigonigaa Peter
 nipliutiplugu, “Ukpiqsriłikiññiaqpat! Suvaata
 arguaqtuqpich?” ³² Ikipmaknik umiaqpauramun
 anugaigñiqsuq. ³³ Taapkua umiaqpauramiittuat
 sitquğviginiğaat sivuğaanun Jesus uqaqhutin,
 “Iłmun igñiginiğaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruaq Atniğñautilinik

³⁴ Ikaaqamin igłuanun nunaliññiqsut
 Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiiñ iñuñi taavruma
 nunam ilitchuğikamin Jesus-mik tuyuğniqsut
 uqqamik avalliupayaamiknun nunaaqgiuranun,
 tikiutruaqsipługich aasiiñ atniğñautilipayaat
 Jesus-mun. ³⁶ Iniqsrullapiaqlugu ak-
 sillanñaqsiñagukługuunniñ akua atnugaajan,
 aasiiñ aktuipayaaqtuat ilaanik mamitikkauniq-
 sut.

15

Iļisauttutiņich Sivulliaņuruat

¹ Pharisee-ņuruat aglaliqiritlu utlaņnigaat Jesus Jerusalem-miņ apiqsruqlugu, ² “Suvaata maliguaqtivich kamagitlaitpatigik iļisauttutiņich sivulliaģikkapta? Iģģuņitkaich argatiņ niģigaluaqatiņ.” ³ Jesus-ņum kiuniģai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamaksritļaitchusi atakkii maligukkisi iļisauttutiņich sivulliaģikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiņapayaaq uqamaqluutriruaq aapamiņik naagaqaa aakamiņik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ Ilipsiļiasiiņ iļisautrirusi iņņmun uqautiļhiņauniplugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqaģaluaqtuņa aatchuutiksramik. Aatchuutigi yumiņaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutmun.’ ⁶ Taatnatun iļisautigupsiuņ iņuk kamaksritquņitlugu aapananik naagaqaa aakananik suungigisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliapsi iļisauttutiņich. ⁷ Ukpīņņuaqtisii! Qanutun nalauttiginīqpa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun, ⁸ Tamatkua iņuich kamaksrulgugaluaģaatņa uqaļhiņaģmiktigun
 aglaan uummatiņich uņasiksut uvamniņ piq-pagillapiangitlūņa. ⁹ Agaayyuvigiraģigaatņa imailaakun, atakkii iļisautrirut iņuich iļisauttutiņitņik iļiplugich maligutaksraģiruaton Agaayyutun.”

Isaiah 29:13

Sut Qaayuģnaqsipkairuat Iņuņnun

10 Jesus-ḡum iḡmiñuquniḡai iñugayaat nipliutiplugich, “Naalagñillaksiḡḡa kaḡiqsiḡusiasiñ. 11 Sum isiḡtaḡtuam iñuum qanḡagun qaayuḡnaqsipkatlaitkaa, aglaan taavruma aniraḡaḡtuam qaniḡmiñ, uqathum qaayuḡnaqsipkaḡaḡigaa iñuk.” 12 Maliguaḡtaiñ utlaklugu apiḡsrugñiḡaat, “Iḡsimavigich Pharisee-ḡuruat atniummatilaanḡat tusaakamitruḡ taamna uqautigikkan?” 13 Kiuniḡai, “Nautchiapayaaq aapama qilaḡmiittuam nautchirriutiḡaisaḡa amuruaniaḡtuq kaḡituummaan. 14 Iḡmiktuuḡlich. Ayaḡaruani sivulliuḡtaurut ayaḡaplutiḡ. Ayaḡaruam sivulliuḡpagu ayaḡaruuaq, iluḡatik katakkisiruk itiqsramun.” 15 Tavra Peter-m kiuniḡaa, “Uqautitigut qanuutautilaanḡanik taavruma atrikusautim.” 16 Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Iḡlipsuuq kaḡiqsisaitmivisi? 17 Kaḡiqsiḡitpisisuli? Suapayaaq qaniḡmuktuaq aḡiaḡuqmugaḡtuq aasiñ anipluni timimiñ. 18 Aglaan sut tamatkua aniraḡaḡtuat qanikun aniraḡaḡtut uummatmiñ, aasiñ qaayuḡnaqsiraḡaḡlugu iñuk. 19 Atakkii uummatmiñ aniraḡtut pigiitchuat isummatit, iñuaḡtuḡiq, iḡaḡatiḡaḡaluaḡhuni atlatuḡiq, iḡaḡatailluni sayuḡaḡiq, tigliyuhiq, taḡiḡilaakun iḡsimarauḡiq, uqaniḡluktahḡlu. 20 Taapkuatavra qaayuḡnaqsiraḡaḡaat iñuk, aglaan niḡiruni iḡḡuḡaluaḡnagich argaich qaayuḡnaqsitlaitchaat iñuk.”

Aḡnam Ukpigutaa

21 Jesus aullaḡniqsuq tavrakḡa nunaḡanun Tyre-m suli Sidon-ḡum. 22 Canaanit-aḡmiu aḡnaq tamaani iñuuniaḡtuuaq utlautiniqsuq ilaanun

kappainapluni, “Ataniiq, kinuviana David-ñum! Nagligillanñiañña! Paniga piguilillapiaqtuq irrusiqñuqaqhuni.” ²³ Aglaan Jesus kiunijnñigaa. Maliguaqtaiñ utlakñugu iniqsrullapiagnigaat itnaqhutin, “Aqpigiun una agnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” ²⁴ Jesus-ñum kiunigai, “Tuyugikkauruñña kisiitñun inñiñun Israel-ñum ittuanun tammaummiruaton ipnaisun.” ²⁵ Agnaq utlautikami sitqugniqsuq sivuğanun nipliqhuni, “Ataniiq, ikayullanñiañña.” ²⁶ Jesus-ñum kiunigaa, “Nakuungitchuq pigupsiun ililgaat qaqquksrautaat qailluguasiiñ qipmiñun.” ²⁷ Agnaq nipligñiqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniñ nigipmiraqtut kangakunik kangaaluarunik inñunin niggiwinñiñ.” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Agnaaq, kamanallapiaqtuamik ukpiqsriñiqagniqsutin; iniqsrugaikkkan savaanugisiruq ilipnun.” Tavra agnam pania ihuaqsikkauniqsuq taavrumani sassagnigmi.

Jesus Mamititchiruq Inñugiaktuanik Inñunñik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakña iglauniqsuq siñiqsraqñugu narvaqpaña Galilee-m; aasiiñ mayuqhuni qimiğanun aquvinniqsuq tamaña. ³⁰ Inñugiallapiatuat inñuich utlautiniqsut ilaanun tikiutruiplutin pisutlaitchuanik, ayaunaruunik, uqatlaitchuanik, sulguilimaruanik, sulii inñugiaktuanik atlanik. Iñuqqagnigaiç Jesus-ñum sivuğanun. Aasiili Jesus-ñum ihuaqsiniñgai. ³¹ Inñuich quvigutchaniqsut qiniqamisigik uqatlaiñaat uqaaqsipmata, sulguilimaruat ihuaqsikkaupmata, pisutlaitchuat pisutlasiplutin, sulii ayaunaruat

qiñitlasiplutin; kamaksruğniğaat Agaayyutaat Israel-ñum.

Jesus Niğipkaiñiqsuq 4,000 Anjutinik

³² Jesus-ñum maliguaqtini inmiñuquniğai nipliutiplugich, “İlunñutchalıqsuğa makuniğa iñuñnik nayuutituiñaqtuanik uvamni piņasuni uvluni, atakkii niqiksraitmiut. Aullaqtinnianjtkitka niğisuñaitñik atakkii taaqtukkaqpiagtut apqutmi.” ³³ Maliguaqtaiñ nipliutiniğaat, “Sumiñ paqitkisivisa naamayumiñaqtuamik qaqqiamik marrumani iñuiğaami niğipkautiksramik iñugayaanun?” ³⁴ Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Qanutun iñugiaktigiruanik qaqqianik piqaqpsi?” Kiuniğaat, “Tallimat malğunñik suli iñugiakisuuranik aqalugauranik.” ³⁵ Jesus-ñum tiliriñiğai iñugayaat aqvutquplugich nunamun. ³⁶ Tiguniğai tallimat malğuk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaanikamiuñ Agaayyun avguqlugich qaiñniğai maliguaqtimiñun, aasiļi taapkua autaaqlugich iñugayaanun. ³⁷ İluqatin iñuich niğiniqsut niğisuiğataqhutin. Aquagun maliguaqtai katichiñiqsut ilakunik immiğataqlugich tallimat malğuktun aguupmañnik. ³⁸ Tamatkua niğiruat 4,000-tun iñugiaktiginiqsut, ağnatlu ililgaatlu kisirrutisuñaqnagich. ³⁹ Jesus-ñum aullaqtinñanikamigich iñugayaat ikiniqsuq umiaqpaoramun tikitluni nunañanun Magadan-ñum.

16

Iñuich Qasiļiñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

1 Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuktuag̃iaqlugu. Apiqsruḡniḡaat qiñiqtitquplutin̄ quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaḡutaulugu Agaayyutim tuyuqtilaan̄anik q̄laḡmiñ. 2 Kiuniḡai, “Unnuksraaqman uqag̃uursi, ‘Siḡaḡḡuḡniaqtuq atakkii q̄lak kaviqsiruq.’ 3 Suli uvlaami uqag̃aqtusi, ‘Siḡaḡḡuḡniaqtuq ugluvak atakkii q̄lak kaviqsiruq nuviyaqḡuḡuqman.’ Sivu-niqsitḡaluaqhusi siḡamik q̄laum qiññan̄agun, aglaan ilitchuḡitlaiñḡisi qanuutautilaan̄at quviqnaqtuat savaat atuumaruat akunnapsitñi. 4 Makua iñuich pigiitchuatlu sayun̄aruatlu qiñḡuktut quviqnaqtuanik savaanik, aglaan qiñḡumiñaitlutin̄ taatnatchimik. Qiñiḡhiñḡisigaat quviqnaqtuaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ḡum uniññḡai taapkua aullaqhuni.

Jesus Suakataḡniqsuq Malḡuaqtimiñik

5 Jesus malḡuaqtailu ikaag̃niqsut iḡḡuanun narvaqpaum. Malḡuaqtaḡ ilitchuḡiniqsut piiguisilaag̃miknik qaqqianik. 6 Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Qaunagititchi puvlaksautin̄atniñ Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu.” 7 Aglaan uqaurag̃niqsut in̄miknun itnaqhutin̄, “Uqautigigaa taamna qaqqialigaan̄iñḡapta.” 8 Jesus-ḡum ilisimaplugich qanuq uqaqtilaan̄at apiqsruḡniḡai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraq̄pisi qaqqiññiplugu? Ukpiqsriḡikiññiag̃niqpat ilipsitñi. 9 Kan̄iqsitḡaitpisisuli? Naagaunniñ itqatḡaitpisiḡik avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun an̄utinun? Qapsiñik aguupman̄nun immiqsitpisi?

10 Naagaunniñ tallimat malguk qaqqiat avguqap-
kich 4,000 iñun? Qapsiñun aguupmanñun
immiqsitpisi? 11 Qanugimña kanjisiñiññiqpisi
uqautiqañisilaamnik qaqqianik? Qaunagititchi
puvlaksautiñatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-
ñuruatlu.” 12 Taatnaanikman maliguaqtai
kanjisiñiqsut ilaanun uqautiñisilaagmiknik
puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich
iñisauttutiñitñiñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-
ñuruatlu.

Peter-m Uqautiginiḡaa Kisuutilaḡa Jesus-ñum

13 Jesus utlautikami nunañan Caesarea
Philippi-m apiqsruḡniḡai maliguaqtini, “Iḡñiḡa
Iñuum kisuuniplugu uqagagivat?” 14 Kiuniḡaat,
“Iñisa John Paptaaqtitchirauniḡaat, atlatli
Elijah-ñuniplugu, atlatsuli Jeremiah-ñuniplugu
naagaqaa ilaginasugiplugu sivuniksriqiraiñun
Agaayyutim.” 15 Apiqsruḡniḡai, “Iñisilimi
kisuunasugivisitḡa?” 16 Simon Peter-m
nipliutiniḡaa, “Christ-ñurutin. Iḡñiḡaatin
iñuuruam Agaayyutim.” 17 Jesus-ñum kiuniḡaa,
“Simon, iḡñiḡa Jonah-m! Quvianamiurutin!
Atakkii uqautigikkan iñuum sagviaqtunitkaa
ilipnun aglaan aapaam qilañmiittuam.
18 Uqautillakkikpiñ, Peter-ñurutin [itnautauruaq
Uyaḡaḡmik] aasiñ taavrumuḡa uyaḡaḡmun
nappaḡniḡiga agaayyuviga, sulii sanḡipayaañiñ
tuquḡhum akiiliyumiñaitkai. 19 Ilvichuvva,
qaitchigisigikpiñ itqutiksranik aḡaayyuqautaanun
Agaayyutim. Suapayaaq qiliqsruumakkaqsi
maani nunami qilḡutiqaqtuiñagisiruq qilañmi,
aasiñ suapayaaq qilḡutaiyakkaqsi maani nunami

qilgūtaiyakkauqisuruq qiləŋmi.” 20 Jesus-ŋum maliguaqtini uqaqunijnñigai kisumununniiñ iñunmun Christ-ŋuniluni.

Jesus-ŋum Uqautiginigaa Tuquliksraniļu Anipkakkautiksraniļu

21 Tavrakŋaniñaglaan Jesus uqautri-aqsiñiqsuq maliguaqtimiñik nalupqinaiqługu, “Jerusalem-muktuksrauruŋa. Tavraniasiin nagliksaaqtuksraupluŋa sivulliuqtigruaniñ qauklŋitñiñļu agaayuliqsit aglaliqiriniñļu, sulit tuqqutauruksraupluŋa. Aglaan

anipkakkauqisuruŋa piŋayuaticun uvlut.” 22 Peter-m avuŋaqttaagutiplugu Jesus iñiqtiŋigaa itnaqlugu, “Ataniiq, Agaayyutimtuq taatniitingilliuŋ taamna. Atuumaruksraunipiaqtuq ilipnun.”

23 Jesus-ŋum qiviaqlugu Peter nipliutinigaa, “Tuungaaq, piigiñ uvamniñ! Piñailutaurutin uvamni. Isummatiqanitchutin Agaayyutim isummataiñik, aglaan isummatiqagtutin iñuich isummataatun.”

24 Jesus-ŋum nipliutinigai maliguaqtini, “Kisupayaam maligukkumiŋa suksraaqtaksraŋigaa pisuñi, iqsriutilugu sannigutani aasiin maligluŋa. 25 Atakkii kiapayaaq anniŋiniagumiun iñuukhi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiymiuŋ iñuukhi piqutigilunŋa piññakkisuruq ilumun iñuukhiŋmik. 26 Iñuum piññaktaagiñhiñaugaluagaa suurapayaana mar-ruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutchi.

Sakuunuragnialha sumun atuŋumiñaitchuq! Tarra simmiutiksraitcaa iñuum iñuutchi. 27 Atakkii Iŋniŋa Iñuum agqiŋsaŋumaruq piqatigilugich isaŋuliŋni quviananŋagun aapami, tavraniasiin

akilligisigaa iñupayaaq savaanigun. 28 Ilumun uqautigipsi, Iñuqaqtuq-samma makitaruanik uvani tuqunianitchuanik qiñigaluaqnagu Igñiña Iñuum aggiqpan umialgulugu.”

17

Jesus-ñum Atlanñuqtitha

1 Itchaksrat uvlut aquatigun Jesus-ñum aullautiniğai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-ñum, kisiitñik qutchiksuamun iggimun. 2 Tavrani qiñiqtitlugich Jesus atlanñuğniqsuq sivuğaatni. Kiiñaña qaummagiksiñiqsuq siqiñiqtun atnuğaanj qatiqsiplutiñ kirratchiatun. 3 Taatnağmiutlu Moses suli Elijah sagvigñiqsuk uqaqtigiaqsiplugu Jesus. 4 Peter-m nipliutiniğaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutikapta uvani. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuña piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, suli atautchimik Moses-mun, suli atautchimik Elijah-mun.” 5 Uqaqtitlugusuli qaumaruam nuviyam qulanjutiniğai aasiñ nipi nipliqhuni nuviyamiñ, “Tavrataamna piqpagikkağa Igñiğa quyalimaaqtigillapiakkağa, naalağniyumagiksi.” 6 Maliguaqtit tusaakamitruñ nipi punniqsut nunamun iqsitchakhutiñ. 7 Aglaan Jesus-ñum utlaklugich aksinñiğai aasiñ nipliutiplugich, “Makititchi, suli iqsinaigitchi.” 8 Aağluqamiñ maliguaqtit qiñiñiñniqsut iñuñnik. Jesus inniqsuq kisimi. 9 Atqaaqsikamiñ iggimiñ Jesus-ñum tilisiñiğai, “Uqağniaqasi kisumununniñ tamatkuniña qiñikkapsitñik Igñiña Iñuum anjitiqlhanunaglaan tuqułigmiñ.” 10 Maliguaqtañ

apiqsruḡniḡaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaqpat Elijah aggiqqaagtukstrauniplugu agginaiññaan Christ?”¹¹ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Taapkua uqaqtut ilumutuuruamik. Elijah aggiqqaagñiaqtuq Christ-miñ itqanaiyaḡiaḡlugu suapayaaq.¹² Aglaan uqautigipsi, Elijah aggianiktuq, aasiñ iñuich nalurut kisutilaanjanik. Qanupayaaq aḡalatçhukamitrḡ aḡalatkaat. Taatnatuntuuq Iḡñiḡa Iñuum nagliksaaqtinniaqmigaat.”¹³ Maliguaqtaiñ kaḡiqsilḡataḡniḡaat Jesus-ḡum uqaḡha John Paptaaqtitchirimik.

*Jesus Iḡuaqsipkaiñiqsuq Nukatpiaḡruḡmik
Irrusiḡḡulijmik*

¹⁴ Jesus maliguaqtiniḡu tikitmata iñugayaanun iñuum utlanḡniḡaa sitquqhuni sivuḡaanun¹⁵ nipliḡhuni, “Ataniḡ, nagligillanḡiaḡuḡ iḡñiḡa. Qiiqsruḡuupluni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiḡḡuḡ puukaḡaqtuq iḡniḡmunlu imiḡmunlu.¹⁶ Maliguaqtipnuutigaluḡiḡa, aglaan iḡuaqsilḡuiññiḡaat.”¹⁷ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Ukpiḡqutaitçhuasii ilipsitñi! Naagasuli killukuaqmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaqpik ilipsitñi? Qanutunaglaan iḡḡutuqtaksraḡivisisuli? Uvuḡautisaqsiiḡata nukatpiaḡruk.”¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiḡḡuḡmik anitquplugu nukatpiaḡruḡmiñ. Irruḡsiḡḡuk anitman nukatpiaḡruk iḡuaqsilḡiḡniḡsuq.¹⁹ Maliguaqtaiñ utlanḡniḡaat Jesus kisipquqhutiḡ apiqsruḡḡuḡ, “Suvaata irrusiḡḡuk anitlaitpisigu?”²⁰ Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Pisigiḡplugu ukpiḡsriniḡiḡsi. Uqautigipsi, Ukpiḡsrisiḡaḡupsi mikitilaanḡatun

mustard-ŋum nautchiaksrauraŋatun uqautiħhiñaugiksi una iggiq, Nuuttin iñuŋa uvakŋa, aasiiñ nuunniaktuq. Piħhiñaugisirusi supayaanik. ²¹ [Aglaan kisiagun agaayulikun uisauraahikunlu anitlagai taatnatchich irrusiqħuich. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ŋum Uqautigitqikkaa Tuqutiksranilu Anipkakkauħiksranilu

²² Atautchimukamin Galilee-mi Jesus-ŋum uqautiniġai maliguaqtini, “Iġñiŋa Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq iñuŋnun; ²³ iliŋisa tuqqutkisigaat. Aglaan piŋayuatigun uvlut anipkakkauħiaqtuq tuqqutauħhaniñ.” Tavra maliguaqtai ipiqtutchallapiagñiqsut.

Akiliħiq Agaayyuvikpaum Tax-siġutinñik

²⁴ Jesus maliguaqtiniħu tikitñamin Capernaumun nalautchirut iñuŋnik katitchiraunik aatchuutiniġ agaayyuvikpaŋmun. Tamatkua Peter apiqsruġniġaat, “Umaa, iliŋisatriksi akiliqsuġaġiva tax-sinik agaayyuvikpaŋmun?”

²⁵ “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniġaa. Aasii isiqman tupiġmun Jesus nipliġqaagñiqsuq ilaanun apiqsruqħugu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialiŋi nunam katitchiraġivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakŋaqtaniñ?”

²⁶ Peter-m kiuniġaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniġaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuġnianñiñiqsut tax-sinik. ²⁷ Aglaan atniummativiagivut iñuich. Aullaġutin niksigiagiñ narvamun. Qaŋaniñ sivullium aqalum niksiksaqpich paqitkisirutin maniŋmik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ iliŋitñun, aasii akiliutilunuk.”

18

Kiña Kamañaḡniqsrauva?

¹ Maliguaqtaiñ utlaklugu Jesus apiqsruḡniḡaat, “Kiña kamañaḡniqsrauva Agaayyutim añaayuqautaani?” ² Jesus-ḡum tuqluḡniḡaa ililgauraq inmiñuquplugu, aasiiñ qikaqtitlugu akungatnun maliguaqtit ³ nipliqhuniasiiñ, “Uqautigipsi, isummitqin isuaḡupsi aasiiñ ililusi ililgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim añaayuqautaanun. ⁴ Kiñapayaaq atchiksiruaq inmiñik atriplugu taamna ililgauraq kamañaḡniqsrauruq ukunakña Agaayyutim añaayuqautaani. ⁵ Suli kisum iñuum akuqtuḡumiuñ ililgauraq pisigilunja akuqtuḡaana.

Killuqsaqusaḡutit

⁶ “Aglan kia iñuum killuqsagtitpagu ilanjat makua ukpiqsrisiqatkuat uvanun ililgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna qun isigmiutchiḡlugu uyaḡakpañmik ipipkaqpan itiniqsranjani taḡium. ⁷ Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsaqusaatkuat iñuñnik. Taatnatchich killuqsaqusaḡutit atuumarut ataramik. Aglan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiḡutaiqsitchiruaq iñuñnik killuqsaqusaahḡmigun. ⁸ Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsagtitpasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuuhḡmun argaillusi naagaqaa isigaillusi uumakña igluktun argalinmiñ naagaqaa isigalinmiñ igitauluniasiiñ isuitchua-mun ikniḡmun. ⁹ Suli iripsi killuqsagtitpasi piiḡlugu igitchumagiksi. Nakuutluñniaqtuq isigupsi isuksraitchuamun iñuuhḡmun atautchimik

iriqagusi uumakŋa malgũŋnik irilinmiñ
igitauluniasiiñ anasiñŋuqsagvium ikniŋanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnai kun

¹⁰ “Qaunagititchi suñillağiliksranaŋatniñ
makua iligaurat. Atakkii isagulinich ataramik
aapamnuhiñaurut qilaŋmi. ¹¹ [Iğñiŋa Iñuum
aggiqsuq anniqsugiaqlugu tammaqtuag].
¹² Qanuq isummatiginayağniqpsiun iñuk
piqagtuag tallimakipianik ipnaiñik aasiñ
atausiq tammağuni? Pakkiagumiñaiññiqpaun
taamna atausiq tammaqtuag? Uniññiağai
taapkua tallimakipiağuuŋaiŋat ipnaich qimiğamun.
¹³ Uqautigipsi, paqitkumiun taamna atausiq
ipnaiq quviatchautigitluŋniaga ukunakŋa
tallimakipiağuuŋaiŋaniñ tammanjitchuaniñ.
¹⁴ Taatnatuntuuq aapapsi qilaŋmiittuam
pisuliginitkaa atausigunniñ ilaŋat tamatkua
ukpiqsriruŋat iligauratun iliplutin tammaqulugu.

Aniqan Killuqsagtuag

¹⁵ “Aniqatin killuqsagpan akikŋagutin uqau-
tityağun killuqsautaanik kisiŋŋuğusik ilaalu ilviñu.
Naalağnikpatin aniqatigiliutitqinñiağin utitmun.
¹⁶ Aglaan naalağnisuŋitpatin utlatqikkumagiñ
piqasiğutin atautchimik naagaqaa malgũŋnik
iññuŋnik. Taapkua iñuich ilisimarautlaniaqtut
uqagipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii
pasikkutipayaag inillakkaugisiruq malgũkkun
naagaqaa piŋasutigun ilisimarauratigun.
¹⁷ Naalağnisuŋilgitpagich uqagilugu ukpiq-
tuanuruanun; naalağnisuŋitchiñaqpan aasiñ
ukpiqtuanuruanikunniñ irrutigisigiksi Jew-
ŋuŋitchuŋatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸ Iłumun

uqautigipsi, Suapayaaq qilıqsruumakkaqsi maani nunami qilğutiqaqtuiñağisiruq qılaŋmi; suli suapayaaq qilğutaikkaqsi maani nunami qilğutaiyakkaugisiruq qılaŋmi. ¹⁹ Uqautipsaağipsi, Malğuuğupsik maani nunami aasii aŋiğutilusik supayaakun apiqsruğupsik, aapaa qılaŋmi savaağigisigaa ilipsitñun. ²⁰ Atakkii nani malğuk naagaqaa piŋasut katikpata pisigiluŋa nayuutigisiruŋa ilinjitñi.”

Atrikusaun Natqigutrinjitchuakun Savaktigun

²¹ Aasiñ Peter-m utlakħugu Jesus apiqsruğniğaa, “Ataniiq, qapsiñiaglaan natqigutiraksrağivigu aniqatiga akitñaglunja killuqsaqpan? Tallimat malğunniaglaan?” ²² Jesus-ŋum kiunigaa, “Tallimat malğulhiñaunılaŋnik aglaan piŋasukipiaq qulit tallimat malğunniaglaan. ²³ Agaayyutim aŋaayuqautaa sagviqpan atriqağisiruq umialinmik apiqsruqtuamik savaktimiñik qanutun ilinjitñun akiqsruutiqaqmagaagmi. ²⁴ Makpiğarriqisaanikman iñuk akiqsruummirigikkana manikpauramik tikiutikkauniqsuq ilaanun. ²⁵ Akiliiyumiñaiñniqman aŋaayuqanjan tunirautquniğaa ağnaatlu suli qitungauranji suli iluqaisa suurapayaanji aasiñ akiliiutigilugich niggiuqsruutaiñun. ²⁶ Savakti sitquqami sivuğanun uqapsaağniqsuq, ‘Ataniiq, utaqquurallaŋja. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’ ²⁷ Aŋaayuqanjan ilunñutchautiplugu aullaqtinnigaa natqigutiplugich niggiuqsruutai. ²⁸ Aglaan savakti anikami tavrakŋa nalaunnigaa ilaŋat savaqatmi niggiuqsruummirigikkani qapsiuranik maninñik.

Tiguniqłukamiuŋ qimitchiqsruaqsiñigaa nipliu-
 tiplugu, ‘Niğgiuqsruutin utiqtirruŋ uvamnun.’
 29 Savaqataan purviginiğaa iniqsruaqługuasiñ,
 ‘Utaqqiurallaŋa. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’
 30 Aglaan akiqsruğvigikkaŋa utaqqisuniññiqsuq.
 Aullautiñhiğniğaa isiqsivini mun aasiñ
 isiqtaupkaqlugu utiqtitchiñiañhanunaglaan
 niğgiuqsruutaanik. 31 Atlat savaktit qiniqamitruŋ
 taamna atuumaruq ipiqtutchallapiğniqsut.
 Utlakługu aŋaayuqaqtin uqautiniğaat iluqaitñik
 atuumaruanik. 32 Aŋaayuqaŋan savakti
 isiquniğaa nipliu tiplugu, ‘Pigiutchuatiin savaktii!
 Natqigutigaluagikpiñ niğgiuqsruutipnik uvamnun
 iniqsruaqapŋa. 33 Suvaata ilunŋuksriñgiññiqpich
 savaqatiknik atriłuna nagliksriñhaptun
 ilipnik?’ 34 Tavra aŋaayuqaŋan qinnautiplugu
 tuyuğiniğaa isiqsirinun anasiñŋuqsauqlugu
 akiliñiañhanunaglaan niğgiuqsruutipayaaññik.
 35 Taatnatuntuuq aapama qilaŋmi irrutini-
 aqmigaasi natqigutrinitchupsi aniqatiupsitñik
 uummatipsitñiñ.”

19

Jesus İlisauriruuq Avitkun

1 Jesus uqaŋaiqami tamatkuniŋa aullağniqsuq
 Galilee-miñ utlautipluni nunaacqiuraniñun
 Judea-m akiani Jordan-ŋum. 2 İñugiaktuat iñuich
 malinigiğaat. Jesus-ŋum mamitinnigai atniğñaquuat
 tavrani. 3 İlaŋisa Pharisee-ŋuruat utlaŋniğaat.
 Tavra uuktuaqsauqlugu apiqsrulgiññigaa, “Aŋutim
 avitpagu nuliani patchitchiguni supayaanik,
 maligutaksrakuagñaqpa?” 4 Jesus-ŋum kiuniğai,

“Aqliqisimasuknaḡiksi aullaḡniipman Agaayyutim iñqisiḡha aḡutmiglu aḡnamiglu. ⁵ Taatnaqhuni aḡutim unisaksraḡigaa aapani suli aakani aasiiñ piqasiutiluni nuliḡmiñun, iluqatik-aasii atautchisun timinigutik. ⁶ Malḡuunaiqsuk aglaan atausiḡḡuqtuk. Iñuum avitiḡilliḡ tuvaaqatini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik.” ⁷ Pharisee-ḡuruat apiqsruḡniḡaat, “Suvaatami Moses tillisiqḡniqpa aḡutmun agliutiqqaaglugu aullaqtilluguasiiñ nuliani?” ⁸ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Moses-ḡum avititkaasi nuliapsitñiñ atakkii iḡisautitchiḡiitpaitḡusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullaḡniḡhaniḡaglaan. ⁹ Uqautigipsi, Aḡnaq tuniqsimaurnaḡnaiñḡaan aḡutmiñun naagasuli aḡutim avitkumiḡun, iḡaqatnitqiguniasii atlamik aḡnamik. Taamna aḡun atlatuqtauruq.” ¹⁰ Malḡuaqtañ nipliutiniḡaat, “Taatna inniaqpan akunḡakni nuliḡiik nakuutluḡniḡniqsuq iḡaqatniḡitchuni.” ¹¹ Aglaan Jesus kiuniḡai, “Iñugiaktuat iñuich akuqtutlaitkisigaat taamna iḡisauttun. Kisimiḡaglaan tamatkua Agaayyutim qaitchikkaḡi akuqtutlagisigaat. ¹² Atakkii aḡutiqaqtuq isuanunaglaan iḡaqatnikkummataitḡhuanik; suli aḡutiqaqmiuq iḡaqatnikkumiñaiyakkaniḡitñik iñuich; atlatsuli, iḡaqatnikkummataitḡutiḡ atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Iñuum akuqtuḡumiñḡumiḡun taamna iḡisauttun akuqtuḡliḡun.”

Jesus-ḡum Agaayyutiniḡai Iḡiḡaurat

¹³ Iñuich iḡiḡaurat tikiutruḡniḡaiḡ Jesus-mun argaḡi iḡiḡuḡich iḡiḡauranun agaayyutitquplugich. Aglaan malḡuaqtit iñiḡtiḡniḡaiḡ tamatkua

iñuich. ¹⁴ Jesus nipligñiqsuq, “Iligaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinjitñun atakkii Agaayyutim añaayuqautaa anmaruq iñunñun atriqaqtuanun ililgaanik.” ¹⁵ Iikamigich argañi agaayyutiqqaaqługich aullağniqsuq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuaq

¹⁶ Anun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, “Iisautrii, sunik nakuuruanik savagluna piqat-lasiñayaqpik isuitchuamik iñuuhigmik?” ¹⁷ Jesus-ñum nipliutinigaa, “Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruamik? Kisimi Agaayyun nakuuruanuruq. Aglaan iñuuhigağukkuvich tupigiyumagitin tillisit.” ¹⁸ Nukatpiam apiqsruğniğaa, “Nallinich?” Jesus nipligñiqsuq, “Iñuağniaqnak, atlatuğniaqnak atlam ilaqataanik, tiglinniaqnak, sagluniaqnak ilisimarauguvich.” ¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ²⁰ Nukatpiaq nipligñiqsuq, “Tamatkua iluqaisa qaunagigitka nutaullamniñaglaan. Sumik minitchivik?” ²¹ Jesus-ñum uqautinigaa, “Tanigisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qaillugich maniich ilaipauranun. Taatnağuvich piññakkisirutin akisuruamik qilañmi. Taatnaanikkuvich malinña.” ²² Nukatpiam tusaakamiun taamna ipiqtutchakhuni aullağniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni. ²³ Jesus-ñum nipliutinigai maliguaqtini, “Iłumun uqautigipsi, Sakiqnal-lapiağisiruq umialguruami iñunmi isigñiałiksraña Agaayyutim añaayuqautaanun. ²⁴ Uqautipsaagipsi, qağanatluktuq pikukтуруam isiliksraña ‘Mitqutim Iraagun’ uumakña umialguruam isiliksrañaniñ

Agaayyutim añaayuqautaanun.” ²⁵ Maliguaqtañ tusaakamitruñ taamna quvigutchallapiagnaqsut nipliqtutin, “Kiñami anniqsugisiñiqpa?” ²⁶ Jesus-ñum takusaqlugich nipliutiniñgai, “Sua iñuich savaagiyumiñaisañat Agaayyutim savagitlapiagatañaa.” ²⁷ Peter-m kiunigaa, “Supayaat unitkivut maligukhutin. Aasiñi sumik piññañiaqpisa?” ²⁸ Jesus-ñum nipliutiniñgai, “Uqautigipsi, Iñña Iñuum aquvinñanikpan aquppiutaqpanmiñun quvianañmiñi suli supayaaq nutaaguppan, tavra ilpsi maliguaqtuasii uvamnik, aquppigisipmisi qulit malgunnun aquppiutaqpannun atanniqsuglugich kinuviani qulit malguk iññañiñ Israel-ñum. ²⁹ Suli kiñaliqaa unitchiruaq kinuniñmiñiglu aniñatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, ililgaagmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigilunja akuqtuigisiruq akiliusianik tallimakipiaguglugu. Piññañkisiruq isuitchuamik iñuukigmik. ³⁰ Aglaan iñugiaktuat sivulliuruat pakma aqulligugisirut, suli iñugiaktuat aqulliuruat pakma sivulligugutin.”

20

Savaktit Nautchiivinjmi

¹ “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiviqagtuañun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksragsiugniqsuq nautchiivinjmiñun. ² Sivunniugatigiqqaqlugich savaktiksrat akiliñisiñiplugich uvlum akiksrananik savakpata nautchiivinjmiñi tiliñigai. ³ Qulinugutailamun sassaqtikitman aullalgitñami qinñigai atlat tunisiñiañvinñi

qikaqtuat ittuaqsiñaqhutiñ. ⁴ Nipliutiniğai, ‘Savviagitchili nautchiivimñun. Nalaunjaruamik akiligisigipsi.’ Savviagniqsut. ⁵ Aullalgiññiqsuq uvlug qitiqqugunnaqman suli pinasunun sassaqlipman, taatnatunsuli savviaqtitchipluni. ⁶ Suli aullalgiññiqsuq tallimanun sassaqtikitchunnaqsipman, aasiñ paqilgitñami atlanik qikağaaqsiñaqtuunik apiqsruğniğai, ‘Suvaata qikaqtuaqsiñaqpisi taatna uvluvakpauraq ittuahusi?’ ⁷ Kiuniğaat, ‘Atakkii kia-unniñ inuum savaktiksraqtaaginiluta.’ Uqautiniğai, ‘Aullağitchili savviagusi nautchiivimñun.’ ⁸ Anaqaksraaqman nautchiiviqaqtuuaq uqağniqsuq savaktit anaaquqanun, ‘Tuqluglugich savaktaut akilikkich akiññaaktaanitnik, aullağniilugich aqulliuplutiñ savviaqtauniñ sivulligñunaglaan.’ ⁹ Aggiqmataasiñ taapkua savaktiksraqtaanuruat tallimanun sassaqlipman, akiliqlugich uvlum akiksrananik. ¹⁰ Taapkuali savaktiksraqtaaqqaanuruat aggiqamin, isumaniqsut akiknatluñniaqhutiñ. Aglaan atausiullaaplutiñ akuqtuipmiñiqsut uvlum akiksrananik. ¹¹ Taapkua akuqtuikamin akiññaaktaagmiknik uqapiluaqsiñiqsut akiknaqlugu nunautilik ¹² uqaqhutiñ, ‘Tamatkua aqulliich savviaqtuat savaktut atautchihhiñami sassagñigmi. Akiligitin atunim uvaptiktun naagauvva iglutuqlugu uunaq savakhuta uvlugtutillaanun.’ ¹³ Aglaan kiuniğaa ilanat, ‘Ilauramaan, savvaqluutiñitkikiñ ivayağniagutin. Sivunniuatiginiñipina savagukhutin akiksranatun uvlum?’ ¹⁴ Tigulugu akiliusian anilaagiñ. Qaitchisukkiga anun

savviaqtuaraq aqulliuopluni ilipniktuaraq akilipmatun.
 15 Nalaunñaiññiqpik isumaptun anjalatchikama pigikkamnik? Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitñama?” 16 Taatnatuntuuq aqulliich sivulliguutigisirut, sulii sivulliich aqulliguutilutin. [Iñugiaktuat iñuich tuqkirakkaugaluqaqtut, aglaan ikituurat piksraqtaanurur.]”

Jesus-ñum Piñatchigñigai Uqaqałłi
Tuqqutauliksraqmiñiglu Anipkakkauliksraqmiñiglu

17 Jesus Jerusalem-mukhuni saniq-paktaagutiniğai qulit malğuk maliguaqtini uqautilugich, 18 “Naalağnisitichi, Jerusalem-munñaqtugut Iğñiña Iñuum aatchuutigikkauviksrañanun qaukñitñun agaayuliqsit sulii aglaliqirinun. Iliñisa tuqqutaksraquğniñiğaat. 19 Qaitkisigaat Jew-ñunñitchuanun mitautigitqulugu ipiğaqtuğlugulu, sulii kikiaktuutipkağlugulu sannigutamun; aglaan anjitiqsikkauniaqtuq piñayuatigun uvlut.”

Aakauruam Iniqsruaņa

20 Aasiñ Zebedee-m iğñakkiñ aakanak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigiplugik iğñañni. Sitquğviginiğaa sivuğanun iniqługu pisitquplutin. 21 Jesus-ñum apiqsruğniğaa ağnaq, “Sumik pisukpich?” Ağnam kiuniğaa, “Tilikkik ukuak iğñakka aquppitlasilugik ilipni, ilaqataa taliqpiqñun sulii ilaqataa saumipñun atanniqsuiguvich añaayuaqtipni.” 22 Jesus-aasiñ nipliğniqsuq, “Nalurusu sumik iniqsruqtilaapsitñik. Imiñhiñauvitku qallun imiqsağumakkağa [naagaqaa apqusaalhiñauvitku nañinnaqtuaraq apqusaagaksrautigikkaga]?” Taapkuak iğñakkiñ

kiuniġaak, “Imilhiñnaugikpuk.”²³ Jesus-ġum nipliutiniġik, “Iḡmun imiġniagaluagtusik qallutmiñ imiġniakkamniñ. Aglaan piksraqtuksraunitchuġa aquppiruksraġnik taliqpimñi saumimñiḡu. Taapkuak innak iñuqaġniaqtuk aapaa itqanaiyautikkanġknun.”²⁴ Qulit tusaakamiġ taavrumiġa iḡuagiñiñiġaich taapkuak malġuk aniqatigiik.²⁵ Jesus-ġum tuqḡuġniġai malġuaqtini uqautiplugich, “Iḡsimarusi aġalatiġich Jew-ġuñitchuat aġalanniġlugaqtılaaġatnik iñuñitñik suli kamaġniqsraġisa nañititchuuplugich.²⁶ Aglaan taatnaittuksraunġitchuq ilipsitñi. Kiñapayaaq kamaġuġktuaq akunnapsitñi ilipsitñun savaktiruksrauruq.²⁷ Suli kisupayaaq qaukġiusukkumi savaktaaġruguaqtuksrauruq iluqapsitñun.²⁸ Taatnatun Iġñiġa Iñuum agġiñitchuq savautipkaġiaġuni, aglaan savautriyaqḡuni suli qaitchaqtuqḡuġu iñuuḡi tasuġukḡuġich iñuġiaktuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruq Malġuġnik Ayaunġaruġnik Añutiġnik

²⁹ Jesus malġuaqtiniḡu aullaaqsiptomata Jerichomun, iñuġiallapiaktuat maliġniġaat.³⁰ Malġuk añutik ayaunġaruak aquppiñiqsuk saniġaatni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaagñipluġu kappainiqsuk, “Ataniiq, kiñuviaġa David-ġum! Nagligillañniaqtiguk.”³¹ Iñuġayaat iñiqtignġaich nipaisaaquplugik, aglaan nipitutluuraqḡutik kappainiqsuk, “Ataniiq, kiñuviaġa David-ġum! Nagligillañniaqtiguk.”³² Jesus nutqaqḡuni tuqḡuġniġik, aasiiñ apiqsruqḡuġik, “Sutquvisik uvamnun?”³³ Kiuniġaak, “Ataniiq,

qiniitlasisuktuguk.” ³⁴ Jesus ilunnjutchanjiqsuq taapkuḅniḅa. Aksinñigik irinjik. Tavrauva qiniitlasiñiqsuk, aasiñ malikḅuḅu Jesus.

21

Jesus-ḅum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Aasiñ qallikaminḅ Jerusalem-mun tikiññiqsut Bethphage-mun, iggigñun atiqaqtuamun Olivesmik. Tavrakḅa Jesus-ḅum tiliñigik malḅuk maliguaqtinḅi, ² uqautiplugik, “Aullaḅutik nunaaqqiuramun sivunnaptikniittuamun. Amanianani paqtikisigiksik pituqaqtuaq natmaksigvik nuḅḅaḅalu. Pituiḅlugik uvunautiyumagitik uvamnun. ³ Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagitik atanḅuruamun inuḅinilugik. Taavruma tavrauva aullaqtinniagik.” ⁴ Iluqaan atuumaniqsuq tanjisaḅḅuḅu sivuniksriqirim uqautigikkana itnaḅhuni,

⁵ “Uqautisigik iñunḅi Zion-ḅum,

Atanḅi, umialiksi agqisḅuq ilipsitñun.

Piisaanjichuq usiaqsisḅuq natmaksigvinḅi,

nuḅḅaḅaniunniñ natmaksigvium.” *Zechariah*
9:9

⁶ Maliguaqtik aullaḅniqsuk tuvraḅḅuḅu Jesus-ḅum uqauttutaa inḅmiknun. ⁷ Taapkuak agqitiniḅaak natmaksigvik nuḅḅaḅalu Jesus-mun. Iliñigaiḅ atnuḅaatik natmaksigvinḅun aasii Jesus aquvitluni taapkuḅnuna. ⁸ Iñugiallapiaquat iñuich siaminnigaiḅ atnuḅaatinḅ tumitchianun. Atlatli kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniñ siapsiutiplugich tumitchianun. ⁹ Iñugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ḅum suli tamatkualu maliktuat niprualaniqsut,

“Hosanna. Nangaglakput igñinja David-ñum.
Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaqliuñ tikitchuaq
piqusiqhuni Ataniñmik. *Psalm 118:26*

Nangakkauli Agaayyun qutchinñiqsrami qilanmi.”
¹⁰ Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun inñupayaan
nunaqqim agayaullanñiqsut, aasiñ inñuich
apiqsruqtuñiqsut, “Kiña una?” ¹¹ Tamatkua
inñugayaat kiuniñgach, “Taamna tavra Jesus-ñuruq,
sivuniksriqiri Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ñum Suaqtuiyaiñha Agaayyuvikpauramik

¹² Jesus-ñum isiqami agaayyuvikpañmun
anittañgai iluqaisa tauqsqsuktuat suli
tunisiullaqtuat tavrani, suli ulgutaqlugich tiivlut
maninñik simmiqsugvinich aquppiutanitlu
tamatkua tunisiullaqtuat tinmiañruuranik.

¹³ Jesus-ñum uqautiniñgai tamatkua, “Aglausimar
maruq Agaayyutim makpiñaanñi, Tupiñga
taggisiqañiaqtuq agaayutyagvinmik, aglaan
iriquñvigiliutipkañiksi tiglinñiaqtinun.” ¹⁴ Tavrani
agaayyuvikpañmi ayaunaruat suli pisutlaitchuat
Jesus-munñiqsut, aasiñ Jesus mamititlugich.

¹⁵ Qaukñich agaayuliqsit aglaliqiritlu
uumitchañiqsut qinñiqamitruñ Jesus savaaqtuat
quvinqaqtuanik suli ililgaat niprualaruat
agaayyuvikpañmi nipliqhutin, “Nangaglakput
igñinja David-ñum.” ¹⁶ Tamatkuali nipliutinñaat
Jesus, “Tusaavigich makua sumik uqaqtilaanat?”
Jesus-ñum kiuniñgai, “I, agliqisimasuknañiksi
uqaliq uqaqsimaruaq,

‘Aniqammiurat ililgauratlu nangaipkañniñitin quyy-
atillautamik?’” *Psalm 8:2*

17 Jesus-ḡum uniññigai. Aullagñiqsuq nunaaqqiiq-panmiñ siñiktaqhuni Bethany-mi.

Jesus-ḡum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

18 Uvlaaḡuqman Jesus utillaḡmi nunaaqqiiq-panmun nigisuliḡñiqsuq. 19 Qiñiqamiuḡ fig napaaqtua apqutmi utlanḡigaa aglaan paqitchinjtłuni fig-nik, tamarra milukataigaluaq. Jesus-ḡum nipliutiniḡaa napaaqtuq, “Tavrakḡaniñaglaan asianik nauritqinñiaqnak.” Taamna napaaqtuq pannaqłuktigñigaa. 20 Maliguaqtaiñ qiñiqamitruḡ taamna quvigutçhakhutiḡ uqagñiqsut, “Qanuqhuni manna fig napaaqtua paniqtiiqpaun?” 21 Jesus-ḡum kiuniḡai, “Uqautigipsi, Ukpqiqrısıqagupsi arguaqtusunḡaqasi pitlanayaqtusi savaaḡikkaptun taavrumiḡa fig napaaqtuanik, aglaantuuq nipliḡupsiunniñ uumuḡa iḡḡimun, ‘Nuutittin igitaulutin taḡiumun’ taatnallapiaq atumanayaqtuq. 22 Ukpqiqrıḡkun apiqsruḡupsi supayaamik akuqtuigisirusi agaayulikun.”

Kimik Jesus Tuyuḡiriqaḡniqa?

23 Jesus Jerusalem-mun tikiñḡanikman isiḡniqsuq agaayyuvikpanmun. Qaukḡnisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu utlanḡigaa Jesus ilisautripkaqlugu aasii nipliutiplugu, “Kisum aḡalatçihḡagun savaaḡivigich tamatkua? Kia sanḡiksritpatin taatnatun?” 24 Jesus-ḡum kiuniḡai, “Uvanḡaptuuq apiqsruḡniḡipsi atautçihḡhiñamik. Kiugupsitḡa uqautigisipmiḡipsi nakiñ aḡalatçihḡiqaqluḡa savaaḡitilaanḡatnik tamatkua. 25 Kia sanḡiksritpaun John paptaaqtitchiquplugu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?” Uqaqtuyaagñiqsut inḡmiknun, “Uqaḡupta agaayyutmiqsauniḡlugu Jesus-ḡum

uqautiniagaatigut, ‘Suvaatami ukpiginiptisiun John?’ ²⁶ Aglaan uqagupta inukmiqnisaunilugu, ihuigtchaktinniaagivut inuich atakkii inupayaat nalupqiginitkaat John sivuniksriqirautilaana.” ²⁷ Aasiili kiunigaat Jesus, “Nalurugut.” Tavra nipliutinigai, “Uqautiyumiñaitmigipsi sumiñ anjalatchisiquaqluna savaaqaqtilaamnik tamatkuniña.

Atrikusaun Malgukkun Igñikkun

²⁸ “Qanuq isummatigiviunli anjun igñiqaqtuaq malgunnik? Utlaniñгаа anayukliq nipliutiplugu, ‘Igñiin savviagiñ nautchiivimñun ugluvak.’ ²⁹ Taavruma kiunigaа, ‘Savviagumiñaitchuna,’ aglaan aquagun nunuuraniqsuq aullaqhunasii. ³⁰ Aapañak utlutilgiññiqsuq ilaqataanun igñigmi uqautiplugu sivuanisun. Taavruma kiunigaа, ‘Savviagisiruna,’ aglaan aullaniññiqsuq. ³¹ Nalliak taapkuak igñakkiñ tupiginiqpatku aaparik?” Kiunigaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ñum nipliutinigai, “Nipliutigipsi, tax-siliqirit suli akiisut inugiliutiniagai Agaayyutim anaayuqautmiñi sivupsitñiñ. ³² John aggigaluaqtuq ilipsitñun ilisautityaqhusi nalaunñaruakun inuuniaǵviksrakun, aglaan ukpiginiptiksi John. Aglaan tax-siliqirit akiisutlu ukpigigaat. Aasiili qiñiqapsigik nunuuraniitchusi aquvatigun ukpigilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ “Naalaǵniñlagitchi atlamik atrikusautmik, Inuqaǵniqsuq nunaqaqtuamik. Nautchirrigviliuǵniqsuq, sapukutchiqlugu avataagun, nivakhuni misuǵuliuǵviksramik, nappaipłuni nasiqsruǵvinmik, tavraasiñ atukkirrutigiplugu

nautchirriqirinun. Taatnaamikami aullag̃niqsuq unjasikuamun nunamun. ³⁴ Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyug̃inigai savaktini nautchirriqirinun aitquplugich piññaktaaksrautni iliñitñiñ. ³⁵ Aglaan nautchirriqirit tigunigaich savaktai, aasiñ anaumiklugu atausiq, suli tuqqutlugu ilañat, atlasuli miłtuqtuqlugu uyağanik. ³⁶ Tuyuqalgiññiqsuq atlanik savaktinik, iñugiatluktuanik sivullig̃niñ. Aglaan savvag̃lugiññigaich taatnatun. ³⁷ Aqulliqpianuplugu tuyug̃niqsuq ig̃niğmiñik iliñitñun uqaqhuni, ‘Talug̃iniagaat ig̃niğa.’ ³⁸ Aglaan nautchirriqirit qiñiqamitruñ ig̃niq uqağniqsut iñmiknun, ‘Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuqullakput piññaktaag̃iluguasii paitchaktaaksrautaa.’ ³⁹ Tiguplugu aninnigaat asialiviñiñ tuqqutluguasiiñ. ⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium aggig̃umi qanug̃niapagich tamatkua nautchirriqirit?’ ⁴¹ Kiuniğaat, ‘Taapkua iñukluich nañitillugich tuqunniagai, aasiñ atukkirrutigilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun aatchug̃umiñaqtuanun iñmiñun asianik pivik tikitpan.’ ⁴² Jesus-ñum nipliutinigai, ‘Aqliqisimasuknagiksi Agaayyutim uqałha, ‘Uyağak tupp̃irit ayakkañat, taamna uyağak piitчуullapiagaqtuq tupp̃irauni.

Taamna atang̃um savaag̃igaa

suli quviqnaqtuañunasugigikput.’

Psalm

118:22, 23

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Iñugiñig̃isigai Agaayyutim añaayuqautaa, uvak̃aniñaglaan Agaayyun añalatchiñiaqtuq iñuñnik tupiks̃riruanik

pisuligmiñik. ⁴⁴ Aasiñ kisupayaaq puukaqtuaq taavrumuḡa uyaḡaḡmun siqumitauniaqtuḡ, aglaansuli taavruma uyaḡaum kattaqitñikkumi iñuḡmik kanuḡiñiaḡaa.”

⁴⁵ Qaukñich agaayuliqsit suli Pharisee-ḡruat tusaakamisigik Jesus atrikusautiñi ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitilaḡmiknik. ⁴⁶ Tigusukkaluaḡniḡaat, aglaan iqsiñiqsut iñuḡayaanik atakkii iñuich ukpiqhutiñ Jesus sivuniksriqirauniḡuḡu.

22

Atrikusaun Niḡiqpagvikun Ilaqatnigviksrautni

¹ Taimma uqaaqtuaḡaqsilḡiññiqsuḡ atrikusautitigun uqaqhuni, ² “Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan atriqagisiruḡ umialiñmik itqanaiyairuamik niḡiqpagviksramik iḡñi ilaqatnigviksrautaani. ³ Tiliñḡai savaktini tuḡḡuḡiaquḡlughich tamatkua aiyugaaqtauruat niḡiqpagviksramun, aglaan agḡiḡuñiññiqsut. ⁴ Umialik tiliritqilḡiññiqsuḡ atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruat, Itqanaiñanikkiga nullautchiḡviksraḡa. Tuqqutchianiktunḡa uqsraqsanitñik tuttuḡ-paḡuḡma nuḡḡaḡmalu. Suapayaaq itqanaiqsuḡ. Agḡiḡusi niḡiqpagiaḡitchi katchuutiniaqtuanun.’ ⁵ Tamatkua aiyugaaqtauruat suliqutigiñiññiḡaich aglaan aullañhiñḡniqsut, ilañat savviaqhuni nautchiivñimiñun suli atla tauqsigñiññiḡvñimiñun. ⁶ Ilañisa tiguniḡḡuñniḡaich savaktit anaumikḡughich suli tuqqutqataḡlughich. ⁷ Umialḡum tusaakamiñ taamna uumitchañniqsuḡ. Tuyuḡiniḡai aḡuyyiuqtini

tuqqutchaqtuaquplugich tamatkua iñuaqtuqtuat suli ikipkağlugu nunaaqçinat. ⁸ Tavra nipliutiniğai savaktini, ‘İlaqatnigviksraun itqanaitkaluaqtuq aglaan taipkua aiyugaaqtaugaluqtuat nalliummatinitchut. ⁹ Aullağusi tumitchiat kanığalunıtnun aiyugaaqğigıağıtchi kisupayaanik qıñıkkapsitñik aggiqulugich katchuutiniaqtuak niğipkaiviksrautaaknun.’ ¹⁰ Savaktit aullağniqsut tumitchianun aasiiñ katitchiaqsiplutin iñunınik atisiplugich nakuuruatlu pigiitчуatlu. İlaqatnigviksraunaasiiñ immiğñıqsuq paqıtayaagmıknik. ¹¹ Aglaan umialik isiqami qıñıgiaqğugich tuyuğmiaksraqtaanuruat, qıñığniğaa iñuk tavrani atnuğaaqtummaanıtchuaq piqutigilugu ilaqatniñiaqtuaq. ¹² Umialgum nipliutiniğaa taamna iñuk, ‘İlauraamaan, qanuqhutin isiqpich niğiqpagvianun atnuğaaqtusunıaqnak nalaunıaruanik?’ Taamna iñuk nipiksraıñııqsuq. ¹³ Umialgum uqautiniğai savaktini, ‘Qıliqsigik argaıllu isigaiıllu igillugu aasii tağniqsıallapıamun. Tavrani itkisıruq qıalıq suli tiraalatchıliq kigutınik.’ ” ¹⁴ Tavrani İesus niplipsaağniqsuq, “İñugiaktuat iñuich aiyugaakkaugaluqtut, aglaan ikituurat piksraqtaanurut.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵ Pharisee-ıuruat sivunniugaqsiñıqsut pitchağukğugu İesus uqalıhıgun. ¹⁶ Tuyuqagniqsut malıguaqtmıknik ilaanun, piqasiqğugich Herodkuaqtuanik uqaqhutin, “İlisautrii, ilisimarugut nalaunıaruanıtilaaqnik. İlisautrirutin Agaayyutim iñuuniagvıgitqukkanınik ilumutuuruakun sugısunıaqnagu qanuq iñuich isummatıqaqtılaanıt,

aasiiñ sugiñitmigiñ iñuum suurautilaaja.
 17 Uqautitigut sumik isummatilaaqnik taavrumuuna, Maligutaksrakuagnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunnaitpa?”
 18 Aglaan Jesus ilisimaplugu sivunniugutaat pigiiliqilikun nipligñiqsuq, “Ukpinñuaqtisii! Suvaata uuktuaqpsitja? 19 Qiñiqtillaksitja maninmik akiliqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut maninmik. 20 Jesus-ñum apiqsruğñigai, “Kia-una agliutraña maninmi? Kiasuli aglaña?”
 21 Kiuniğaat, “Caesar-m.” Aasiiñ Jesus-ñum uqautiniğai, “Akiliutigilugu Caesar-mun Caesar-m pigikkaña, sulii Agaayyutmun pigikkaña Agaayyutim.” 22 Tusaakamitruñ Jesus-ñum uqagikkaña quviğusuniqsut unitluguasiiñ.

Apiqsruun Anipkakkautikun Tuqutigiñi

23 Taavrumani uvlumi Sadducee-ñuruat, tamatkua uqaguuruat tuquruat anitqitlaiñniplugich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsruğuklugu, 24 “Iisautrii, Moses-ñum uqautigaatigut itnaqhuni, Anun ilaqatiqaqtuaq tuquppan qitungigaluaqani, taavruma anutim aniqataan ilaqatniktaagiraksrağiniğaa uilgağnaaq qitungisilugu anutmik ilisimanaguniasiiñ tuquruam qitungağitilaanjanik. 25 Samma maani ittut tallimat malğuktun aniqatigiich akunnaptikni: anayukliq nuliaqtuaq tuqupluni qitungaitluni, unitlugu nuliani aniqatmiñun. 26 Tugliasuli aniqataa taatnatun tuqupluni pinayuaglu, kiisaimma iluqatin aniqatigiich tuquvut. 27 Aqulliupluniasiiñ ağnaq tuqupmiñiqsuq. 28 Taapkaa tallimat malğuuruat anutit nuliaqtuat iluqatin

taavrumiŋa aġnamik, nalliata nuliagigisiñiqpaun taamna aŋitqigviŋmi?”²⁹ Jesus-ŋum kiuniġai, “Qanutun killukuagtigivisi! Nalugisi Agaayyutim uqalħich ilaanlu saŋŋia.³⁰ Iñuich aŋitqigumiŋ tuqumiñ iłaqatniktuġumiñaitchut naagaqaa iłaqatniktitakauyumiñaitchut. Aglaan itkisirut isaġuliktitun qilaŋmiittuatun.³¹ Agliqisimasuknaġiksi Agaayyutim uqaut-tutaa ilipsitñun aŋitqilikon tuquġiġmiñ.³² ‘Agaayyutigigaatŋa Abraham-lu Isaac-ŋumlu Jacob-ŋumlu.’ Agaayyutiginjtkaat tuquŋaruat aglaan iñuuruat.”³³ Iñugayaat tusaakamitrŋ Jesus-ŋum iłisauttutaa quviġusuŋiqsut.

Kamanaġniqsarakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-ŋuruat katimaniqsut tusaakamiŋ Jesus-mun nipaiqsiñipluġich Sadducee-ŋuruat.³⁵ Ilaŋata iłisautriŋuruam maliġutaksranik apiqsruġniġaa Jesus uuktuagukluġu,³⁶ “Iłisautrii, nalliat tillisit kamanaġniqsrauva maliġutaksrani?”³⁷ Jesus-ŋum kiuniġaa, “‘Piqpagiyumagiñ ataniq agaayyutigikkan iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, suli iluqaaniñ isummatipniñ.’³⁸ Taamna tavra sivulliġ suli kamanaġniqsraq tilliñ.³⁹ Suli tuglia taatnatun itmiuq, ‘Piqpagilugu iñuuniaqatin iłilugu iliptun.’⁴⁰ Maliġutaksrapayaaq suli sivuniksriqirit iłisauttutigikkanich tunŋaviqaqtut taapkuŋnuŋa malġuŋnun tillisiŋñun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-ŋuruat katimapkaqluġich Jesus-ŋum apiqsruġniġai,⁴² “Qanuq isummatigivisiun

Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq? Kia kinjuniagivaun?” Kiuniġaat, “David-ġum.” ⁴³ Jesus-ġum nipliutinigai, “Qanuqhunimi David-ġum, uqaqhuni Irrutchikun, taiguutiqaġniqpauñ atanigmik? Atakkii uqaġniġuguuq,

⁴⁴ ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun

uvañnun akiilniñiahatnunaglaan uumigiritin.’ *Psalm*

110:1

⁴⁵ David-ġum inmiñik taiguutiqaqpagu Ataniġmik, qanuġmi Anniqsuqti David-ġum kinjuviaġitlaniqpauñ?” ⁴⁶ Nalliataunniñ Pharisee-ġuruat kiulguiññiġaich Jesus-ġum apiqsruutai. Tavrakñaniñaglaan uvlumiñ kia-unniñ apiqsruqtaġnaigñiġaat Jesus.

23

Jesus-ġum Kiliktuutigigai Ukpinnuaqtit

¹ Taatnaanikman Jesus uqaġniqsuq iñugayaanun maliġuaqtimiñunlu, itnaqhuni, ² “Aglaliqirit Pharisee-ġuruatlu maliġutaksriuqtut Moses-tun injilġaanimma. ³ Taatnamik tupigiraksraġigisi atuglugillu supayaanik uqautikpasi tuvrasuñaqnagich qanuq pisuutilaanat. Atakkii atuummitłaitchaat sumik uqaqqaqhutin.

⁴ Natmiqsuiraqtit iñunñun uqumailanik. Aasiisuli ikayuġummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaaqtin iñiqtaġiraġiġaat qiñiqqusaalhiñagutin iñunñun. Aglilaaqtaġniġaich puukataurat qauġmikniłu taliġmikniłu imaqaqtuat uqaġignik suli atnuġaagmin niviñalukkatanich takliłaaqługich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukñich

aquppiutanjitñik nigiqpakmata, suli Jew-ḡuruat katraḡvinjitñi aquppillatuplutiḡ qaukiuruam inaani, ⁷ suli tumitchiani paḡlatqutuplutiḡ suli iñuḡnun tuḡhiraqusuuplutiḡ iḡisautriñik. ⁸ Aglaan taiguutiqaḡumiñaitchusi iḡisautriñik, atakkii atautchiḡhiñamik iḡisautriqaḡhusi aasiñ iluḡasi aniqatigiiksusi. ⁹ Taiguḡniaqasiuḡsuli kiñapayaaq maani nunami aapapsitñik, atakkii atautchiḡhiñamik aapaqaqtusi qilaḡmiittuamik. ¹⁰ Naagaqaa taiguḡasiuḡ kiñapayaaq sivulliuḡtinik atakkii atautchiḡhiñamik sivulliuḡtiqaqtusri, taamna Christ-ḡuruq, anniqsuḡti akiqsruutauruaq. ¹¹ Iñuk kamaḡaḡniqsrauruaq akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ¹² Suli kiñapayaaq kamaḡasugiruaq iḡmiñik atchiksipkakkaugisiruḡ. Kiñapayaaq atchiksiruḡ iḡmiñik kamaḡasipkakkaugisiruḡ.

Jesus-ḡum Suakataḡai Ukpinquaḡhatigun

¹³ “Nakḡuḡ, aglaliqirisiilu Pharisee-ḡuruasiilu, ukpinquaqtisii! Kaniqsitḡaitkiksi Agaayyutim uḡaḡha uḡqiraqtaalu suli iḡisautriḡitḡugich. Atriqaqtusi iñuḡnik aḡmautiqaqtuanik Agaayyutim aḡaayuqautaanun aglaan aḡmaḡitḡugu. Isiḡitchusi sulipsuḡ isiqtailigisi tamatkua isigñiuraqtuat. ¹⁴ [Nakḡuḡ, aglaliqirisiilu Pharisee-ḡuruasiilu, ukpinquaqtisii! Ivayaḡtuipḡusi tupiḡitñik sulliñauraḡitñiglu uilḡaḡnaat, aasiñ taimma qiñiḡtinniagaqsiḡḡusi takiruamik agaayupḡusi, taamna pisigilugu anasiñḡuqsaqsiuḡksraḡsi pigiitḡuḡniaḡtuḡ.] ¹⁵ Nakḡuḡ, aglaliqirisiilu Pharisee-ḡuruasiilu, ukpinquaqtisii! Kukiḡuktusi taḡiukunlu nunakunlu

atautchimikunniñ maliguaqtinigukhusi.
 Aasiñ maliguaqtiksraqtaagianakapsiun
 anasiññuqsagvinmutlasiragigiksi pigiiñitluklugu
 ilipsitñiñ. ¹⁶ Nakhiun, ayaunaplusi sivulliuq-
 tauruasii! Uqaqtusi, 'Kiñapayaaq akiqsruqami
 agaayyuvikpakun taamna suunitchuq, aglaan
 kiñapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun
 agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!'
¹⁷ Ayaunaplusi isumalguitchuasii! Nalliak
 ukuak pitluktuajuva –kaviqsaq manik naaga
 agaayyuvikpak ipqiqsitchipkairuaq kaviqsaamik
 maninmik? ¹⁸ Uqaqtusisuli kiña iñuk akiqsruqami
 tunillaqtugvikun taamna suunitñiplugu, aglaan
 akiqsruqami aatchuutauruakun tunillaqtugvinmi
 akiqsruutiniktuq. ¹⁹ Ayaunaruasii! Nalliak ukuak
 pitluktuajuva aatchuun naaga tunillaqtugvik
 ipqiqsitchipkairuaq aatchuutmik? ²⁰ Taatnamik
 iñuum tunillaqtugvikun akiqsruqami taputiragigai
 aatchuutit tunillaqtugvinmiittuat. ²¹ Iñuk
 akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmirağigaa
 Agaayyun ittuaq tavrani. ²² Iñuk pakivrumuuna
 akiqsruqtaqami taputipmirağigaa Agaayyutim
 aquppiutana taamnalu aquppiruaq tavrani.
²³ Nakhiun, aglaliqirisiiñ Pharisee-nuruasiiñ,
 ukpinñuaqtisii! Qulikuraqtusi avuugutipsitñik –
 mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitlugich
 qulliupiaqtuat ilisauttit maligutaksrani:
 nalaunñaruatiq, nagliktaq suli ukpiqsriñiq–
 taapkua atuumaraksrağaluasi minitchi-
 rağasunñaqasiaglaan sivulligñik. ²⁴ Ayaunaplusi
 sivulliuqtisii, milugiatchiat piigñiagagigisi
 qallutipsitñiñ salumautitluğich, aglaan

iilgataqtigagigiksi pikukturuaq natmaksigvik.
²⁵ Nakhiuŋ, aglaliqirisiilu Pharisee-ŋuruasiilu, ukpiŋŋuaqtisii! Salumapkairusi qaałhiñanitñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan iluŋich immaukkaqhutiŋ ivayaqtuhigmik suli killiqihigmik.
²⁶ Pharisee-ŋuruasii, qanutun qiñitlaisigivisi! Salummaqqaqsigik iluaŋnik qallutimlu puggutamlu, qaanigli salumayumauk. ²⁷ Nakhiuŋ, aglaliqirisiilu Pharisee-ŋuruasiilu, ukpiŋŋuaqtisii! Ittusi qiñiyunaqtuatun iluvgich silataatitun, aglaan iluŋich immaukkaqhutiŋ tuquŋaruat iñuich sauniñitñik suli qaayugnapayaqtuanik.
²⁸ Taatnallapiaq qaałhiñapsigun sagviaqtuğaqtusi iñuŋnun nalaunŋaruatun iliplusi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ukpiŋŋuağutinik pigiilqihigniglu.

Jesus Sivuniksriqiruaq Anasiñŋuqsaağviksraŋatnik

²⁹ “Nakhiuŋ, aglaliqirisiilu Pharisee-ŋuruasiilu, ukpiŋŋuaqtisii! Qiñiyunaqsagisi iluviŋich sivuniksriqirit suli nalaunŋaruat iñuich. ³⁰ Uqaqtusisuli, ‘Iñuuniaqsimagupta inilğaan taimani aapaavut iñuuniaqmata, piqasiqsuutinayaitchugut ilinñitñi iñuuaqtuqmata sivuniksriqiririk.’ ³¹ Taatna uqaqapsi ilipsitñik ilisimarauniqsusi kinuviağitilaapsitñik tuqqutchiruanun sivuniksriqiririk. ³² Ki naatchiuŋ sivulliapsi aullağniikkaŋat. ³³ Ilipsi qitungaŋich tuqunaqaqtuat nimigiŋat! Qanuğlugu naŋaqniaqpisiuŋ anasiñŋuqsaağvinmuktitaUViksraqsı?
³⁴ Taatnamik tuyuğisiruŋa sivuniksriqiririk ilipsitñun puqiksaaniglu iñuŋnik aglaliqiriniglu— ilaŋich tuqqutkisigisi, suli ilaŋich kikiaktuu-tilugich, atlatsuli ipiğaqtuğlugich katrağvipsitñi

suli qimaaratchilugich nunaqqimiñ atlanun nunaqqiñun. ³⁵ Taamna pisigiplugu anasiññuqsaqsiuñksraqsi tikiññiaqtuq ilipsitñun maqitchipkaiñapsigun aunañnik nalaunñaruat iñuich mauna nunamun, aullañniilugu iñuaqtulhaniñ Abel-ñum iñuaqtulhanunaglaan Zechariah-m iğñiñan Barachiah-m, iñuaqtapsi akunğakni agaayyuvikpaumlu tunillaqtuğviumlu. ³⁶ Uqautigipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiññuqsautiksraq tikiu magisiruq makununa iñunun pakmapak iñuuranun.

Jesus-ñum Piqpaksrilha Jerusalem-miunik

³⁷ “Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqutchuuru-asii sivuniksriqirinik miñuqtuiruasiiñu uyağañnik tamatkuniña tuyuurauruanik ilipsitñun! Akulaiqñu katitchummiuğaluağagigitka iñugikkasi, atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitñiktuatun paiyaagmiñnik ataaknun isaqqunmi. ³⁸ Atañii, tupiqsi suksraakkaullapiagñiaqtuq suñillağuglugu. ³⁹ Taatnaqñu uqautigipsi, qiñitqikkumiñaitkipsitña nipliğñiañapsitñunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim piñiutigliun taamna tikitchuaq atqagun atañum.’”

24

Jesus Sivuniksriqiruq Piyaqquğñiañhanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus unitkaqsipmagu agaayyuvikpak maliguaqtaiñ upyaugñigaat ininñitnik agaayyuvikpaum. ² Jesus-ñum apiqsruğñigai, “Iluqaisa makua tupqich qiñiñitpisigich? Uqautigipsi,

Kisiññuqtaqagumiñaitchuqunniñ uyaganmik
qalliani atlam ulgusimaitchuamik.”

*Jesus Sivuniksriqiruaq Ihuilliugutnighu
Piyuaqsiuliksraviglu*

³ Jesus aquppipkaqtitlugu iggimi taggisigaq-tuamik Olives-mik maliguaqtaiñ utlanigaaat kisipkuqhutin apiqsruqlugu, “Uqautitigut uumiña. Qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqqutigun ilitchuğigisivisa aggyiasiguvich suli nuna isukhiyasikpan?” ⁴ Jesus-ñum kiuniğai, “Qaunatqiağigitchi iñuilli kinniñitchumagaasi. ⁵ Atakkii iñugiaktuat iñuich aggyisirut uqagutin, ‘Christ-ñuruña,’ aasiñ kinnitñigutin iñugiaktuanik iñuñnik. ⁶ Tusaagisirusi anuyaktuanik qanittuamiñ unasiksuamiñlu. Iqsiñiaqasi atakkii iluqatin tamatkua atuumaruksraurut aglaan isukhiñgitchuqsuli. ⁷ Nunaaqqich anuyyugisirut akilligiiksillutin avatmun suli atanguviich akilligiiksillutin avatmun, nigisuksiuliqmilutin, suli nuna aulamiluni nanipayaaq nunani. ⁸ Iluqaitñik tamatkua aullağniisaağigai auliyautilhum.

⁹ “Qaisaugisirusi nagliksaaqsiuviksrapstñun, suli tuqqutauhiksrapstñun, uumigitchi-ulusi nunaaqqipayaaniñ piqutigiluna. ¹⁰ Taimaniguqpan iñugiaktuat iñuich ukpigutaiğñaqtut, aatchuutigirağautilutin avatmun suli uumikkutilutin avatmun. ¹¹ Iñugiaktuat sivuniksriqirinñuaqtuat aggyisipmiñiqsut kinnitñigutin iñugiaktuanik iñuñnik. ¹² Suli pisigilugu iñuich pigiiliqihat iñugiaksitmukhutin piqpakkutaat niglaqsiñiağaa. ¹³ Aglaan iñuk makitaruaq

payaŋaiġuni isuanun anniqsukkaugisiruq.
¹⁴ Quliaqtuagigisigaat taamna tusaayugaallataq
 Agaayyutim aŋaayuqautaagun, uqautigilugu
 nunaacqipayaanun. Aquagun isuklitkisiruq.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁵ “Iñuk agliqiruaq ukuniŋa kaŋiqsili.
 Qiñiġniaġiksi naġġunallapiaġataqtuaq qikaġlugu
 ipqitchuami inimi iniksraġiŋisamiñi, Daniel-
 ŋum Agaayyutim sivuniksriqiraa uqautigikkaŋa.
¹⁶ Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunaŋani
 Judea-m qimakkumaut iġġiñun. ¹⁷ Iñuksuli
 itkumi tupiġmi qaŋani atqagñiaqani aikħiġuni
 sumik tupiġmi iłuaniñ. ¹⁸ Kiñasuli iñuk
 nautchiiviŋmi itkumi utiġniaqani aikħiġuni
 quppiġaaġmiñik. ¹⁹ Taipkua uvlut tikitpata,
 nakliuŋ aġnat siŋaiyauniġumiŋ suli aakat
 miluktitchigumiŋ iłilgauragmiknik. ²⁰ Agaayutitchi
 qimaliksraqsi atuumatqunillugu ukiumi naagaqaa
 minguiqsiagvium uvluaŋi. ²¹ Atakkii taivruman
 nagliksaaqpauralikksraq atuumagisiruq
 atrigiŋisaŋa atuumaruam aullagñiħhaniñ
 nunam uvuŋanunaglaan. Taatnasiq
 nagliksaaqpauraiq atuummitqinñianitchuq
 taavruma aquagun. ²² Aasii Atanġum
 makua uvlut iłanŋaqtaanisaapagich, kiña
 iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq. Aglaan
 pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua
 uvlut iłanŋaqtaagisigai. ²³ Taimaniġuqpan
 kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiuŋ, uvva
 Christ,’ naagaqaa itnaqpasi, ‘Ikaniittuq,’
 ukpiġiniaqasigik. ²⁴ Atakkii anniqsuqtinŋuat
 suli sivuniksriqiriŋuat iłigisirut savaaqagutiŋ

kamanaqtuanik savaanik suli quviqnaqtuanik. Taapkunuuna kinniñağniğaiç Agaayyutim piksraqtaanji pisağiyumiñağumisigik. ²⁵ Atanjii, uqautigipsi taavrumiña atuummigaluaqnagu.

²⁶ “Aasiili kisupayaam uqautikpasi Christ iñuilaami innilugu tatpavunajaqasi naagaqaa iriqsi-manilugu uvani tupqum iluani ukpiginiqasiuñ. ²⁷ Atakkii Igñiña Iñuum agğigisiruq atrilugu ikniqpalañmun qaummağiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun. ²⁸ Sumipayaaqsuli tuqunaruq itpan, tavruiña tiñmiaqpaich tuqunaraqtuğuuruat katisuurut.

Agğiksrana Igñiñan Iñuum

²⁹ “Aqurañagunaasiiñ uvluiñ nagliksaq-siulhum,
siqiñiq taaqsigisiruq
suli tatqiq qaumağingiguni,
uvluğiat katagaqmilutiñ qilañmiñ
suli qaummatipayaanji silam nuktitaulutiñ in-
imikniñ. *Isaiah 13:10;*

34:4

³⁰ Taivrumani uvluni ilitchuqqutaa Igñiñan Iñuum sagvigisiruq qilañmi. Iñupayaanja nunam qialuni qiniğisigaat Igñiña Iñuum agğiqsuaq nuviyakun qilañmiñ sanñimigun suli kamanallapiaqtuakun kamanautmigun. ³¹ Qalğuaqtaiqpaktuğlugich nipituruat tuyuğigisigai isaguligikkani katitchityaqtillugich piksraqtaagmiñik iñuñnik nakitñapayaaq nunami.

Iłisaaksrana Asirritłaitchuam Napaaqtum

³² “Iłisaaqagitchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akiguiñ milukatanjich naugaqsipmata suli

sunaaqsiplutin qituglipmata ilisimaraġigiksi upiŋgaam qallilha. ³³ Taatnatuntuuq qiñiġupsigik tamatkua atuummiruat ilisimaniaqmigiksi Iġñiña Iñuum qallillapiaqtilaanja qakma. ³⁴ Ilumun uqautigipsi, Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquaniñnjanitchut tamanna suapayaaq atuumaanikkaluaqnagu. ³⁵ Iluqani nuna suli qilak piyaqqukkaugisiruk, aglaan uqalħich uqautigikkatka piiñġigumiñaitchut.

Pivia Agġiħksrañan Ilisimaraitchuq

³⁶ “Kia-unniñ iñuum nalugaa uvluq naagaqaa sassaq sumi tikisilaaksraña. Isagulgich qilañmiittuat unniikii iġñiġuruam nalugaat. Kisimi aapam ilisimaa. ³⁷ Iġñiña Iñuum agġiqpan taimanisun itkisiruq atrilugich iñuich iñuuniaqmatun uvluiñi Noah-m. ³⁸ Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliqpalthum iñuich niġimaaqtut imiqsimaahutinlu, ilaqatniktuqhutin suli qitungatin ilaqatniktuqtitlugich Noah-m isigñialħanunaglaan umiamun. ³⁹ Iñuich ilitchuġiñiññiqsut atuumaniaqtuamik uliqpanmun pisagilġataqtitlutin. Taatnatun itkisipmiuq Iġñiña Iñuum agġiqpan. ⁴⁰ Malġuk anjutik savaktuak nautchiivini, ilaqataa tigurauliġisiruq aasiñ ilaqataa uniktauliġuni. ⁴¹ Malġuk aġnak mukkaaksriuqtuak mukkaaksriuġvini, ilaqataa tigurauliġisiruq aasiñ ilaqataa uniktauliġuni.

⁴² “Taatnaġusi ataramik itqanaitchuksraurusi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atannapsi agġiñiaqtilaanjanik. ⁴³ Aglaan ilisimayumagiksi una, tupqum iñuan ilisimayumiuñ napmun ilikpan unnuaq tigliniaqtim agġiñiaqtilaanja

qaunaginayaqtuq tiglin̄niaqti siqum̄ḡutitqun̄illugu tupiḡmiñun. ⁴⁴ Taatnatuntuuq itqanaitchuk-sraupm̄iusi atakkii Iḡñiña Iñuum aggiḡñiaqtuq sassaḡniḡmi niḡiugvigiñisapsitñi.

Tuniqsimaruaq Naaga Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴⁵ “Kiña tuniqsimaruan̄upluni isumatupluniḡ savaktauva? Ilaañuruq añaayuqam qauk̄liutikkaña atlanun savaktimiñun tupiḡmiñi ittuanun niqiksritñiktaqtuamun piviksraq nallaullapi-aq̄lugu. ⁴⁶ Qanutun quviasuktiḡiḡisiva taamna savakti añaayuqam utiḡumi paq̄itan̄a savaaḡiḡlugu. ⁴⁷ Ilumun uqautiḡipsi, atanḡum piksraqtaaḡiḡisigaa taamna savakti qaunaksritqulugu iluqaitñik suuraḡmiñik. ⁴⁸ Aglaan qanuq savaktauniqpan piḡiit̄luni? Isumapiaḡniqsuq in̄miñun, ‘Añaayuqaga maunauraq utiḡniañitchuq,’ ⁴⁹ aasiñ anaumiaqsilugich atlat savaq̄atini suli niḡiqatiḡipluḡillu imiqatiḡipluḡillu imiqtuqtit. ⁵⁰ Añaayuqana taavruma savaktim utiḡniaqtuq ilan̄atigun uvlut niḡiugin̄isillugu ilaanik sassaḡniḡmiḡu qaunagin̄isillugu. ⁵¹ Atanḡata aggiḡumi tatapsallapiaḡisigaa piqasiutipkaḡlugulu ukpin̄uaqtinun. Tavrani iñuich qiaḡisirut tiriqulatchiluḡillu kiggutitiñ.”

25

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

¹ “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq qulitun añutituqsimaitchuatun tigunḡmiaqaqtuanik nanniuramiknik paaḡiaq̄lugu ilaqatniñiaqtuaq.

² Tallimat taapkunani isumaturuan̄uniqsut, suli

tallimat isumatuitlutin. ³ Taapkua isumatuitchuat saagağmiñigaich nanniuratin, aglaan uqsritqiu-tiksranitñik saaganğiññiqsut. ⁴ Isumaturuataasiin uqsritqiu-tiksraligaagñiqsut nanniuramiknun. ⁵ İlaqatniñniaqtuaq tuuliunapkaqlugu taapkua iluqatin siñinñialiqamin siñiksağniqsut. ⁶ Tavra unnuaq qitiqquqman iñuk nipliqsuq, ‘Marra, İlaqatniñniaqtuaq aggiqsuq. Anılsı paagıaqsiun.’ ⁷ İluqatin anutituqsimaıtchuat makitnamin ikum-maktaagñigaich nanniuratin. ⁸ Isumatuitchuat uqautiniğaiç isumaturuat, ‘Qaitchisigut İlananik uqsrupsi atakkii nanniuravut qamiagsiñiqsut.’ ⁹ Aglaan isumaturuat kiuniğaiç, ‘Naaga, naamayumiñaitpalunmiugut uvaptiknunlu İlipsitñunlu pigupta, aglaan aullağusi taipkununa tunisiullaqtuanun uqsrunik tauqsıgiağitchi pik-srapsitñik.’ ¹⁰ Tavrıli isumatuitchuat aullağniqsut, aasiin tauqsıgiaqtıtlugıç İlaqatniñniaqtuaq aggiğniqsuq. Taapkua itqanaıtchuat İsiqatıgıgaat katchuutivınmun niğiqpagiaqhutin, tavraasiin taluplugu. ¹¹ Aquvatıgunli aggiqmiñiqsut alğianıç nıviaqsıat. Uqaaqsıgaluaqtut, ‘Atanıiq, anımaıtıllanıniaqtıgut.’ ¹² Aglaan kiuniğai, ‘Naluniğipsi. Kisuuvisi?’ ¹³ Taatnağusi qaunatqıağıgitchi. Atakkii nalugıksi uvluq unniin sassagñiq İğniña İñuum aggiğiksranı.

Atrikusaun Pinjasutigun Savaktitigun

¹⁴ “Suliuvva Agaayyutim anıayıqautaa sagviqpan atrıqıqtuq anıtmik iglausuktuamik unıasıksuamun nunamun. İnmiñuqplugıç savaktıgıkkani qaunaksrııutiniğai suurağmiñun. ¹⁵ Atausıq iñuk qaitchiñıgaa 5,000-tun manıññik,

atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipłuni pitłakkağmigun. Aasiñ aullağniqsuq iglauviksrağmiñun. ¹⁶ Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun manijñik aullaqhuni piñatchiasuñaqani tauqsigñiutiginiğai maniksriusriani, aasiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷ Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmıuq atlanik 2,000-nik. ¹⁸ Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiplugu nunamun iriğniğaa añaayuqağmi manija. ¹⁹ Akuni piilğatağaluaqami añaayuqağat taapkua savaktit utiğniqsuq, aasiñ makpiğarriqutiaqsıplugich maniksriusrianağatigun. ²⁰ Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutriruq atlamik 5,000-naktaağmiñik uqaqhuni, ‘Ataniiq, qaitchikapña 5,000-tun manijñik, uvva piññapsaaqtuğa 5,000-nik.’ ²¹ Añaayuqağan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruanağniqsutin savakti! Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillağniagikpiñ ağalatigugutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqağikkapni.’ ²² Taamnaptuuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun manijñik agğiqhuni uqağmiuq, ‘Ataniiq, qaitchikapña 2,000-tun manijñik, uvva piññapsaaqtuğa 2,000-nik.’ ²³ Añaayuqağantuuq uqautipmigaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruanağniqsutin savakti. Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakkisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqağikkapni.’ ²⁴ Tavrali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun manijñik agğiqhuni uqaqtuq, ‘Ataniiq,

ilisimagikpiñ. Anayaktuaqtaunungitchutin
 anjun. Pukuiragtutin nautchiivigiñgisapniñ
 katitchisuuplulinlu kangaqsruivigin'isaqniñ
 nautchiaksranik. ²⁵ Sivuuḡapluna taatnaqluna
 iriḡitka maniksin nunamun. Uvva, pisin
 pigigitin.' ²⁶ Añaayuqan uqautigaa, 'Pigiitchuatin
 iqiasruuplulinlu savaktii! Ilisimagaluaqtutin
 kiprisuutilaamnik nautchiigvigin'isamniñ
 katitchiplunalu kangaqsruivigin'isamniñ
 nautchiaksranik. ²⁷ Iliñayaḡnigitin manitka
 manniqiriñun, aasiñ utiguma akuqtuitlanayaqtuna
 pimñik naggutinjitñik.' ²⁸ Aasiñ uqautinigai
 atlat savaktit, 'Pisigin taapkua maniich
 ilaaniñ qaityaḡiaḡlugichaasii taavrumuna
 10,000-tun maniqaktuamun.' ²⁹ Tavraasiñ
 kiñapayaaq anjalatchillautaqtuq aatchuusriaḡmiñik
 piññapsaaḡisiruq sippakuuqtualiguni. Aglaan
 taamna piññanḡitchuaq, mikiruamikunniñ
 piginasugikkaḡmiñik piikkaugisiruq ilaaniñ.
³⁰ Sinitchiun piññanñiuranḡitchuaq savakti
 taaqtuam taḡniqsranun. Tavrani qiagisirut
 tiriquullaisa kiggutitin.

Aviktuiliksraq Nunam Iñupayauranji

³¹ "Iḡñina Iñuum aggitqikpan kamañaq-
 tuakun qaumamigun iluqaisa ipqitchuat
 isaḡuligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq
 aquppiutaqpanmiñun kamañaqtuamun. ³² Aasiñ
 iñupayauranji nunam katitaugisirut sivuḡaanun.
 Tavrani aviktuḡisigai atausiuttaḡlugich,
 atriḡugu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik
 tuttuḡuranin. ³³ Suli inillakkisigai ipnaich
 taliqpinmi tunaanun, aglaali tuttuḡurat saumium

tun̄aanun. ³⁴ Umialgum uqautigisigai taliqqin̄miñi ittuat, ‘Maun̄agitchi, aatchuusriaqaqtuasii piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaagisiun̄ Agaayyutim an̄aayuqautaa itqanaiyaan̄uruuq ilipsitñun in̄iqtauh̄aniñaglaan nunam.

³⁵ Atakkii niḡisuktauqama niqiksritchaḡigikma. Imiḡukamalu imiksritchaḡigikma. Iglaan̄ukama aiyugaaq̄lun̄a isiq̄titaḡigikma. ³⁶ Atnuḡaan̄itñama atraksritchaḡigikma atnuḡaamik. Atniḡñaqama takuraḡigikma. Isiq̄taukama tikit̄lun̄a isiq̄attaaḡaḡigikma.’

³⁷ Tavrali in̄uich nalaun̄jaruat kiuniaḡaat, ‘Ataniiq, qan̄aaglaan qin̄iqpisigiñ niḡisukavich aasiñ niḡipkaqhutin naagaqaa imiḡukavich imiq̄titaḡivisiḡiñ?’

³⁸ Qan̄asuli qin̄iqpisigiñ iglaan̄uplutin aasiñ isiq̄titlutin naagaqaa atnuḡaan̄itñavich atnuḡaaqtit̄pisiḡiñ?

³⁹ Suli qan̄aaglaan qin̄iqpisigiñ atniḡñaqhutin naagaqaa isiq̄sivin̄miitnavich takuniq̄pisiḡiñ?’

⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatkua itnaḡlugich, ‘Illumun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi naglin̄naqniqsran̄atnun̄ aniqatiuma savaaḡigiksi uvan̄nun.’

⁴¹ Aasiili uqautiniaqmigai tamatkua saumium tun̄aani, ‘Piiḡitchi uvan̄niñ! Anasiñ̄juqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniḡmi itqanaiyaan̄uruamun tuunḡaḡmun isaḡulin̄iñunlu.

⁴² Atakkii niḡisukama niqiksrit̄laitchipsit̄na. Imiḡuliqama imiksrit̄laitchipsit̄na. ⁴³ Iglaan̄ukama aiyugaat̄laitchipsit̄na. Atnuḡaitñama atnuḡaaqtit̄laitchipsit̄na. Atniḡñaqamalu isiq̄sivin̄miitnamalu isiq̄attaat̄laitchipsit̄na.’

⁴⁴ Tavrapuuq kiuniaḡaat itnaḡutin̄, ‘Ataniiq, qan̄aaglaan qin̄iqpisigiñ niḡisukavich imiḡukavillu

naagaqaa iglaañukavich atnuğaitñavillu, naagaunniñ atniğñaqavich isiqtaukavillu aasiñ savautingitlutin?”⁴⁵ Aasiñ kiuniağai, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisunğitñapsi atautchimumunniñ nagliñnaqniqsraqtuamun savautriñğitchusi uvañnik.’⁴⁶ Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiññuqsaqsiuvinmun, aglaali nalaunñaruat isuitchuamun iñuukigmun.”

26

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Jesus uqaguiqami tamatkuniña, uqautigai maliguaqtini, ² “Iñisimarusi, malğuk uvluk aquagun atuumagisiruq Jew-ñuruat niğiqpagvikañat atilik Apqusaakkauğimik, aasiñ Iğñiña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni.”
³ Qaukiñich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut igluqpañanun qaukiat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik.
⁴ Sivunniugaqsiñiqsut tigusrağuklugu Jesus nalunautchiłutiñ tuqulluguasiñ. ⁵ Aglaan uqagñiqsut, “Niğiqpagvikaam uvluani taatnağniangitchikput. Iñuich añalanniłuktaiviaqtut.”

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

⁶ Uvvaasriñ Jesus Bethany-miitlugu tupqani Simon-ñum auyugaqtualgum ⁷ tikiññiğaa ağnam saagaqhuni nakasruññuñjuramik tiprağiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiñ kuviplugu Jesus-ñum niaquanun niğiñiaqtitlugu. ⁸ Maliguaqtaiñ qiñiqamitruñ iħuagiñiññaat nipliħutiñ avatmun, “Supman asiñun tiprağiksaun atuqpaun?” ⁹ Una tiprağiksaun

tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniasiiñ nagliñnaqtuanun.” ¹⁰ Jesus-ñum ilitchugiplugu nipliutigikkañat uqautiniñgai, “Suvaata una isumaaluksaaqpisiun añañaq? Savautigaaña savaallautamik. ¹¹ Nagliñnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginiangitchipsitña ataramik. ¹² Uvvauna añañam kuvikamiun tiprağiksaun timimnun itqanaiyautigaa iluvikkauiksrağa. ¹³ Ilumun uqautigipsi, nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuanukpan nunapayaani, taavrumaptuuq añañam savaaña uqautaugisipmiuq itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisukługu Jesus

¹⁴ Taimmali ilañata qulit malğuk maliguaqtit, atiqagtuq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukñitñun agaayuliqsit ¹⁵ uqautiplugich, “Sumik qaitchiñaqpisitña Jesus aatchuutigigupku ilipsitñun?” Akiliññaat iñuiññaq qulitun maniñnik. ¹⁶ Tavrakñaniñaaglaan Judas qaunaksru-aqsiruq piviksramik aatchuutigisrukługu Jesus.

Jesus Niğiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Niğiqpagviani Atiliñmi Apqusaakkauğmik

¹⁷ Sivulliippiami uvluani niğiqpagvikaam pu-vlaksiğniğilaanik qaqqunik maliguaqtit tikiññaat Jesus uqautipluguasiñ, “Nani itqanaiyaquvisigut niğiqpałksrapnik atiliñmik Apqusaakkauğmik?” ¹⁸ Kiuniñgai, “Nunaaqqimugitchi añutmun ilisimakkamnun uqautilugu, ‘Iisautri uqaqtuq, piviksrağa qalliuraqtuq. Niğiqpagvia atilik Apqusaakkauğmik niğgivigisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.’” ¹⁹ Maliguaqtit piñiqsut Jesus-ñum piraksrirtaataun ilinjitñun,

aasiiñ itqanaiyaqhutinj nigiqpagviksramun atilinjmun Apqusaakkauligmik. ²⁰ Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuq nigisukhuni piqatigiplugich qulit malguk [maliguaqtini]. ²¹ Nigiñiiallagmin Jesus-ñum uqautigai, “Uqautigipsi, ilapsisamma aatchuutiginiagaña uumiksriñun.” ²² Iluqatinj isumaalutchallapiagataqtut. Atausiuttaaqhutinj apiqsrullaagaqsigaat, “Ataniiq, uvañaungitchuq, amii?” ²³ Uqautigai, “Ilaañuruq misuqatauruq argañmiñik uvapkun puggutauramun. Taavruma aatchuutiginiagaña uumiksriñun. ²⁴ Igñiña Iñuum aullagisiruq uqalthum aglaksimałhatun pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna añun Igñiñanik Iñuum aatchuutigitniktuaq uumiksriñun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniñgiiñigumi.” ²⁵ Tavralli Judas-ñum aatchuutigitniktuañan apiqsrugniğaa, “Ilisautrii, uvañaungitchuq, amii?” Jesus-ñum uqautiniğaa, “Ii, ilviuruq.”

Atangum Nullautchigvia

²⁶ Nigillagminj Jesus-ñum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasiiñ maliguaqtimiñun uqaqhuni, “Tigulugu niggisijun, tavrataamna timiga.” ²⁷ Tigupluguasiiñ qallun quyaanikami qaitkaa ilijitñun uqaqhuni, “Imigvigisijun!” ²⁸ Taamna auga maqipkakkauruq iñugiaktuanun aullagniiruuq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmilu iñunilu. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaigñiagaa sivunniugutni iñunun natqigutiksraupluni killuqsautinjitñun. ²⁹ Imitqinjñiangitchuña taavruma asiam

misuġuaniñ uvakñaniñaglaan tikilġataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa añaayuqautaani.”³⁰ Atuanikamiñ atuutmik aullaqtut igġimun taggisiqaqtuamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruoq Peter-m Piġlaatiksrano

³¹ Pisullaġmiñ Jesus-ñum uqautinigai maliguaqtini, “Iluqasi uniññaigipsitña uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqahigni itna, ‘Tuqutkisigiga munaqsri,

aasiiñ ipnaich siamillapiagutin.’ *Zechariah*

13:7

³² Aglaan anipkakkauñanikkuma tuquhigmiñ, aullaġisiruño sivupsitni Galilee-mun.”³³ Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatin atlat suksraaġaluaqpatin sumiunniiñ taatnaġumiñaitchikpiñ.”³⁴ Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piġlaaġutiginiagikma piņasuniaglaan aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu.”³⁵ Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksraġigupkiñunniñ piġlaaġiyumiñaiapiagikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtaġmiut iluqatin maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ñum aullautigai maliguaqtini inimun atilinmun Gethsemane-mik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaayutyuqta-aqtilluño iñuño.”³⁷ Aullautiplugich Peter malġuglu igñanjik Zebedee-m alianniuliqsuq ihuġliullapiaghuniġu.³⁸ Uqautigai, “Arrii, uvva uqumaiġliullapiagñiqsuño. Alianam pisagihhiñaaġuqtaġaano. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasillagluño.”³⁹ Taiñuñoaqtallakhuni pullapiaqlugu kiiñani agaayuruq, “Aapaan,

pisuhigigupku piigun qallutaa nagliksaathum uvanñiñ. Uvaja pisuhiginillaaptun aglaan ilvich pisukiptun.”⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqinnigai siñiktuat. Apiqsruḡnigaa Peter, “Qau-nagiuraallakkumiñaitpisitña atautchimiunniñ sassagñigmi?”⁴¹ Siñiniasunajaqasi agaayulusilu. Ukpisrisainitchumausili uuktuuaqsiugupsi. Ilumun irrusiq piyummatiqagaluaktuq aglaan timi sayaitchuq.”⁴² Jesus aullatqilgitchuq ilaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapaan, una qallugauraq piigumiñaitpan uvanñiñ imiqtaksragipiaḡupku pilagu pisuhigikkan.”⁴³ Utilgitñami paqilgitchai siñiktuat atakkii irinich siqupsaḡulillaapiaqhutin.”⁴⁴ Uvvaasiiñ aullalgitchuq agaayutyaghuni pinatchiqḡugich, uqaqhuni taapkuninasuli uqautigikkagmiñik sivuani.⁴⁵ Jesus utiqami maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuapisisuli iniqtuiqsiaqhusi? Uvva, sassaḡ tikitchuq aatchuutigikkauviksraña Iḡñinan Iñuum argañitñun killuliqirit.”⁴⁶ Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuaga imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷ Jesus uqaḡugaaqtitlugu Judas aggigñiqsuq, ilañat qulit malḡuk maliguaqtit. Piqatiqaḡniqsuq inuḡiallapiaqtuanik inuḡnik savikpiraqtuanik anautchiraqtuaniglu, tuyuumaruanik qaukinitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruañitñiñlu.⁴⁸ Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqqutiksriññigai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taamnaugisiruq. Tiguyumagiksi.”⁴⁹ Taavrumatavra nalininñaaḡlugu utlakkaa Jesus paḡlaplugu, “Paḡlagikpiñ, ilisautrii!”

aasiiñ kunikługu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “İlauraamaan, tavra taatnağiağuguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguniqłukługu Jesus tigugaat. ⁵¹ Tavralli ilañata taapkua piqatinñ Jesus-ñum amuniğaa savikpani uugiraqtiqługuasii savaktiña qaukiata agaayuliqsit. Uugiraqamiuñ tavra siutaiqsiğniğaa. ⁵² Tavrani Jesus-ñum uqautigaa taamna, “Utiqtirruñ savikpaiñ puñjanun atakkii iluqatin añuyaktuat savikpakun piyaqquğisirut savikpakun. ⁵³ Isumañitpich iniqsruğupku Aapaga ikayuqtailiqilunja, akkuvaurapiaq tuyuğayağaña qulit malğuktun kavluutinik isağulinik. ⁵⁴ Taatnağupku qanuğuni Agaayyutim uqalħa immiumagisiva uqagiruaq taatna ittuksraupluni?” ⁵⁵ Taavrumani Jesus-ñum uqautigai iñugiallapiaqtuat iñuich, “Savvaqłuktauvik, atakkii agqiğhusi tigutyaqłunja savikpannik anautaniglu. Uvlugağipman aquppigaluagaqtunja piqatigiplusi agaayyuvikpanmi ilisautriplunja, aglaan tigusratlaitchipsitña. ⁵⁶ Aglaan iluqatin tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqalħich uqagikkañich sivuniksriqirit immiumaruksraupmata.” Tavralli iluqatin maliguaqtit unitchaat pigruqhutin.

Jesus Apiqsruqtuğaat Uqaqsittaagvinmi

⁵⁷ Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautiniğaat Caiaphas-mun qaukiat agaayuliqsit katim-mavigikkañatnun aglaliqirit sivulliuqtiğruatlu. ⁵⁸ Aasiiñ Peter-m malinñiğaa uñasiuraaqhuni qaukiata agaayuliqsit igluqpanan silataanunaglaa. Isiqhuni aquppiqatauniqsuq qaunaksrini qinñigukługu qanuğisitilaaña. ⁵⁹ Qaukñich

agaayuliqsit suli iluqatin uqaqsittaaqtitchirit pakaaqagñiqsut tanjigilaanik ilisimarauruanik sagluutigilugu Jesus tuqqutchuklugu. ⁶⁰ Aglaan paqitchiniñiqsut sumikunniñ, iñugiakkaluaqhutin tikiaruat tanjigilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitchinitchut. Kiisaimmalu malguk tanjigilaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹ uqaqhutik, “Uvvauna iñuk uqaqtuaq, ‘Piyaaqulhiñaugiga agaayyuvikpana Agaayyutim aasiñ nappatqiglugu pinasuni uvluni.’” ⁶² Uvvaasiñ qaukliata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak iñuk uqautaakkun ilipkun?” ⁶³ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukliata agaayuliqsit uqautinigaa Jesus, “Itqagun una, Pakma nayuutirugut sivugaani iñuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-ñuvich, Igñina Agaayyutim?” ⁶⁴ Jesus-ñum kiunigaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qinigisigiksi Igñina Iñuum aquppiruaq taliqpian tunjaani sanñipayaaqtuam, aggiguni nuviyatigun.” ⁶⁵ Tavrani qaukliata agaayuliqsit aligaagnigai atnugaani uqaqhuni, “Inmiñik uqagñiqłuktağniqsuq! Suvaatami piqagupsaaqpisa ilisimarinik? Pakma tusaagisi uqagñiqłutai. ⁶⁶ Qanuq isumavisi?” Kiunigaat, “Tuquruksraguqtuq.” ⁶⁷ Aasiñ tivvuaqtuaqsiñigaat kiiñanagun qakiqtaqsimaan pattaklugu arganmiknik. ⁶⁸ Uqagñiqsut, “Christ-ñuruatiin! Nalautchağutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaagigaa Jesus

69 Taatnałhatni Peter aquppiñiqsuq silataani igluqpaum. Niviaqsiğaam tikiłlugu nipliutiniğa, “Ilvichtuuq piqatigipmikkan Jesus Galilee-ğmiu.”
 70 Aglaan Peter piılaaqtuq iluqañisa takkuatni uqaqhuni, “Naluruña sumik uqautiqaqtilaapnik.”
 71 Aasiñ anipman qanitchağruamun, atlam qiñiqlugu uqautiniğai tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna iñuk piqatauruuq Jesus-mi Nazareth-miumi.”
 72 Tavrani Peter piılaatqiksuq suamasıplugu, “Nalugiga taamna añun.”
 73 Suli akkunilitchiallaklugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilgitlugu Peter, “Iłumun ilagigaatin taapkua, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.”
 74 Tavra Peter suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiññuqsaglıña uqangiññiguma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaaña taavruma añutim.” Uqaqtitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalğuqtağniqsuq.
 75 Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-ñum inmiñun itna, “Aqargiqpak qalğuqtağaluaqnagu piılaagutiginiğikma piñasuniaglaan.” Tavra anıpluni qianiqsuq ikuıllıullapiaqhuni.

27

Jesus Pilate-muutiniğaat

1 Uvlaatchaurami qaukñich agaayuliqsit suli sivulliuqtiğruañich Jew-ñuruat sivunnigñiqsut tuqqutchuklugu Jesus. 2 Qılıqlugu aullautiniğaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

3 Tavrani Judas, Jesus-ñum aatchuutigiriña, ilitchuğikami Jesus-ñum tuqqutaksrağtuqtilaañanik

nunuuratchallapiagniqsuq utiqtitlugich
 taapkua iñuiññaq qulit maniurat qaukñitñun
 agaayuliqsitlu sivulliuqtigruañitñunlu Jew-
 ηruat ⁴ nipliqhuni, “Killuqsagtuna atakkii
 aatchuutigitnikñuna patchisailaamik iñuñmik.”
 Kiunigaat, “Suutauniaqpami taamna uvaptiknun?
 Tavra savaagigiñ.” ⁵ Judas-ηum miłuqsautinigai
 maniich agaayyuvikpañmun. Aullaqami
 qimiññiqsuq inmiñik. ⁶ Qaukñich agaayuliqsit
 tiguplugich taapkua maniich nipliğñiqsut,
 “Maligutaksrakuagnangitchuq tugvaigupta
 maniñmik ilirakuvianun agaayyuvikpaum,
 atakkii taamna manik akigigaa tuqputauruam.”
⁷ Sivunniğñiqsut tauqsutigisukługu utkutchim
 nunañanik iluviqağvigisukługu iglaañuruuanun.
⁸ Taatnaqługu taamna nuna taiguutiqağaat
 nunañanik augum ugluvañnunaglaan. ⁹ Taamna
 immiumaniqsuq uqauttutauruaq tumigiplugu
 Jeremiah sivuniksriqiri uqautigikkaña, “Tigu-
 niğaiç iñuiññaq qulit maniich. (Taapkua maniich
 iñugiaktillaañat Israel-aagmiut sivunniutigikkañich
 akiliutigisukługich ilaanun.) ¹⁰ Tauqsutiginiğaat
 utkutchim nunaña, maligutlugu atangum tillisaa
 uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuğaa Pilate-ηum

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivuğaanun Pilate kavanau-
 ruam taavruma apiqsruğniğaa Jesus, “Umialigi-
 vatin Jew-ηruat?” Jesus kiunigaat, “Uqaaniktutin
 taatna.” ¹² Aasiñ Jesus pasiikkaukami
 qaukñitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruaniñlu
 kiunñiñigai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliqpuq
 ilaanun, “Tusaqsaginjitpigich ilisimarriqsuutinich

akikṇaqhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-ṇum kiunjiññigaa atautchimikunniñ uqaqsagñigmik. Kavanaauruaq quviḡutchallapiagñiqsuq.

Jesus Tuquruksraguḡaat

¹⁵ Uvvaasiñ ukiuḡagipman niḡiqpagvikaami kavanaauruaq anipkairagñiqsuq atautchimik isiqtamik iñuich pisukkanatnik. ¹⁶ Taatnaḡhatni iñuk isiqtauniqsuq ilisimallautakkanat atiqaqtuuaq Barabbas-mik. ¹⁷ Iñugayaat katipmata Pilate-ṇum apiqsruḡniḡai, “Nalliaknik anipkaitquvisitṇa —Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan ilitchuḡiniḡaa tamatkua qaisilaanat Jesus inmiñun siqñataqaligmiktigun. ¹⁹ Aasiñ Pilate aquppiqaḡḡugu atangum aquppiutanani, aḡnaata tuyuḡniḡaa uqqamik itnaḡḡugu, “Ḥlaksianagu taamna nalaunḡaruuaq iñuk, atakkii ihuilliuḡutigillakkiga ugluvak siññaktuḡiplugu.” ²⁰ Aglaan qaukḡiṇisa agaayuliqsit sivulliuḡtiḡruatlu maliksunḡiḡaich iñugayaat apiqsruḡḡugu anipkaquplugu Barabbas aasiñ tuqqutillugu Jesus. ²¹ Kavanaauruam apiqsruḡniḡai, “Nalliaknik ukuak iññuk anipkaitquvisitṇa?” Iñuich kiuligñiḡaat, “Barabbas.” ²² Pilate-ṇum apiqsruḡniḡai, “Suniaqpiguasiñ Jesus taiguutiqaqtuuaq Christ-mik?” Iluqatiṇ kiuniḡaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.” ²³ Pilate-ṇum nipliutiniḡai, “Sumik savamaḡḡuqaqpa?” Aglaan nipaalapsaaqsiḡaḡniqsut nipitusillapiaqhutiṇ, “Kikiaktuutili sannigutamun!” ²⁴ Pilate ilitchuḡiniqsuq qanugunniñ piyumiñaiḡhanik suliasiiñ apai nipruaqhutiṇ iñuich. Imiksraqhuni

iġġuġniġai argaṇni sivuġaatni iñugayaat. Aasiñ nipliqhuni, “Uvva, patchisaunjtichuṇa uuma iñuum tuqqutauniaħhagun. Taamna savaaġigiksi.” ²⁵ Iluqatin iñuich nipaalanigsut, “Anasiññuqsausiaksraq tuqqutauħhagun illi uvaptiknun qitungaptiknunlu.” ²⁶ Tavrani Pilate-ṇum anipkaġniġaa Barabbas, aasiñ ipiġaqtuqtitqaaqlugu qaiññiġaa Jesus aṇuyyiuqtinun kikiaktuutiyacquplugu sannigutamun.

Aṇuyyiuqtit Mitautiginiġaat Jesus

²⁷ Aasiñ Pilate-ṇum aṇuyyiuqtiniñ Jesus aullautiniġaat kavanaauruam igluqpaṇanunaasii, katipkaqluġich aṇuyyiuqtipayaat avataṇiqqlugu Jesus. ²⁸ Atnuġaiyaqlugu atipkaġniġaat kaviqsaamik atnuġaamik. ²⁹ Niaquġusiugniqsut kakitlaġnanik iliplugu niaquanun tigummi-aliqluġulu ayauppiamik taliqpiagun. Aasiñ sitquqhutin sivuġaanun mitautigiaqsiñiġaat nipliqhutin, “Paġlagiptigiñ, umialgat Jew-ṇuruat.” ³⁰ Taatnaanikmata tivvuaqtuġniġaat Jesus piplugu taamna ayauppiaq anaumiaqsipluġuasiñ niaquagun. ³¹ Mitautigisuiqamitruṇ Jesus aṇuyyiuqtit mattaqlugu atnuġaaq atukkaṇa atnuġaatqiksinniġaat atnuġaaniñik. Aasiñ aullautiniġaat kikiaktuutikkauviksraṇanun.

Jesus Kikiaktuutiniġaat Sannigutamun

³² Aṇuyyiuqtit anillaġmiṇ nalaunniġaat aṇun Cyrene-naġmiu atilik Simon-mik. Nunuripluġu taamna aṇun iqsruktinniġaat Jesus-ṇum sannigutaniġ. ³³ Tikitñamiṇ inimun atiliṇmun Golgatha, itna mumiutiqaqtuaq “Saunġa niaqum,” ³⁴ aṇuyyiuqtit qaitchiñiġaat

misuqqumik avuuqtamik sunamik. Aglaan Jesus-
 num uuktuallakkaluaqamiuᅇ imiᅇunᅇiᅇñiᅇaa.
 35 Kikiaktuutianikamitruᅇ Jesus aᅇuyyiuqtit
 autaaᅇniᅇaich atnuᅇaani inᅇmiknun saaptaqtuutigi-
 plugich. 36 Aquvinniqsut qaunagiaqsiplugu
 tavrani. 37 Qulaanun niaquan iliᅇniᅇaat pasikkun
 ilaagun, aglausimaruaq itna, “Uvvauna Jesus,
 umialgat Jew-ᅇuruat.” 38 Malᅇuk tigliᅇniaqtik
 kikiaktuutiqtatigipmiᅇniᅇik Jesus-ᅇum, iᅇaqataa
 taliqpianun aasiᅇniᅇ iᅇaqataa saumianun. 39 Iᅇniᅇich
 apqusaatuat niaqulaniqsut nipliaplutiᅇ
 pisaanᅇatinik Jesus-mun, 40 “Uqaᅇuuruatin
 piyaqqulhiᅇauniplugu agaayyuvikpak nap-
 patqiglugu piᅇasuni uvluni, anniqsuᅇiᅇniᅇ ilipnik.
 Iᅇniᅇikpatin Agaayyutim, atqagᅇniᅇ sannigutamiᅇniᅇ.”
 41 Taatnatun qaukᅇiᅇisa agaayuliqsit aglaliqiritlu
 sivulliuqtigruatlu pisaanapmiᅇniᅇaat Jesus.
 42 Uqaᅇniqsut, “Ikayutlagaluaᅇai atlat iᅇniᅇich,
 aglaan inᅇmiᅇnun ikayulguiᅇniᅇniᅇqsuq! Umialgikpaun
 Israel-ᅇum, ki atqagᅇli kikiaktuutriviᅇniᅇniᅇ. Aasiᅇli
 ukpiᅇigisigikput. 43 Tunᅇaniqsuq Agaayyutmun.
 Ki, Agaayyutim pigisullapiagumiᅇuᅇ anniqsuᅇliᅇuᅇ
 Jesus pakma, atakkii uqaᅇniqsuq iᅇniᅇiᅇniᅇipluni
 Agaayyutmun.” 44 Taapkuak tigliᅇniaqtik
 kikiaktuutiqtatauruak ilaani pisaanapmiᅇniᅇaat
 Jesus.

Jesus Tuquruq

45 Uvlug qitiqquqman taaqsiᅇniᅇqsuq nuna-
 payaami piᅇasuni sassagᅇniᅇniᅇ. 46 Iᅇiyunᅇnaqsipman
 quliᅇᅇuᅇgutailam sassagᅇniᅇanun Jesus nipliᅇniᅇniᅇqsuq
 nipitusillapiaqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?”
 (Taamna itnautauruaq, Agaayyutmaan,

Agaayyutmaan, suvaata suksraaqpin?) ⁴⁷ Iłanisa iñuich tamaani qikaqtuat tusaakamitruñ taamna uqağniqsut, “Uvva uuma anutim tuqlirağaa Elijah.” ⁴⁸ Tavrauvaa iłanat iñuich tigusiniqsuq misuktaqtuamik. Immiqsinnigaa misuğuqlunmik iliplugu qiruum nuvukkananun. Aasiin qaiñnigaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan iłanich iñuich nipliğniqsut, “Iłaksianasiun. Naipiqtuğlakput Elijah agğisipmagaan annautityağlugu.” ⁵⁰ Aasiin Jesus nipliatqikami nipitusipluni anigniniğniqsuq. ⁵¹ Tavraguuq talukuyaaq nivinaruaq agaayyuvikpanmi siiksiğniqsuq tatpichakña takanunaglaan. Nuna aulapmiñiqsuq sulı uyağaiç qupluqhutin. ⁵² Iıuvğillu anmağniqsut aasiin iñugiaktuat Agaayyutim iñunı tuqugaluaqtuat anıtuqikhutin. ⁵³ Anıtuqianikaminı uniñnigaiç iluviqtin, aglaan aquagun anıtuqılhan Jesus-ñum nunaaqqimunıqsut ipqıtchuamun sagviqhutin iñugiaktuanun iñunun. ⁵⁴ Anıyuyıqtıt anılatinıllu qaunaksrıruat Jesus-mik qıñiqaminı aularuamik nunamik sulı supayaanik atuumaruanik, iqsitchallapiagniqsut nipliqhutin, “Iłumun igñiginigaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Iñugiaktuat ağnat qıñıqtuağniqsut unıavaniñ. Tamatkua ağnat malıktuat Jesus-mik Galileemiñ savautrıtyaqhutin ilaanik. ⁵⁶ Iıaupmiñiqsuq Mary Magdalene, Mary aakanak James-ñumlu Joseph-ñumlu, sulı aakanak igñanisa Zebedee-m.

Jesus Iıuviğniğaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik agğigñiqsuq atilik Joseph-mik Arimathea-ğmiumik malığuaqtaupmiñiqsuamik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni

Pilate-mun apiqsruutiginiġaa timaa Jesus-ḡum. Pilate tiliriñiqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ḡum atqaqamiuḡ timi aasii nimiqsruġniġaa salumaruamik ukiḡhaamik. ⁶⁰ Aasiiñ inillaḡniġaa Jesus-ḡum timaa nutaamun iḡviliuqtamun uyaġaḡmi, iḡviksraġmiñun iḡmiñik. Aksraanikamitruḡ uyaġakpak umiḡniġaa talua iḡvġum aullaqhuniasiiñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppiñiqsuk akiani iḡvġum.

Munaqsrit Iḡvigiḡmi

⁶² Uvvaasiiñ uvlutqikman, itqanaiyaġvium uvluan aquagun, qaukḡiḡich agaayuliqsit suli Pharisee-ḡuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipliḡhutiḡ, “Aḡuun, itqagikput taavruma kin-nirim uqagikkaḡa iñuunḡaġmi makitqikkisiñiḡluni aquatigun piḡasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisigilugu tilisiiñ iḡviiq qaunagillapiaqulugu taapkunani piḡasuni uvluni. Maliguaqtai agġiqpiaqtut tigliglugu timaa Jesus-ḡum aasii uqautilugich iñuich aḡitqinḡiḡlugu tuqumiñ. Taatnasiq saglukiq pigiitḡukkisiruq sivulligmiñ sagluutimiñ.” ⁶⁵ Pilate-ḡum uqauginiġai, “Piksraġusi aḡuyyiuqtinik qaunaksriksrapsitñik qaunagityaqsiuḡ iḡviiq pisuqtillaapsitñi.” ⁶⁶ Tavrali utlautiniqsut iḡvigiḡmun aḡmaġumiñaiyaġiaqḡugu uyaġak, suli qaunaksriḡiḡlugu aḡuyyiuqtinik.

28

Jesus Aḡitqiksuq Tuqutiġmiñ

¹ Aquagun miḡġuiqsiagvium, qauniu-raaġataqtuami sivulligmi uvluaḡi akunniqsam, Mary Magdalene-ḡumlu atlamlu Mary-m

qiniğiagñigaak iluviq. ² Tavrataavrani suamaruamik nuna iliqsraqtuq, atakkii isağulgan Atangum atqaqhuni qılanmiñ aksraktinnigaa uyağagruaq paananiñ aasii aquvirvigiplugu. ³ Qiniña aatriqagñiqsuq ikniqpalañmik, suli atnuğaañi qatigñiqsut aputitun. ⁴ Iqsigiplugu qaunaksrit uuliksiñiqsut. İliñiqsut tuqñaruatun iñuktitun. ⁵ İsağulgum uqautiniğik ağnak, “İqsiñatik. İlisimagiga ivaqlıqtik İesus-mik kikiaktuutrau-ruamik. ⁶ Uvaniingitchuq. Anıtqıksuq nipliğmisun. Maunağitchik. Qiniği-atku Atanguruam nallavia. ⁷ Aullağitchik qilamik uqautilugich malıguaqtai, ‘Anıtqıññiqsuq tuquhıgmiñ aullaanikhuni sivupsitñi Galilee-mun. Taamani qiniğisigiksi.’ Tavrıñaaglaan.” ⁸ Aullaqıqtuk qilamiksruaqhutik iluviğmiñ iqsilagmik quviasullapiagataqhutıglu. Aqpaqsruaqhutik uqautrıyaqtuk malıguaqtaiñik. ⁹ Uqautrıyaqtuatıtlugik malıguaqtaiñik taimmaiñaq İesus-ñum nalaunniğik nipliutıgaluni, “Pağlagiptik.” Taapkuak utlakıgu tıguniğaa isıganıgun, aasıñ agaayyvıgıplugu. ¹⁰ Uvvaasıñ İesus-ñum uqautiniğik, “İqsiñatik. Aullağutik uqautıyatık anıqatıutka Galilee-muqulugich. Taamani qiniğisigaatña.”

Munaqsrit Quliaqtualthat

¹¹ Tavrıguuq, ıgliqtıtlugik ilanıch qaunaksrit nunaaqqımunıqsut uqautıaqsiplugich qaukñıch agaayulıqsit iluqanıtñik atuumaruanik. ¹² Uvvaasıñ taapkua katimaanıkmata sivulliıqtıgruatlu sivunniıqhutıñ anıyyıuqtıtlu qaitchiñiğaiç manıgayaanik ¹³ uqautıplugich, “Uqautıyumagisi iñuıch, malıguaqtaiñ tikitıgu

unnuami timaa tigliniḡaat siñiktitluta aullau-
tipluguasiiñ. ¹⁴ Taamnaasii uqautauruaq ka-
vanauruam tusaaniqpaun qyaliñiaqsaḡisigikput
qanuutaisitchaḡusi.” ¹⁵ Anuyyiuqtit akuqtuḡniḡaich
maniich tupigiplugu urriqsuusiaqtiḡ. Taamna
quliaqtuaq siaminḡasugaaqtuq akunḡatni Jew-
ḡuruat uvluvanḡnunaglaan.

Jesus Sagviqsuq Maliḡuaqtimiñun

¹⁶ Tavraasiiñ qulit atautchimik
maliḡuaqtit Galilee-muḡniqsut iḡḡimun
Jesus aullaḡvigitqukkanun. ¹⁷ Uvvaasiiñ
qiñiqamitruḡ agaayyuviginiḡaat, aglaan ilanisa
nalupqisuutigiplugu. ¹⁸ Jesus-ḡum tikitluni
uqautiniḡai, “Agaayyutim sanḡiksriññiḡaanḡa
anḡalataḡitlasipluḡich qilanmiittuat nunamiittuatlu.
¹⁹ Taatnamik aullaḡusi iñunḡun nanipayaaq
nunami maliḡuaqtiguqtititchi, paptaaḡluḡich
atqagun Aapauruamlu Iḡñiḡuruamlu Ipqitchuam
Irrutchimlu, ²⁰ Iḡisautilugich kamaksritqulugich
iluḡanitñik tillisigikkamnik ilipsitñun.
Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutihḡa ilipsitñi
ataramik isukhitchaḡataḡhanunaglaan nunam.”

**Ippitchuat Makpigaaat - Agaayyutim Uqalhi
Inupiatun**

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6